

zeneKar

2013/6

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének közös lapja

www.aho.hu
www.zene-kar.hu

TELJESÍTMÉNYEK ÉS TÁMOGATÁSOK

GRAFIKA: POPA ZSÓLT

Életpálya-e
zenekari
művésznek lenni?

90 éves
a Kodály Filharmonikus Zenekar

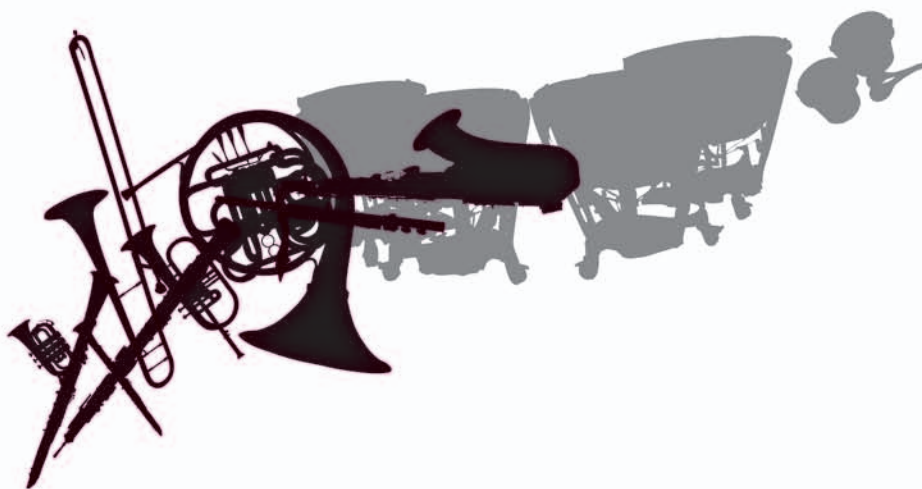
6

Adams
Alexander
Alphasax
Amati
Bach
Bags
Berg Larsen
BG
Blackburn
Borgani
Buffet Crampon
B&S
Cannonball
Charles Bay
Cherub
Conn
Courtois
Denis Wick
Dotzauer
E. Schmid
Eastman
Edwards
Fontaine
Francois Louis
Getzen
Hammig
Hardcase
Holton
Hoyer
Jody Jazz
Jupiter
Keilwerth
King
König & Meyer
Kromat
Lebayle
Leblanc
Lorée
Ludwig
Majestic
Manhasset
Marca
Marigaux
Mateki
Melton
Miyazawa
Morizono
Muramatsu
Musser
Neotech
P. Mauriat
Paiste
Pearl
Powell
Premier
Rico
Rigotti
Roy Benson
Rudolf Meinl
Sankyo
Schagerl
Schneider
Schreiber
Seiko
Selmer
Sonaré
Steuer
Straubinger
Studio 49
Trevor J. James
Vandoren
VMI
Wilde + Spieth
Wittner
Yamaha
Yanagisawa

20 ÉV

TISZTA HANG

20 ÉVES A FON-TRADE MUSIC,
30 ÉVES A CSIDER HANGSZERÉSZMŰHELY

www.fontrademusic.hu

1081 Budapest, Kiss József utca 14., Telefon: 1 210 2790, 30 488 6622

FON
TRADE MUSIC

KALENDÁRIUM, TALLÓZÁS A KÜLFÖLD HÍREIBEN

4

ZENEI KÖZÉLETÜNK

KULTÚRPOLITIKA

20 éves az NKA

„Nem a politika mondja meg, ki méltó támogatásra”

Két évtizedes jubileumát ünnepelhette októberben a Nemzeti Kulturális Alap, s az évforduló előtt konferenciával, különleges kötettel és koncerttel is tisztelgett. A szervezet alelnöke, L. Simon László az NKA-val kapcsolatos terveiről, a szerzőjogi törvény kapcsán fellángolt vitáról, internetes jogdíjakról, s a szimfonikus zenekarokkal kapcsolatos kérdésekről egyaránt beszélt. (R.ZS.)

6

TEJESÍTMÉNYEK ÉS TÁMOGATÁSOK

„A kultúra támogatása rendkívül fontos”

Jelentős összeggel, 630 millió forinttal nő az önkormányzati zenekarok és énekarok költségvetése 2014-ben, s emellett az NFZ, a BFZ és az Operaház is nagyobb támogatásra számíthat. Halász János kultúráért felelős államtitkár örül annak, hogy sikerült elérniük, hogy a többlettámogatás összege beépüljön az együttesek költségvetésébe. (R.ZS.)

8

„Szinte az összes együttes támogatása nő”

A Parlament honlapján már olvashatóak a zenekaroknak szánt, 2014-es támogatási összegek. Ha a tervezetet a költségvetési vita során az országgyűlés elfogadja, akkor az együttesek a következő esztendőben jelentősen magasabb összegeket kapnak, mint idén. Devich János, a Zeneművészeti Bizottság elnöke beszélt arról, minek köszönhető ez a növekedés, s hogy a többletként jelentkező összeget hogyan, milyen szempontok alapján osztották szét. (R.ZS.)

13

Életpálya-e zenekari művészeknek lenni?

A pedagógusi életpályamodell bevezetésével 2018-ig folyamatosan tágul az olló a zenekari művész és a zeneiskolai pedagógusok bérszínvonalá között, amely már 2015-ben is több mint 50%-os bérkülönbséget jelent. A kinyíló olló hosszú távon a pedagógusi pályát választó fiatal muzikusok a művészi életpályából való elvesztését eredményezi, illetve a már most is tapasztalható pályamódosítást, amikor a zenekari művész a bérszínvonal miatt a pedagógusi állásba távozik a zenekarokból. (Horváth Zsolt)

17

ZENEAKADÉMIA

Régi pompa, új színekkel

Minden koncert táblás házak előtt zajlik a Zeneakadémián, olyan sokan kíváncsiak a felújított, korszerűsített koncerthelyszínre. A hangversenyteremben a klasszikus zene mellett a jazz és a népzene is megjelenik, s már saját szervezésű programoknak is helyet ad az Akadémia. A kicsik számára a megszokott gyerekkoncertek mellett pedig különleges zenei gyermekmegőrzőt is indítanak. A sok rangos helyszín között kell a saját útjukat megtalálni, ezért döntöttek a kamarazene fókuszba állítása és a saját tehetségek bemutatása mellett – tudtuk meg Csonka Andrásról, az intézmény kulturális igazgatójától. (R.ZS.)

18

DEBRECEN

Kilenc évtizednyi muzsika

Több ezren hallgatták meg az megemlékezések sorát megnyitó augusztusi koncertet, amellyel a debreceni zenekar 90 éves születésnapját ünnepelte, s szintén sokakat vonzott az október 1-jén, a Zene Világnapján megtartott, jubileumi hangverseny. A Bartók Teremben emellett tárlat idézi fel az együttes eddigi történetét. A Kodály Filharmónia vezetője, Somogyi-Tóth Dániel szeretné, ha irányítása alatt is aranykort élne meg az együttes, bár a helyzet a jubileum ellenére sem kedvező. (R.ZS.)

20

DUNA PALOTA

Liszt-émlékmű – közadakozásból, közakarattal

Szeptember elején hangulatos avatóünnepség részesei lehettek a Nádor utca járőkelői, hiszen a sarkon, a Duna Palota szobor-

24

fülkéje megújult, és Liszt Ferenc mellszobra kapott benne helyet. Az eseményen a Duna Szimfonikus Zenekar vonóssai muzsikáltak. (R.ZS.)

VÁC

„Egy zenekar attól lesz jó, ha dolgozik”

Nagyon sokszínű repertoárral rendelkezik, és temérdek koncerten lép fel a Váci Szimfonikus Zenekar. Az együttes jövőre ünnepelheti megalakulásának három évtizedes jubileumát, az utóbbi időszak azonban nem volt túl kedvező a számukra, hiszen I. kategóriás együttesből – az előadó-művészeti törvény változása miatt – a pályázatiak közé kerültek. Farkas Pál karmester ennek ellenére töretlen lendülettel irányítja az együttest, szervezi a fellépéseket, működteti a társulatot. A nemrég alakult, regionális zenekarokat tömörítő szövetségnek is a tagjává váltak. (R.ZS.)

26

KRITIKA

Kritika a Budafoki Dohnányi Zenekar, a Duna Szimfonikus Zenekar, a Honvéd Férfikar-Óbudai Danubia Zenekar, a MÁV Szimfonikus Zenekar és a Nemzeti Filharmonikusok hangversenyeiről. (Csengery Kristóf, Fittler Katalin, Kovács Ilona)

28

ZENETÖRTÉNET

Ismeretlen Auer-dokumentumok

Ezúttal néhány ismeretlen Auer-dokumentumot adunk közre, majd felvillantjuk az 1917-es szentpétervári forradalom eseményeit, hogy bepillantassunk az Auer-család három generációjának küzdelmes életébe, családi titkaiba. Megtudjuk azt is, hogyan lett Auer Lipót unokájából, az Oroszországból elmenekülő Mischa Auertől híres filmszínész Hollywoodban. (Közreadja: Rakos Miklós)

34

MŰHELY

Hol tart ma a zenekari muzsikusok képzése Magyarországon? (3)

A napokban nyílt meg ismét az eredeti színeiben pompázó Liszt Ferenc nevét viselő csodálatos zenepalotánk. Az épület újjászülletett, a rektor is új, most már csupán az a kérdés, lesz-e megújulás az oktatás, különösen a vonós oktatás terén. Képes-e a szociális és anyagi szempontok mellőzésével a legtöbb zenészt foglalkoztató szimfonikus zenekari terület igényeinek megfelelő szakképzést biztosítani az intézmény. Képes lesz-e a jelenlegi oktatóktól elvárni, hogy a zenekari gyakorlaton felül, a hangszeres órák anyagaiba is beemeljék a zenekari irodalom, -stílus és -vonóhasználat oktatását, amihez mégiscsak egy életen átívelő zenekari tapasztalat lenne szükséges. Ezúttal Takács-Nagy Gábort faggatta a kérdésről Csengery Kristóf.

40

Munkaeszköz-e a hangszer?

A jelenlegi fenntartói és támogatási rendszer nem veszi figyelembe, hogy a szimfonikus zenekarok működtetésének – a többi művészeti ágtól eltérően, az álláshelyek fenntartásán és a művészi feladatok teljesítésén felül – egy rendkívül költséges, ugyanakkor a minőség és a teljesítmény szempontjából alapvetően fontos feltétele a megfelelő szintű hangszerpark. Ez pedig akár a zenekar, akár pedig a muzsikus tulajdonát képezi, komoly kiadási tételeként jelentkezik a zenekarok költségvetésében. (R.Zs.)

42

PRÓBAJÁTÉKOK

39, 46

HANGVERSENYNAPTÁR

45

ELKÉSZÜLT ERKEL FERENC HIMNUSZÁNAK másfél perces változata. A zeneszerző által Esz-dúrban és énekkari-zenekari előadásra megfogalmazott kompozíciót most csak zenekari változatban és B-dúr hangnemben, de az eredeti hangszerezésben rögzítette a MÁV Szimfonikus Zenekar. Az új változat a Magyar Olimpiai Bizottság (MOB) felkérésére készült el.

ORGONÁT KAP a Győri Filharmonikus Zenekarnak otthont adó Richter Terem; várhatóan már a 2014-es évad kezdetén megszólalhat a hangszer, amelyre külön programsorozatot is alapoznak. Egy százezeres értékű, a németországi Würzburgban már három évtizedig használt orgonát kapnak, amelynek elhelyezéséhez át is kell építeni az amúgy is felújítás alatt álló termet. Idén nyáron már megújult a Richter Terem nézőtere, erre több mint 50 millió forintot fordított a város. A következő lépés a színpad újjávarázsolása lesz, ennek során pedig már úgy terveznek, hogy beférjen az orgona.

ÁTADTÁK AZ ÚMZF zeneszerzőverseny díjait. Kamarazenei kategóriában Bella Máté, nagyzenekari kategóriában pedig a Magyarországon élő Alessio Elia nyerte az első díjat a harmadik alkalommal meghirdetett Új Magyar Zenei Fórum (ÚMZF) zeneszerzőversenyen.

A HALLGATAG ASSZONY című operát mutatták be Kocsis Zoltán és a Nemzeti Filharmonikusok(NFZ) Richard Strauss-sorozatában október 10-én és 12-én.

A KÖZÖS JOGKEZELŐ szervezetek képviselőit is meghívják a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) delegáló ülésére novemberben, a tervek szerint a létrejövő új zenei kollégiumban nyolc tag kap helyet, közülük négyet delegálhatnak a szakmai szervezetek.

AZ ÚJRA MEGNYÍLÓ Zeneakadémia Liszt Ferenc téri főbejárata előtt október 22-én délután avatták fel Párkányi Raab Péter szobrászművész Solti György karmesternek emléket állító, csaknem három méter magas bronz térkompozícióját.

HOSSZÚ TÁVÚ fejlesztési program készül az Operaházban. December 31-ig be kell nyújtaniuk a 2018-ig szóló beruházási stratégiai tervet. Az Operaháznak nem minden szegélyléce fog megújulni. A színpadgépészet teljes cseréje elengedhetetlen, a ház összes elaggott vezetékszerkezetét korszerűsíteni kell, és a műemléki nézőteret, nézőforgalmi területeket is fel kell frissíteni Ókovács Szilveszter szerint. Az Ybl-palota, a Hajós utcai és a Jókai utcai épületek, valamint az Erkel Színház pótmunkái mintegy 21 milliárd forint lesz.

BEFEJEZŐDÖTT a Hungaroton-archívum digitalizálása. A kiadó utolsó szalagos felvételeinek digitalizálása során több meglepetést okozó kincsre bukkantak. A közelmúltban két felvételük kapott elismerést, az év végéig pedig nyolc új CD jelenik meg.

A MEGÚJULT ZENEAKADÉMIA nagytermében adta a Lukács Miklós karmesterről elnevezett bérletsorozatának első hangversenyét a MÁV Szimfonikus Zenekar. Verdi Requiemjét Csaba Péter, az együttes művészeti vezetője, neves karmester és hegedűművész vezényelte.

A **WEINER-SZÁSZ** Kamaraszimfonikusok Liszt című lemeze nyerte el a 38. alkalommal odaítélt Liszt Ferenc Nemzetközi Lemeznagydíjat. Az elismerést hétfőn délután adták át a Régi Zeneakadémián.

VÁSÁRY TAMÁS-ÖSZTÖNDÍJÁT hoznak létre az önkéntesség elősegítésére 2014-től – jelentette be Balog Zoltán emberi erőforrás miniszter a Zeneakadémián, ahol Vásáry Tamás zongoraművész, karmester 80. születésnapja alkalmából ünnepi koncertet rendeztek.

ERKEL FERENC születésének évfordulóján, a magyar opera napján a zeneszerző által komponált magyar himnusz eredeti változatának hangjaival megnyílt a csaknem kétezer forint ráfordítással megújult Erkel Színház. Évadonként kétszáz estén az Operaház jegyárainak harmadáért-negyedéért az ottanival azonos mércé szerint és színvonalon élvezhet előadásokat a közönség – elsősorban a fiatalok és a nagyszaladósok – az Erkel Színházban.

BARÁTI KRISTÓF Pekingben mutatkozott be Paganini D-dúr hegedűversenyével a Nemzeti Előadó-művészeti Központ kiváló akusztikájú termében, ahol a pekingi szimfonikusok társaságában nagy sikert aratott.

TIZENEGYEDIK budapesti bérletsorozatát kezdte meg a Müpában a Pannon Filharmonikus Zenekar (PFZ). A budapesti bérletindító koncert műsora az előző napon a pécsi Kodály Központban hallható, ez a hangverseny az új Gyöngyösi-mű, a Sinfonia concertante négy ütőhangszeresre és zenekarra című darab ősbemutatója.

TALLÓZÁS A KÜLFÖLD HÍREIBEN

A NÉMET ZENEKAROK HELYZETE A NÉMET ZENEKAROK EGYESÜLETE (DOV) HÍREI ALAPJÁN

A Német Zenekarok egyesülete (DOV) a német zenekarokat országos szinten érintő egyre több nehézségre és problémára hívja fel a figyelmet. Egyre kevesebb azon zenekarok száma, amelyek művészeti és gazdasági szempontból is jól működnek. Aggodalomra adnak okot az úgynevezett házi kollektív szerződések, amelyekben a tagok azt vállalják, hogy állásuk megtartása érdekében határozott időre lemondanak fizetésükről. Nyugtalanítóak továbbá azok az elképzelések, amelyek szerint a zenészeknek költségmegtakarítás címén részmunkaidős alkalmazottakká kellene válniuk, illetve fizetésüket 25 százalékkal csökkentik.

2013. szeptember 25-én a német munkaügyi bíróság döntést hozott arról, hogy a zenekari zenészeknek nincs lehetőségük jogi úton érvényesíteni igényüket arra vonatkozólag, hogy a jövőben is sor kerüljön bérüknek a közalkalmazotti fizetésekhez hasonló inflációkövető kiigazítására, amire 2010 óta 131 zenekar közül 100-nál nem került sor. Így esetükben a bérek mintegy 8 százalékkal maradnak el a közalkalmazotti bérszínvonaltól. A helyzet csak kollektív szerződések keretében szabályozható.

2013. szeptember 30-án válaszként 100 zenekar közös figyelmeztető sztrájkot tartott országszerte. A tiltakozó akció, amelyről majdnem minden német napilap beszámolt, komoly országos és nemzetközi visszhangot keltett. Az előző nap létrehozott facebook oldalon 48 óra leforgá-

sa alatt több mint kétezer támogató gyűlt össze. A német zenekarok tehát láthatóan nagy megbecsülésnek örvendenek, csak sajnálatos módon még nem minden politikai döntéshozó részéről. *(Forrás: DOV 2013.08.22.)*

AZ USA ZENEKARAI MOHÓK ÉS TÚLFIZETETTEK

Míg a Capitol Hillen folytatódik a döntetlen mérkőzés republikánusok és demokrata között, Amerika egyik nagy zenekarát egy másik végsőkéig elkeseredett vita kényszeríti tétlenségre. A Minnesotai Zenekar 2012 októbere óta egyetlen hangot sem játszott. Az okok között arra a mohóságról és meglepő önteltségről árulkodó gondolkodásmódra derül fény, mely számos nagy USA zenekart juttatott a tönk szélére.

Minnesotában a vita az elkeseredésnek arra a fokára jutott el, ahol a felek a másikban már csak rosszindulatot és macacsságot tételeznek fel. A vezetőség azt állítja, hogy a felgyülemlett 6 millió dolláros hiány tarthatatlan és drasztikus megoldást sürget. A játékosok alapfizetésének mintegy egyharmados csökkentését, a juttatások és egyéb feltételek lefaragását és a zenekar programjának radikális átalakítását kívánja elérni, ami leminősítené a klasszikus zenét és a minneapolisit Zenekari Terembe (Orchestra Hall) populista pénzszerző tevékenységeket hozna be.

A zenészek elutasították ezt és a rákövetkező, minimálisan feljavított ajánlatot is. Weboldalukon ellentámadást indítottak, ahol a vezetőséget a művészi vízió hiányával vádolták és tudni akarták, hogy a Terem értékének növeléséhez valóban egy nagy adománygyűjtő kampány-e a legbölcsebb megoldás (melyet a zenekar saját alapítványi tőkéjének megcsapolása mozdit elő).

A játékosok saját megoldásokat is javasoltak, melyek sokkal szerényebb fizetéscsökkentéssel járnának és olyan javaslatokkal társulnak, melyek – állításuk szerint – idővel a deficitet is csökkentenék. A vezetőség valamennyi javaslatukat elutasította és reménytelenül inadekvátnak nyilvánította azokat. Közben a játékosokat egy teljes éve fizetés nélkül kizárják otthonukból.

Mindez azt jelentette, hogy Osmo Vänskä, a zenekar zenei igazgatója tétlenségre volt kárthatva. Néhány héttel ezelőtt aztán elvesztette a türelmét és ultimátumot adott. Egyre jobban közeledett a zenekar tervezett hangversenysorozatának az időpontja a New York-i Carnegie Hallban, az ország legtekintélyesebb klasszikus helyszínén. Vänskä szerint a felkészüléshez szeptember 30-ig el kellene kezdenie a próbákat.

A végső döntés határidejét korábban néhány napban állapították meg és több alkalommal módosították. Hétfőn már nem lehetett tovább halasztani. A zenészek megint újabb javaslattal álltak elő, a vezetőség elutasította azokat és Vänskä távozott.

A vádak továbbra is ide-oda repkednek. Az egyetlen nyomós okra azonban, mely egy kívülálló számára a napnál világosabbnak tűnik, egyetlen USA-beli kommentár sem utal: az amerikai zenekarok felső rétege túlfizeti zenészeit. Ezek az arany-együttesek egy különös képzeletbeli világban élnek, ahol a fizetést tágabb környezetüktől teljesen elszigetelve vitatják meg. Ebben a világképben a zenekarokat szolgáltató és célzenekarokra osztják fel. Egy becsúgyzó zenekari zenész a pályáját egy „szolgáltató” zenekarban – mondjuk Nashville-ben vagy Coloradóban – kezdi; ezt az állomást azonban csak ugródeszkának tekinti a „cél”-zenekarhoz, azaz a Tizenkét Nagy zenekar egyikéhez, mint pl. a chicagói, a clevelandi vagy a New York-i Filharmonikus Zenekar.

A csúczenekarok elszántan ragaszkodnak „célzenekar” státuszukhoz. De mi van akkor, ha mondjuk a Minnesotai Zenekar végül is a chicagói vagy a Los Angeles-i zenekarok „beszállítója” lesz. E megalázó helyzet elkerülése, „a minőség megőrzése” érdekében fel kell szófolnia díjait. Közben a csúcson levők növelni akarják a távolságot önmaguk és riválisai között. Ebből adódóan a fizetések az elmúlt években abszurd mértékben növekedtek és csak az emelkedő deficit kérlelhetetlen ténye térített észre néhány (tényleg csak néhány) zenekart.

Ezek a fizetések mesés szinteket érnek el, melytől bármely angol zenekari játékosnak könnybe lábad a szeme az irigységtől. Vegyük a leggazdagabbat, a Los Angeles-i Szimfonikus Zenekart. 2007-ben az átlagfizetés 122.000 dollár vagy 75.000 font körül mozgott, ami önmagában is elképesztő összeg. A rákövetkező öt évben mégis állandóan emelkedett, 143.000 dollárra nőtt.

Szerencsés időkben mindez nem okozna meglepetést. De ez a korszak a bankrendszer krízisét, az amerikai ingatlanpiac és még jelentősebb mértékben a befektetési portfóliók hozamának összeomlását hozta magával, mely alapvető fontosságú az amerikai zenekarok számára, hiszen bevételük jökora hányadát alapítványoktól kapják.

Ettől függetlenül a fizetések egyszerűen szálltak fölfelé. Ugyanez történt Minnesotában, mely a fizetések vagy „kompenzáció” területén, ahogy ők nevezik, a 10. helyen áll. (De miért kell egy zenészt „kompenzálni” azért, mert azt csinálja, amit szeret?). Ott a fizetés a 2007/8-as 93.000 dollárról 2011/12-ben 108.000 dollárra nőtt.

Ez az elképesztő növekedés egybeesett az egyesült államokbeli átlagfizetések valós értékének hanyatlási időszakával, mely az 1995-ös csúcstól mintegy 2011-ben 50.000 dollárra esett vissza. Döbbenetes a különbség az átlagjövedelem és a zenekari fizetések között. Hasonlítsuk össze a helyzetet az Egyesült Királysággal. 2011-ben az országos átlagkereset 26.000 font volt; ugyanebben az évben a manchesteri Hallé Zenekar vonósoknak hirdetett állást ehhez az összeghez igen közeli fizetésért, 30.000 font határ körül. Ne felejtjük el, hogy a lakhatási árak kérdésében az amerikai játékosok dollárjai lényegesen többet érnek, mint brit társaik fontjai.

Óriási a szakadék a Hallé zenekar fizetése és az átlagos manchesteri lakhatási költség között (152.000 font körül). Minnesotában a játékosok fizetésének aránya az átlagos lakhatási költséghez képest (mely az USA-ban 169.000 dollár volt) az ottani életet szellőhöz teszi hasonlatossá.

Az ironikus ebben az, hogy az amerikai zenekarok szívesen használnak populista nyelvezetet. Beszélnek a hangversenytermek elhagyásáról, hogy közel kerüljenek a közösségekhez, melyeket szolgálni akarnak. De a demokrata szellem ünnepélyes kinyilatkoztatásai mindaddig nélkülözik az őszinteséget, míg a játékosok fejedelmi fizetést kapnak. A zenészeknek emlékezniük kellene arra a tényre, hogy a fizetésük nem csak a nagyvállalati adományozóktól, hanem az átlag-amerikaiak ezreinek kis adományaiból is származik, akik közül sokan lényegesen kevesebbet keresnek, mint ők. Ideje, hogy az amerikai zenekarok abbahagyják az öndédelgetést és a valóság talajára álljanak.

(Forrás: The Telegraph – 2013. 10.02.)

20 ÉVES AZ NKA

„Nem a politika mondja meg, ki méltó támogatásra”

L. Simon László az NKA húsz évéről és a zenei területet is érintő változásokról

Két évtizedes jubileumát ünnepelte októberben a Nemzeti Kulturális Alap, s az évforduló előtt konferenciával, különleges kötettel és gálaműsorral is tisztelték. A szervezet alelnöke, L. Simon László az NKA-val kapcsolatos terveiről, a szerzői jogi törvény kapcsán fellángolt vitáról, az internetes jogdíjakról és a szimfonikus zenekarokkal kapcsolatos kérdésekről egyaránt beszélt.

■ *A konferencián az NKA történetéről, küldetéséről tartott előadást. De gondolom, alkotóként, pályázóként is tud mesélni erről a két évtizedről.*

– Sosem pályáztam az NKA-nál mint író, de rengeteg pályázatot készítettem a Magyar Írószövetség titkáráként, különböző folyóiratok szerkesztőjeként. Számos esetben sikerült is elnyerni a kért támogatást, így az elszámolással és az egész rendszerrel elég régóta tisztában vagyok. A tapasztalataimat az elmúlt két év munkája során igyekeztem is hasznosítani az NKA-nál. Például azzal, hogy könnyítsünk a pályázók életén, amennyire az államháztartási törvény ezt engedte.

■ *Hogyan látja a szervezet húsz éves történetét?*

– A lényeg, az az érték, amit az NKA képvisel, ez alatt a két évtized alatt nem változott. Ebben a korábbi elnökök is mind egyetértettek, ez kiderül abból a kötetből, amelyet a jubileum kapcsán készítettünk, és amelyben megszólal az NKA történetének minden jelentős szereplője. Ugyanis függetlenül attól, hogy ki hogyan gondolkodik a politikáról, ki melyik kormány alatt került a szervezet élére, abban nem különbözik a véleményük: nagyon nagy érték, hogy az NKA-ban szakmai alapon születnek a pályázati kiírások, és így hozzák meg a döntéseket is. Ez olyan érték, amit fenn kell tartani, hiszen így nem a politika mondja meg, hogy ki méltó a támogatásra. A szakma által delegált kurátorok komoly összegről dönthetnek, hiszen az NKA az ötös lottó játékadójának a 90%-a fölött rendelkezik. Számos országban a nemzeti lottótársaság vállal jelentős szerepet a kultúra támogatásában. Fontos hangsúlyozni azonban azt is, hogy ez nálunk indirekt támogatás. Nálunk az állam az adóbevételének egy részét engedi át az NKA-n keresztül kulturális célok-

ra. Ez pedig azért is jó, mert nem vagyunk kiszolgáltatva a költségvetés mindennapi mozgásának. A magyar állampolgárok játékszenvedélyétől függ, mennyivel gazdagodik a kulturális terület.

■ *Elégedetlenkedő hangokat azonban mindig hallani. Ki lehet találni olyan rendszert, ami mindenkinek megfelelő?*

– Olyan nem létezik... Az állami elosztást azért szokták bírálni, mert az emberektől távol álló hatalmi tényezőként tekintenek rá. Minden olyan szervezetet, amely az államhoz kapcsolódik, egyesek a hatalom martalékának tekintenek, és szükségszerűnek veszik, hogy ahol az állam jelen van, ott a politika is megjelenik. Úgy vélem, ebben az esetben ez nincs így. Elkerülhetetlen persze, hogy az értékrendi kérdések megfogalmazásánál megjelenjenek a hatalmon lévő politikusok számára fontos szempontok, de ezek a kuratóriumi döntéseknél nem játszanak szerepet, legfeljebb az irányvonalak meghatározásánál. Részben politikai döntés volt például az is, hogy idén 100 millió forintot különítsünk el az NKA keretéből Gárdonyi Géza születésének százötvenedik évfordulójára, 2014-ben pedig az Ybl-centenáriumra. Az ő művészetük a magyar kultúrában sarokpontnak számít.

■ *Úgy vélem azonban ebben a kérdésben konszenzusra lehet jutni, emiatt senki nem fog tiltakozni...*

– Nem úgy, mint a szerzői jogi törvény kapcsán? Igen, abban a kérdésben fellángoltak a viták, nem tagadom. Miközben senki sem mondta azt, hogy a jelenlegi rendszer jó. Sokan pedig hallgatnak, mert most jönnek rá arra, miért is olyan drága Magyarországon a memóriakártya vagy az írható DVD. Ez utóbbi esetében a gyártási költség több mint 200%-át kell jogdíjként megfizetni, miközben ez az összeg Szlovákiában 6, Romániá-

ban pedig 3%. És e mögött nincs konkrét szerzői teljesítmény.

■ *Olvastam az egyik Önnel készített interjúban, hogy változtatást szeretne az internetes jogdíjak kapcsán is.*

– Nem magyar probléma ez, hiszen jól látszik, a jogalkotás a felhasználók után kullog. Olyan gyorsan változik az egész közeg, hogy lehetetlen a mostani jogszabályokkal lefedni. Pedig meg kellene oldani a szerzői jogi kérdéseket, hogy az illegálisan megosztott tartalmak lekerüljenek az internetről. Ha most valaki beszkenyel egy könyvet és felteszi a világhálóra, a jogtulajdonos hónapokig küzdhet azért, hogy leszedjék, miközben ebből komoly anyagi kára származik. A megoldáshoz szükség lenne arra, hogy mérhetőek legyenek az adatok. Ha felkerül a YouTube-ra egy magyar művésztől származó szám, látható, hogy hányan hallgatják vagy nézik meg. Ennek alapján már lehetne számolni.

■ *Van erre lehetőség?*

– Ennek a rendszerszintű kidolgozása, az elvi rész megteremtése a jövő feladata. A közgondolkodást is meg kellene változtatni, hiszen a fiatalok közül sokan most azt mondják, végre beköszöntött a szabadság kora, és az internetet olyan terepként élik meg, ahol ingyenesen hozzá lehet jutni bármilyen tartalomhoz. Szerintem viszont valahol az aránytalanul magas jogdíj és az ingyenesség között lenne az igazságos elosztás. Nem volt jó, hogy korábban ebből irreális nagyságú bevételre lehetett szert tenni. Viszont azt sem lehet elvárni, hogy minden tartalom ingyenes legyen, miközben az előállításuk pénzbe kerül. A megírásuk munka, akár csak a fenntartásuk. A szerzői jogi törvény módosítása ellen lehangosabban tiltakozóknak pedig be kell látniuk, hogy amit meg tudtak keresni húsz évvel ezelőtt, az ma már nem megy.

■ *Hogyan lehet konszenzusra jutni a tiltakozókkal?*

– Sok ötletem van. Meglátjuk, milyen a szakma hozzáállása. A meglévő status quót megbolygattuk, azoknak az érdekeit sértettük, akik a rendszernek a legnagyobb ha-

szonélvezői, vagy magának a rendszernek a fenntartásából élnek. Miközben tudják, hogy a jogalap vitatható. Például tavaly az üres adathordozók után beszédett 3,6 milliárd forintból összesen 180 milliót utaltak külföldre. Ez persze nem baj, hiszen magam is úgy vélem, tartsuk a pénzt az országban. Ezért is kezdeményeztem a zenei kvótát, hogy minél több magyar szám hangozzon el a rádiókban. De aki zenét tölt le, az főleg külföldi dalokat másol. Így nem csoda, hogy vannak, akik háborognak amiatt, hogy rengeteg magyar számot kell hallgatniuk. Nem biztos, hogy lenne rá valós piaci igény, de legalább ezzel is segítjük ezt a területet. Az üreshordozó-díjból pedig, amelynek egy része most átkerül az NKA-hoz, olyan programot kell indítanunk, amely segíti a tehetséges fiatalok bemutatkozását. A konfliktust ezért érdemes vállalni. Még akkor is, ha nem lehet 100%-ig megnyerni a csatát.

■ *Az újonnan érkezett összeg miatt pedig a jelenlegi kuratórium szétválik zenei és színházi kollégiumra.*

– Így igaz, s mivel nemcsak komolyzenéről van szó, hanem a könnyűzenére, világzenére is fókuszálnia kell, külön kollégium foglalkozik majd a döntésekkel. A kuratórium nyolc tagú lesz, s munkájában a szimfonikus zene területéről érkező tag mellett jazz- és könnyűzenész egyaránt részt vesz. A miniszter úr már jóváhagyta az új felállást, most kezdődik a delegálási folyamat.

■ *Korábban össze lett vonva a színház és a zene...*

– Az a rendszer, úgy vélem, jól működött, csak most több lesz a feladat, ezért választjuk szét a két kollégiumot. Egyébként nem szégyellem bevallani, ha hibás döntést hozok. Ha a rendszer korrekcióra szorul, ha nem állja ki az idő próbáját, akkor változtatni kell rajta. De hangsúlyozom, most nem erről van szó.

■ *Ezek szerint akkor az Artisjus-tól érkező 700 milliót össze zenei területen marad.*

– Szerintem akár ennél több is lehet ez a forrás, s ennek a java részét valóban a muzsikusok kapják. Oda kell figyelni a hanglemezkiadókra is, hiszen nehéz a helyzetük. A zenészek tekintetében pedig arról azért ne feledkezzünk meg, hogy ma Magyarországon gyakorlatilag nem létezik olyan együttes, amely ne kapna közpénzt. Hiszen számos fesztiválon, rendezvényen szerepelnek, s ezek az NKA-tól kapnak támogatást. Az adókedvezményből is jut nekik, a nagy művészeti fesztiválok ugyanis 18%-os áfá-

val dolgozhatnak, az állam átenged nekik 9%-ot.

■ *Úgy látom, az NKA évfordulója kapcsán arra is törekednek, hogy a közönséggel is jobban megismertessék a szervezetet, a Nemzeti Kulturális Alap munkáját.*

– Az emberek egy része ma nincs tisztában azzal, hogy az NKA milyen szerepet játszik a kulturális életben. Ezért meg kell oldanunk a Nemzeti Kulturális Alap médiafelületeinek a jobb kihasználását. Nézőként sok rendezvényre mentem el, s mindenhol végignéztam a programfüzetet. Azt tapasztaltam, hogy a piaci támogatók nagyobb felülethez jutottak, miközben jóval kevesebb pénzt adtak, mint az alap. A szervezők azt gondolják, a piaci szereplőknek ez jár a támogatásukért, miközben az NKA segítségét természetesnek veszik. Ez így nincs rendben. Az alap fontosságát, szerepét folyamatosan hangsúlyozni kell. Enélkül a szervezet jelentőségét veszti a politika világában, és ha ez megtörténik, akkor sokkal könnyebb a forrásokat máshová csoportosítani.

■ *Mit lehet tenni?*

– A programfüzetekben a támogatásunknak megfelelően kell megjelennünk. Fontos, hogy az emberekben tudatosítsuk – erre törekedtünk az óriásplakát-kampányunkkal is –, hogy mi vagyunk a magyar kultúra legfőbb támogatói. Válgon egyértelművé, hogy a programok nem valósultak volna meg az NKA nélkül. Az új logó megtervezésekor is az volt a célunk hogy egyszerű legyen és messziről felismerhető.

■ *A támogatási formák közé tartozik a TAO is. Ez fenntartható a jövőben, vagy lesznek változások?*

– Mindenképpen alakítani kell a rendszeren, de nem ebben a kormányzati ciklusban, erre most nem lesz sem idő, sem energia. Nagyon sok mindent át kell gondolni. Az azonban biztos, hogy a társaságiadó-kedvezményt nem lehet kivezetni. A működési támogatásokat kell újragondolni, az előadó-művészeti törvényt pedig úgy kell átalakítani, hogy a működési támogatások tekintetében minél jobban el tudjunk menni a projektfinanszírozás irányába. Ez elsőre megriaszthatja a szereplőket, ha azonban megismerik a koncepciómat, akkor meg fogják érteni: a pályázati rendszert is egyszerűsítő, és egyúttal nagyobb lehetőségeket kínáló struktúrát kell kialakítani. De ez későbbi tennivaló.

■ *A TAO elosztása kapcsán is akadnak viták a színházak és a zenekarok között.*

Sok együttes teljesít színházi szolgálatot, amit a teátrumnak számolnak el. Lebet e téren igazságosabb megoldást találni?

– Ez részben rendszerhiba. Ha például egy operett-produkcióban önálló előadó-művészeti társulat dolgozik, nehéz ügy, hogy az kinek az előadása. Részben megegyezés kérdése kell hogy legyen. Pécssett az operajátszásnál akadnak ilyen problémák. És tényleg nem mindegy, hogy mindez kinek van elszámolva, ebben meg kell tudnia egyezni a zenekarnak és a színháznak. Ez nem csak a jogalkotás számára jelent feladatot, mindent ugyanis nem lehet jogszabályban rögzíteni. Mégis abban hiszek, hogy értelmes emberek dolgoznak együtt, akik meg tudnak állapodni a pénz elosztásában is.

■ *A Filharmónia működése is okoz nébány együttesnél gondot. Van, aki úgy véli, a szervezetnek profiltisztább arculatra lenne szüksége, s főleg az ifjúságnevelésre kellene koncentrálniuk. Ön hogyan vélekedik erről?*

– Egyetértek mind a profiltisztább arculattal, mind az ifjúságneveléssel. Már csak azért is, mert gimnazistaként árultam a Filharmónia bérleteit Székesfehérvárott, és nem volt olyan koncert, amelyen ne lettem volna jelen. Ennek máig érzem a hatását az életemben. Nagyon fontos tehát a fiatalok zenei nevelése. Van bőven feladat előttünk az alapfokú művészetoktatás területén is. Akadnak olyan megyeszékhelyek, ahol nincsenek erős zenekarok, azokon a vidékeken valóban a Filharmóniának kell megoldania, hogy az ott élőknek is legyen részük minőségi zenei programokban.

■ *A pedagógus életpályamodell több zenekart hoz nehéz helyzetbe, hiszen a muzsikusok közül sokan inkább az oktatói állást választják. Elképzelhető, hogy esetleg zenész életpályamodell is szülessen?*

– Nem szaladnék ennyire előre, még akkor se, ha tudom, hogy Magyarország zenei nagyhatalomnak számít. A Zeneakadémia újjászületése, a BMC felépülése, a megemelt zenekari támogatás egyaránt azt jelzi, hogy ezt a kormány is látja. Ugyanakkor azt is végig kell gondolni, jó-e a fővárosi zenekari rendszer, kell-e ennyi professzionális budapesti zenekar. Amikor a művészetpályáról beszéltem Pécssett, akkor ezt kifejezetten a táncosokra érttettem. Azért hagyom nyitva a kérdést, mert ezen még elmélkedni kell. A szakma képviselőivel közösen kell átgondolni, mi lehet a megoldás, és azt is látni kell, mennyi pénzünk lesz erre, s hogy hogyan célszerű mindezt finanszírozni. R. Zs.

Teljesítmények és támogatások

Az Előadó-művészeti szervezetek támogatásáról és sajátos foglalkoztatási szabályairól szóló 2008. évi XCIX. törvény (Eamtv.) rendelkezései alapján a Zeneművészeti Bizottság (ZeBi) ebben az évben is javaslatot tett a beérkezett adatok alapján a nyilvántartásba vett zenekarok és énekkarok 2014. évi támogatására. A javasolt összegek már széles körben ismertek, véglegessé a jövő évi költségvetés elfogadása után válnak. Az elkészített interjúk során nyilvánvalóvá vált, hogy a támogatások értékelésénél kétfajta látásmód ütközik egymással. A támogatást adók és elosztók – értelemszerűen – az Eamtv. alapján adható 2013. évi támogatást hasonlítják a 2014. évi összegekhez. Ugyanakkor egyes zenekarvezetők a 2013. évi összes költségvetési támogatást (az Eamtv. alapján a ZeBi által meghatározott támogatás + a 2013. év vége felé folyósított, kormányhatározat alapján juttatott kiegészítő támogatás) vetik össze a 2014-re megítélttel. Csupán nézőpont kérdése, hogy néhány esetben a növekedést így csökkenésnek lehessen láttatni. A ZeBi azonban csak a saját hatáskörében, az Eamtv. alapján elosztható összegeket tudja egymáshoz hasonlítani, amely minden zenekar számára egyértelmű támogatás-növekedést mutat. Tárnyilagosan szemlélve az előadó-művészeti szervezetekre jutó összegeket, minden érintett véleménye megegyezik abban, hogy a 2013-as kiegészítő támogatások beépülése az Eamtv. alapján 2014-ben szétosztható összegbe jelentősen hozzájárul a zenekarok gondjainak megoldásához – feltételezve, hogy az egyéb körülmények is (pl.: fenntartói támogatások) szerencsésen alakulnak.

Lapunk visszatérően foglalkozik a megítélt összegek közlésén felül a közpénzek elosztási módszereinek hatásával és mindazon összefüggésekkel, ami a számok mögött található. Így az egyes zenekarok kritériumonkénti eltérő teljesítményét jellemző mutatószámokat összevetve egymással, valamint a támogatási összegekkel, talán sikerül objektíven olyan aránytalanságokra is rávilágítanunk, amelyek tanulságul szolgálhatnak egy még jobb, még körültekintőbb rendszer kialakításához, hiszen a 2008-ban megalkotott törvény első módosításának hatályba lépése óta is csupán a második ciklus zajlik, és egyre inkább úgy tűnik, hogy lenne mit „finomhangolni”.

(a szerk.)

„A kultúra támogatása rendkívül fontos”

Halász János a megemelt költségvetésekről, TAO-ról, Filharmóniáról és a szakmai párbeszédéről

Jelentős összeggel, 630 millió forinttal nő az önkormányzati zenekarok és énekkarok költségvetése 2014-ben, s emellett az NFZ, a BFZ és az Operaház is nagyobb támogatásra számíthat. Halász János kultúráért felelős államtitkár örül annak, hogy sikerült elérniük, hogy a többlételemű támogatás összege beépüljön az együttesek költségvetésébe. A TAO kapcsán úgy véli, lehet, hogy később szükséges némileg változtatni a konstrukción, a kormányzat azonban nem kívánja megszüntetni

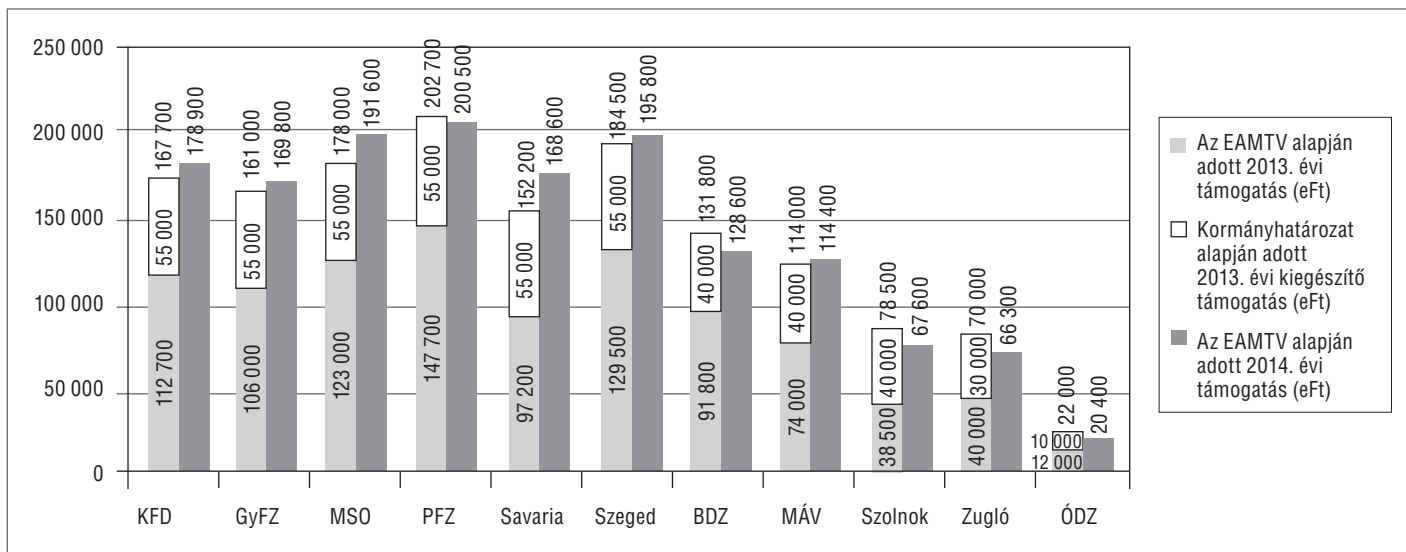
ezt a lehetőséget. Véleménye szerint bár a Filharmóniában sok együttes konkurenciát lát, a nagy tapasztalatú, professzionális szervezet sokat tesz a közönségnevelésért, valamint azért, hogy izgalmasabb, sokszínűbb legyen a hazai zeneélet.

I A zene világnapján kiadott sajtóanyagban az szerepel: Az önkormányzati fenntartású zenekarok, énekkarok költségvetése a jelenlegi 1,17 milliárdról több mint 1,8 milliárd forintra nőhet. Nő vagy nőhet?

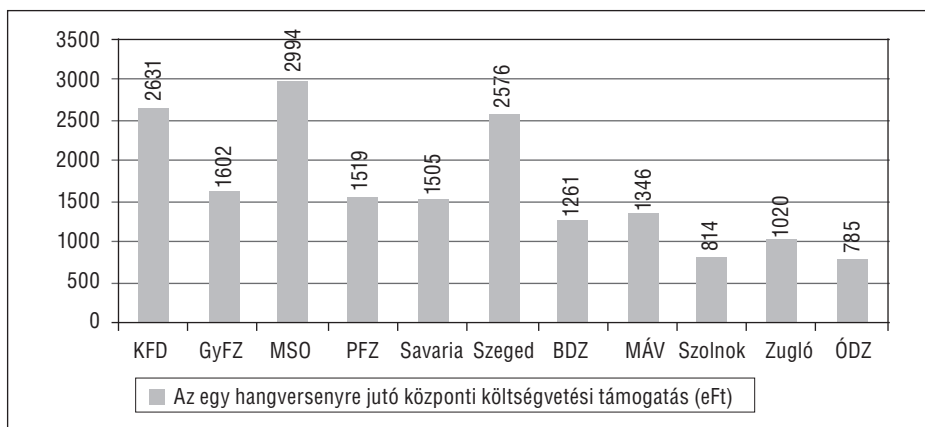
– Az Országgyűlés most tárgyalja a költségvetési törvény tervezetét. Ebből kiolvasható, hogy a nemzeti és kiemelt minősítésű zenekarok, énekkarok költségvetése 630 millió Ft-tal több lesz 2014-ben, mint az idén. Végleges összeget természetesen csak a törvény elfogadása után lehet mondani, ezért használtunk feltételes módot október elején.

I Az utóbbi években plusztámogatásokat osztottak szét az együttesek között. Minek, kinek köszönhető, hogy ez az összeg jövőre beépül a keretbe?

1. ábra

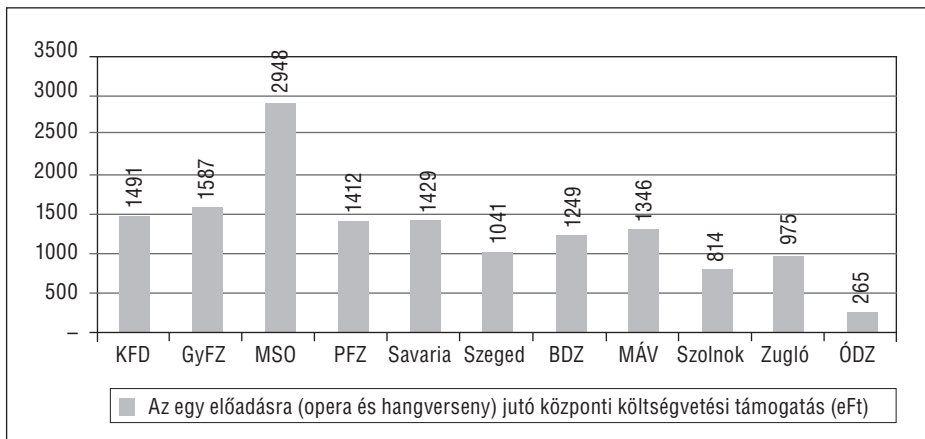

2. ábra

A Zuglói Filharmónia esetében a diagramok adataiban nem szerepel a „Nemzeti Ifjúsági Zenekar” címmel együtt járó támogatás, amely 2012-ben 25 mFt volt.

3. ábra

– Mint azt a miniszterelnök úr is többször hangsúlyozta, a kultúra támogatását rendkívül fontosnak tartja a kormány. Most érkezett el az idő – a megörökölt költségvetési problémák rendbetétele után –, hogy ezt valóra is váltsuk.

■ *Mit vár ezért a többlettámogatásért az állam?*

– A módosított előadó-művészeti törvény meghatározta a nemzeti és a kiemelt minősítésű zenekarok, énekkarok feladatait. Ezek többlet-feladatként jelentkeztek az érintett együtteseknél, amelyek ellátására azonban nem volt elegendő forrás, ezért nyújtott a kormány már ebben az évben a rendkívüli kormányzati tartalékból 1,9 milliárd forintnyi támogatást a különböző ze-

nekarok, énekkarok és a Művészetek Palotája számára. Kiegészítő támogatást kaptak a Nemzeti Filharmonikusok, a Budapesti Fesztiválzenekar, a Magyar Rádió művészegyüttese is, az önkormányzatok által fenntartott, támogatott együttesek számára 630 millió Ft állt rendelkezésre. Ez az összeg épül be a 2014-es költségvetésbe.

■ *Zenei területen várhatóak egyéb változások, struktúraátalakítás a következő esztendőben?*

– Egyelőre meg kell nézni, hogy a rendelkezésre álló, megnövekedett keret segítségével hogyan tudják ellátni feladataikat az érintett együttesek, utána tudjuk eldönteni, szükséges-e esetleges korrekció.

■ *A zenei szervezetek a fenntartói támogatásokon felül végeredményben 3 forrásra támaszkodhatnak: az előadó-művészeti törvény által biztosított, normatív jellegű támogatásokra, az NKA projekt-támogatásaira, valamint a TAO-ra. Ez utóbbival kapcsolatban számos ellentmondó vélemény is ismert. Ön szerint fenntartható, illetve fenntartandó-e ez a három lehetőség az előadó-művészeti szervezetek számára?*

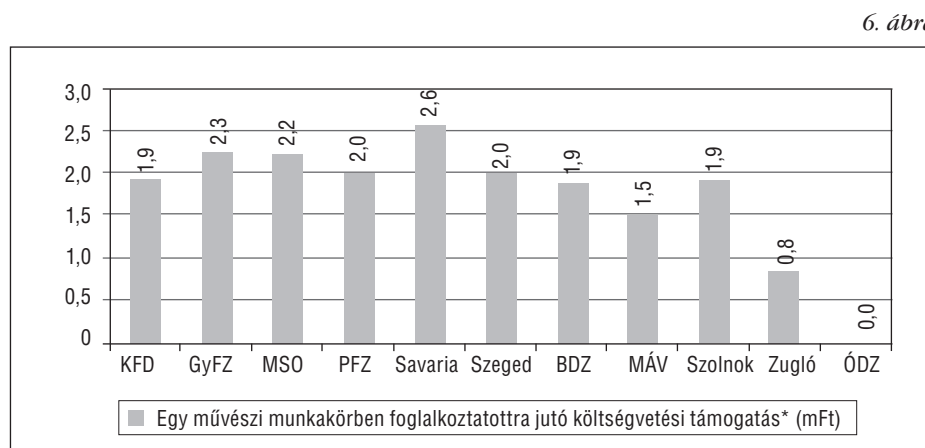
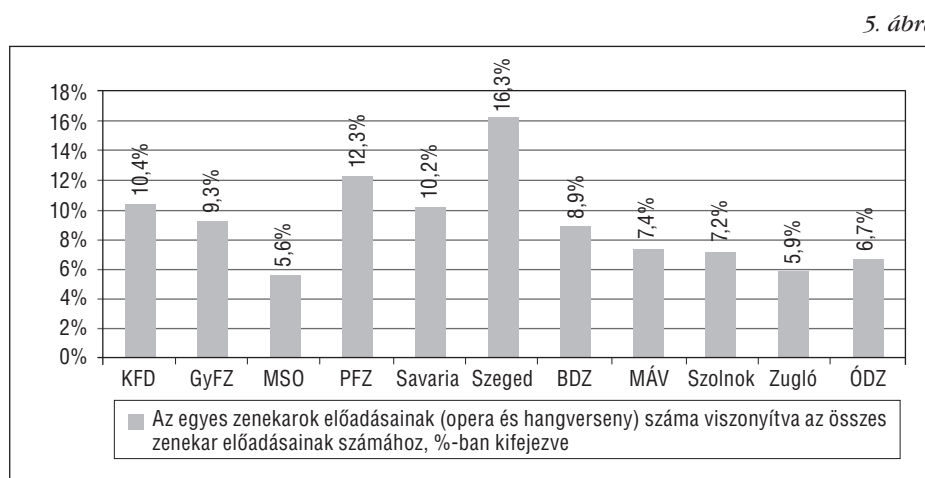
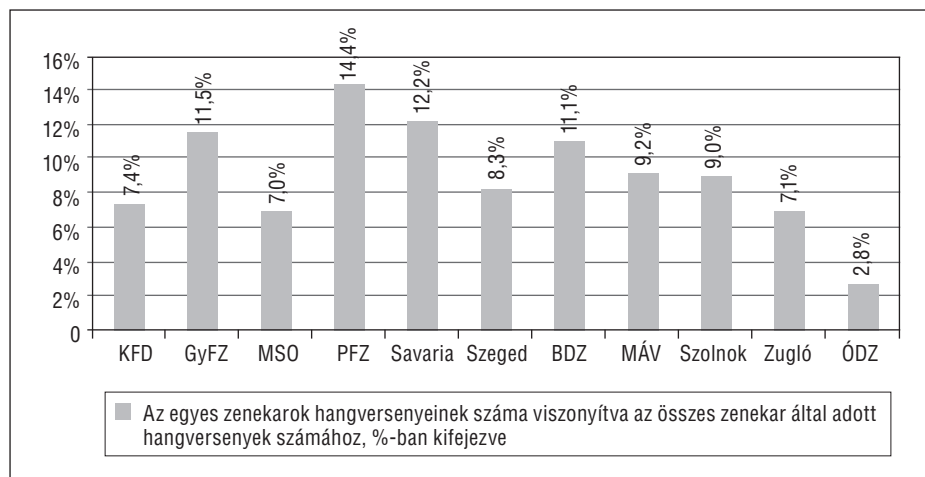
– Az Európai Bizottság határozata alapján e támogatási program (mely szerint a nyilván tartásba vett előadó-művészeti szervezetek – köztük természetesen a regisztrált zene-művészeti szervezetek is – támogatói társasági adókedvezményt vehetnek igénybe) időbeli hatálya 2015. december 31. A program sikeresnek mondható, hiszen jelentős átengedett állami bevételhez jutnak így a szervezetek. Elképzelhető, hogy majd a program meghosszabbítására folytatott tárgyalások során bizonyos részleteiben

változik majd a konstrukció (ahogy a közel-múltban is a gyakorlati tapasztalatok alapján végeztünk némi „finomhangolást”), ugyanakkor a kormánynak nem áll szándékában e lehetőséget megszüntetni.

■ Több vidéki szimfonikus zenekar kötelezően nem kevés színházi szolgáltatást (évente 30-80 alkalom, és esetenként 16-45 fő) teljesít. Miközben mindez jelentősen befolyásolja a zenekarok munkamennyiségét és munkabeosztását, viszont az ebből fakadó haszon csak a színházakat illeti. A teátrumok ingyen kapják a muzsikásokat, az élőzenés produkciókért magas szorzószámmal jutnak többlettámogatáshoz, a fizető nézőszámából is ők profitálnak, sőt a TAO is nekik jár. Mindezt joggal sérelmezik az érintett szimfonikus zenekarok. Lát-e erre vonatkozóan bármilyen megoldást?

– Az előadó-művészeti törvény értelmében nemzeti előadó-művészeti szervezetnek vagy kiemelt előadó-művészeti szervezetnek minősített zenekar, énekkar esetén a 15. § (2) bekezdése szerinti jogosultat külön a zenekarra és külön az énekkarra a zenekar, énekkar létszáma, a hangversenyek száma, opera-előadásokon történő közreműködések száma, az ifjúsági hangversenyek száma, a bemutatott kortárs magyar zeneművek száma, a fizető nézők száma és a kereskedelmi forgalomba hozott hangfelvételek, képfelvételek száma alapján e szempontokra figyelemmel megállapított központi költségvetési támogatás illeti meg. A szimfonikus zenekarok közül többen láttnak el szolgáltatást operaprodukciókban. A Zeneművészeti Bizottság a támogatási javaslatlatterében nagy hangsúlyt fektet arra, hogy ezt a tényezőt is figyelembe vegye a kritériumok között, így közvetetten e szolgáltatások után is jár az állami támogatás. Ugyanakkor nem szabad elfelejteni, hogy az érintett zenekarok alaptevékenységüket tekintve elsősorban szimfonikus zenekarok.

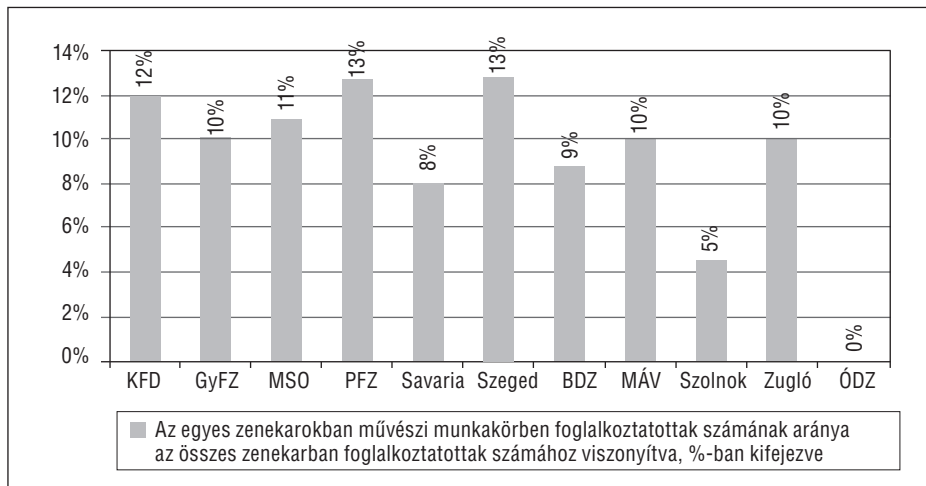
■ A magyar szimfonikus zenekarok az elmúlt évek során komoly fejlődésen mentek keresztül, nem csupán szakmai tekintetben, hiszen a nyugati együttesekhez hasonlóan, komoly menedzsmenteket alakítottak ki. A New York-i Filharmonikusok létszámának egyharmada foglalkozik szervezési munkákkal, de a magyar zenekaroknál is egyre jelentősebb ez a szám, hiszen csak így tudnak megfelelni az irányukban megnyilvánuló elvárásoknak. (Például az Előadó-művészeti törvény által meghatározott, kötelező

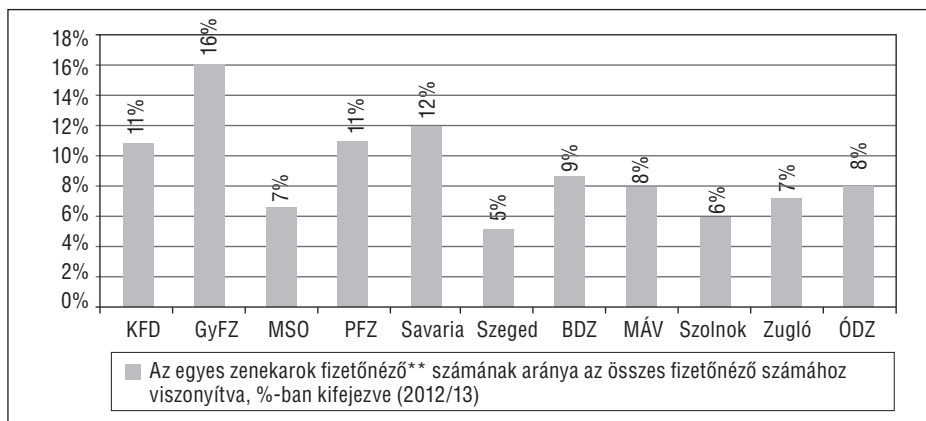
szolgáltatások). Egyes zenekarok egész régiókat tudnak már ellátni saját szervezésű hangversenyekkel. Ugyanakkor itt maradt az előző rendszerből egy olyan szervezet – jelenlegi nevén Filharmónia Magyarország Nonprofit Kft. –, amely hangversenyeit nem egy esetben „rászervezi” a helyi szimfonikus zenekar programjaira (műsor-átfedéssel és közeli időpontban), továbbá saját szervezésű koncertjein meg kívánja batározni a kar-

mester, a szólólista személyét, valamint a műsort is. Ez nem egy esetben összeegyeztethetetlen az adott szimfonikus zenekar szakmai érdekeivel és műsorpolitikájával, esetleg lehetőségeivel... Miután ezek az együttesek rendkívül erős bevételi kényszerben működnek, tovább súlyosbítja a helyzetet, hogy ezeket a felkéréseket a szolgáltatásuk terhére kívánja a Filharmónia megvalósítani, vagy legalábbis névleges honoráriumért. Egyet-

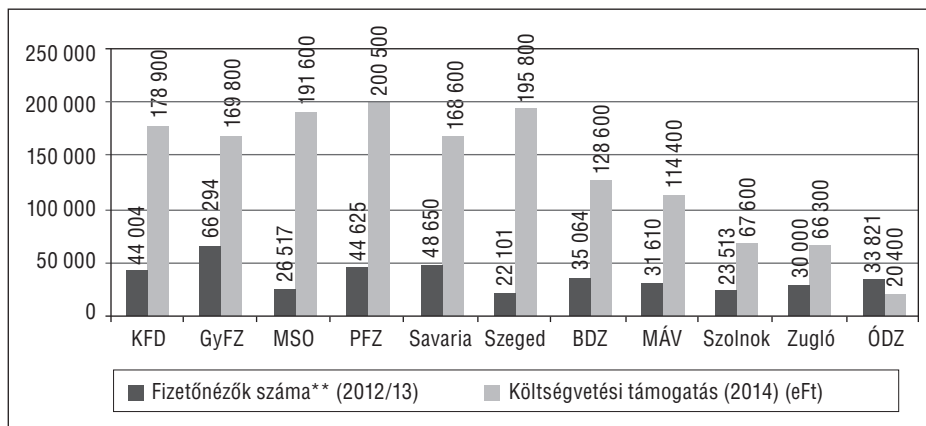
7. ábra

8. ábra

9. ábra

ért-e azzal, hogy „profil-tisztább” arculatot kellene a Filharmóniának kialakítani, elsősorban az ifjúságnevelésre és a nagy vidéki szimfonikus zenekarok által nem lefedett területekre koncentrálna?

– A feltett kérdés kifejezetten a zenekarok szemszögéből láttatja a Filharmónia helyzetét. Azonban a Filharmónia feladata ennél lényegesen több, és már régóta ennek szellemében cselekszik. Feladata nem elsősorban a zenekarok koncertjeinek szervezése,

hanem olyan, több műfajú hangversenyek megrendezése, amelyek tartalmukban megfelelően egészítik ki az általános iskolai ének-zenei nevelés feladatait. Számos hazai kistelepülésen egyedül a Filharmónia rendez koncerteket, nélküle ezek a területek ellátatlanok maradnának.

Sajnos előfordul, hogy a zenekarok konkurrenset látnak a Filharmóniában, amely vendég együtteseket is visz egy adott településre, a helyi zenekarral való összehasonlí-

tási állapot teremtve ezzel. A zenekarok egy része szeretné teljes egészében a saját kezébe venni a szűkebb-tágabb régió zenei életét, és történnek próbálkozások a Filharmónia kiszorítására, ami szükségszerűen provinciális és beszűkült kínálatot eredményez.

Egyébként nem minden hivatásos szimfonikus zenekar vezetője osztja azt a véleményt, hogy nincs szükség a Filharmóniára, mint koncertrendezőre, sőt, többen ragaszkodnak hozzájuk. Lássuk be: pazarlás lenne minden egyes zenekarnak saját, nagy létszámú menedzsmentet létrehozni koncertjeik szervezésére, miközben az állam fenntart egy nagy tapasztalatú, professzionális koncertszervező intézményt.

! A pedagógus életpályamodell nyilván régi problémát kíván orvosolni. Ugyanakkor a szimfonikus zenekarok legnagyobb része előre nem látható gondokkal kénytelen szembe nézni. Nevezetesen, nem kisszámú zenepedagógus dolgozott eddig az együttesekben, azonban ők most a magasabb alapfizetés miatt otthagyják zenekarukat, vagy legalábbis félállásba mennek. Ismerve a zenekarok anyagi lehetőségeit, az erre a pályára is jellemző, magas elvándorlási arányt és az ezekből fakadó utánpótlási nehézségeket, több zenekar is megoldhatatlannak tűnő probléma elé került... A budapesti helyzetet tovább súlyosbítja, hogy a jelentős büdzsével rendelkező Operaház – az új Erkel színházi játszóhely igényével – úgyszintén elcsábítja a szerényebb lehetőségekkel bíró zenekarok legjobbait, ezzel évtizedes műhelymunkájuk eredményét veszélyeztetve. Kívánja-e a kulturális kormányzat ezt a gondot – amely sokkal összetettebb annál, mintsem hogy a több éve folyamatosan zsugorodó költségvetési támogatások idén végre emelkedtek – valamilyen módon megoldani? Ez a terület is megkívánna egy saját szabályozási rendszert, ha úgy tetszik, életpályamodell. Ön hogyan vélekedik erről?

– Ez valóban megoldandó kérdés, de már így is vannak zenekarok, ahol kiválóan működik a minőségi bérpótlék rendszere. Érdemes lenne konzultálniuk az együtteseknek erről a kérdéssel, és egységes álláspontot kialakítaniuk. Emellett ne becsljük le ezt a pluszként jelentkező 630 millió forintot, hiszen nem feltétlenül kell turnékra, fesztiválokra költeni, lehet ebből jutalmazni a legjobban játszó zenészeket is. A megnövelt összeggel arra szeretnénk ösztönözni az együtteseket, hogy minél több

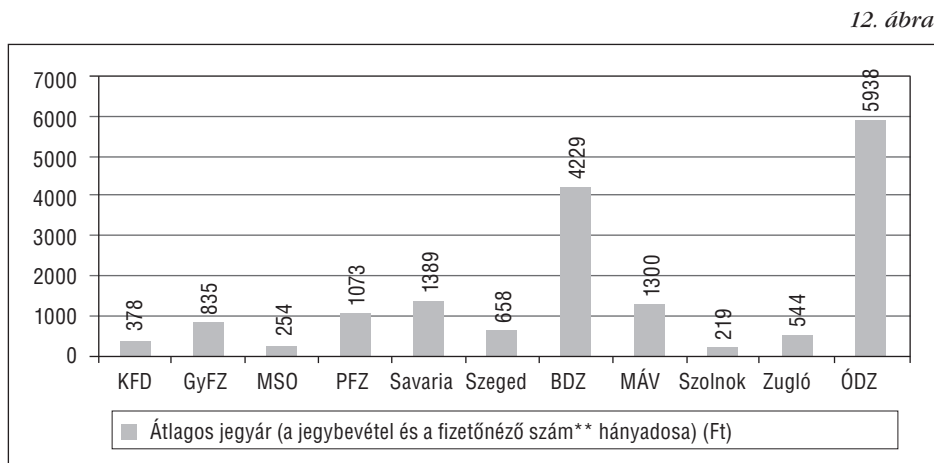
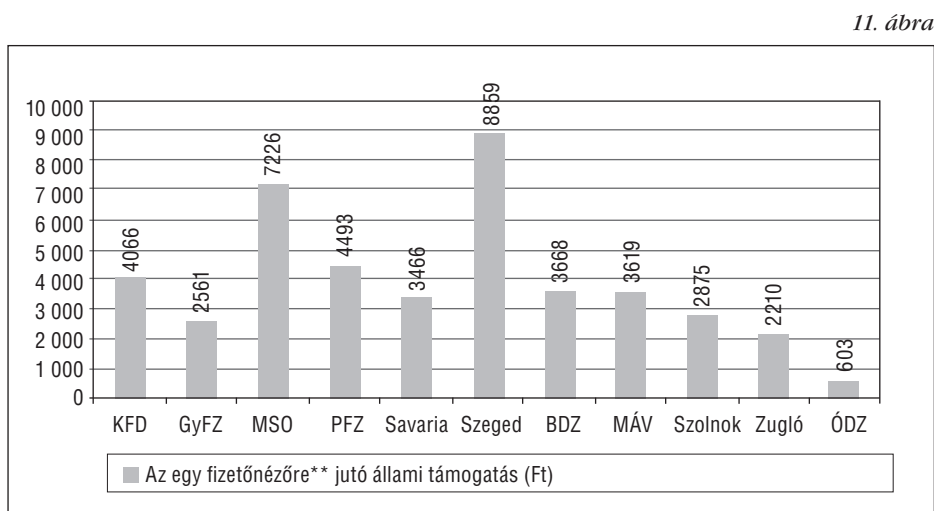
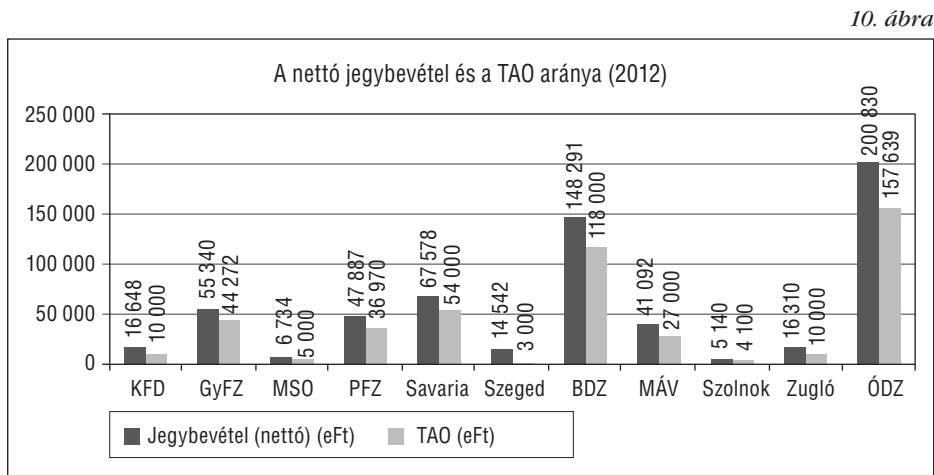
helyen alakítsák ki a minőségi bérpótlék rendszerét.

■ *Hogyan vélekedik arról, hogy az Erkel Színház ismét megnyitotta kapuit? Van és lesz pénz a teátrum folyamatos működtetésére?*

– Örülök, hogy az Erkel megnyitása miatt 129 új zenészt kell felvennie az Operaháznak. Visszatérve az előző kérdésre, lehet, hogy a magasabb fizetésekkel az Erkelbe csábítják más együttesek kiváló muzikusait, de így az adott zenekarnál akadnak majd üres álláshelyek. Inkább ilyen gondokkal kelljen foglalkoznunk, mint azzal, hogy nincsenek művészstátuszok! Természetesen az Erkel működése átrendezi a zenei életet, de úgy vélem, összességében pozitív a hatása. A színház költségvetése most teljesen más alapokra épül, mint korábban. Arról nem is beszélve, hogy az előző kormány bezárta a teátrumot, mi pedig ismét megnyitottuk. 1,7 milliárdot költöttünk arra, hogy ismét alkalmassá váljon előadások rendezésére. Az előző kormány úgy tekintett a kulturális intézményeire, hogy azok viszik a pénzt, mi pedig úgy tekintünk rájuk, hogy ez a szolgáltatásrendszer, amellyel eljuttathatjuk az emberekhez a kultúrát. Ez nagy különbség! Az Operaháznak ebben az évben 1,1 milliárdot biztosítottunk a költségvetésén felül, hogy felépítse az Erkelben azt a hátteret, amelyre szükség van. Bővül a dalszínház zenekara, megvan az Erkel kiszolgáló személyzete, s a többletforrásból nemcsak a szokásos opera- és balettjátást lehet elindítani, hanem nagy projekteket is. Ilyen például az Operakaland, amelynek keretében vidéki gyerekek két-háromszáz forintos jeggyel jöhetnek az Erkelbe, ráadásul a MÁV kedvezményes utazást biztosít számukra. Diákok tízezrei jártak már így a dalszínházban. Elmentem én is megnézni a Hártyt, és elmondhatom, teljesen tele volt a színház, zajos sikert aratott a produkció. Ehhez valóban szükség van az állami támogatásra, azonban fontos küldetés, hiszen így jut el az opera a fiatalokhoz. Ilyen sorozatokra is szükség van ahhoz, hogy az Erkel igazi népopera válnon. A költségvetési törvény szerint ez az 1,1 milliárd hozzáadódik az Opera büdzséséhez, nem egyszeri támogatás.

■ *Kinevezését követően megkezdte a szakmával való párbeszédet. Mindennek milyen tanulságai voltak eddig?*

– Főként az, hogy érdemes folytatni a párbeszédet. Folyamatosan konzultálunk, hivatalos vagy nem hivatalos formában, hiszen

* Az adatszolgáltatásokból nem követhető az egy munkavállalóra jutó éves hangverseny és szolgáltatás szám, amely az Eamtv-ben foglaltak szerint feltétele a teljes munkaidőben való foglalkoztatásnak. A létszám megállapításához a tárgyévvel megelőző évben az előadó-művészeti szervezetnél teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállaló vehető figyelembe! (Évadonként legalább 40 hangverseny, legfeljebb 286 szolgálat)

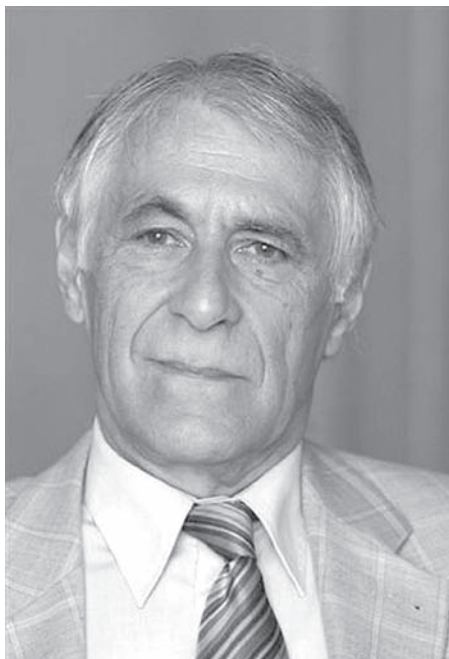
** Az adatszolgáltatásban nem jelenik meg az opera-előadások nézőszáma, mivel azt a színházak számolják el.

gyakran járok koncertekre is, és elbeszélgetek a kollégákkal. Nagyon jó a tapasztalatom, emberi és szakmai értelemben egyaránt. Amíg ez a párbeszéd fennáll, sokkal könnyebben, biztonságosabban tudunk döntéseket hozni. Szerencsére a zenei élet-

ben nincsenek meg azok a rosszízű, pártpolitikai hatások, amelyek a kultúra más területein erőteljesen érezhetőek. Ha vitatkozunk is, akkor is mindig minden a szakmáról szól. Hasznos eszmecserék ezek, és lesz belőlük a jövőben is bőven. R. Zs.

„Szinte az összes együttes támogatása nő”

Devich János elosztásról, kritériumrendszeréről, országjáró tapasztalatokról

A Parlament honlapján már olvashatóak a zenekaroknak szánt, 2014-es támogatási összegek. Ha a tervezetet a költségvetési vita során az országgyűlés elfogadja, akkor az együttesek a következő esztendőben jelentősen magasabb összegeket kapnak, mint idén. Devich János, a Zeneművészeti Bizottság elnöke beszélt arról, minek köszönhető ez a növekedés, s hogy a többletként jelentkező összeget hogyan, milyen szempontok alapján osztották szét.

I Idén, amikor közel kétmilliárd forintot kaptak plusztámogatásként a zenekarok, szinte minden igazgató azt mondta, jó lenne, ha ez az összeg beépülne a költségvetésbe. Úgy tűnik, valóra vált a vágyuk. Hogyan sikerült elérni, hogy jövőre is megkapják ezt a pluszpénzt, ráadásul ez az alapba épüljön?

– Nagyon köszönjük a kulturális kormányzatnak, Halász János államtitkár úrnak és Hammerstein Judit helyettes államtitkár asszonynak, hogy mindent megtettek azért, hogy az idei egyszeri támogatás beépüljön a jövő évi költségvetésbe. Persze ebben a Zeneművészeti Bizottságnak is volt része, hiszen a célt elérendő sokat lobbiztunk mindannyian. Azt is nagyon örömtelinek tartom, hogy a táncosok és a színészek részéről semmiféle irigységet nem tapasztaltunk. Mindenki gratulált a sikerhez, és a megnövelt támogatásunkhoz. És persze bízunk abban, hogy most már ők következnek.

I 630 millióval lett több így a zenekarokra fordított összeg. Ezt hogyan osztották szét?

– Annak alapján, ahogy idén a többlet-támogatásról döntöttünk.

I Ezek szerint tehát mindenbol növekedést eredményezett a plusz pénz. Ha végignézem azonban az idei alaptámogatásokat, és azt, mennyi pénzt kaptak az együttesek, kiegészítő támogatásból az együttesek, összeadva ezeket, nem minden társulatnál nő a jövő évi büdzsé... Akad olyan zenekar, amely azért néhány millióval kevesebb pénzt kap 2014-ben, mint idén, ha összeadjuk az alap és a kiegészítő támogatásokat.

– Csak azokról az összegekről tudok beszélni, amelyek felett a Bizottság rendelkezett, és arról, hogy ahhoz képest mennyivel emelkedett az együttesek támogatása. Ez pedig – köszönhetően a 630 millió forintos növekedésnek –, minden együttesnél emelkedést eredménye-

Megkérdeztük a zenekarvezetőket, mit gondolnak a támogatások elosztásáról és az adatszolgáltatásról:

A **Nemzeti Filharmonikusok** ugyan nem az Eamtv. alapján kapják fenntartójuktól, az EMMI-től a támogatásukat, de **Kovács Géza**, mint a szervezet főigazgatója és a Szövetségünk elnöke élt a véleményezési jogával, annál is inkább, mert a Filharmonikusok támogatása is növekedett.

„Nagyon örömteli, hogy úgy tűnik, sikerül a bázis összegbe beépíteni az idei plusztámogatást, de azt kell mondjam, hogy miközben nominálisan ez az eddigi legmagasabb összegű támogatásunk, ezzel a 2000-es színvonalat sikerült elérni. Nem győzöm hangsúlyozni, hogy mindannyian örülünk a megítélt pénznek, de azon vagyunk, hogy a valós teljesítmények, a teljes jogszerűség alapján történjék a közpénz-elosztás. Úgy érzem, ez ügyben még van mit tenni. A tennivalókból pedig a Zenekari Szövetség – ahogy ezt már két évtizede teszi – teljes adatbázisával, ismereteivel és tapasztalataival készséggel áll a döntéshozók rendelkezésére.”

„A Nemzeti Filharmonikusok be tudják fejezni a 2014-re eltervezett programokat. Ugyanis az eredetileg megítélt összeg miatt veszteséges szakmai és üzleti tervet tudunk csak készíteni. E megemelt összegnek köszönhetően a Nemzeti Énekar folytathatja a Zenekar által tavaly hagyományteremtés céljával elindított ún. »nemzetpolitikai hangversenykörútját«.

Eddig Dunaszerdahely, Beregszász, Szabadka és Szatmárnémeti közönsége tapsolhatott az együttesnek,

zett, még pedig nem is akármekkorát. Az együttesek – az idevonatkozó jogszabály követelményének megfelelően – önértékelő nyilatkozatot készítettek A Bizottság tagjai ennek ismeretében, továbbá különböző szempontrendszer felállítva döntöttek. Olyan kritériumok alapján, mint a kortárs zene, az ifjúsági előadások száma vagy a fesztiválszervezés. Emellett a Bizottság fenntartott magának nem is kevés százalékot arra, hogy éppen az önértékelések alapján, javaslatot tegyen bizonyos korrekciókra. Szerencsére van némi képünk arról, hogy melyik együttes hol tart most.

■ *Viszont – ismét a 2013-as összes támogatást figyelembe véve – azt látom, a Pannon Filharmonikusok például 2 millió Ft-tal kevesebbet kapnak jövőre, a Dobnányi Zenekar pedig 3 millióval... A szolnoki társulat 11 millióval kap kevesebbet.*

– Azt kértem a Bizottság tagjaitól, hogy amikor szétosztjuk a pénzt, ne azt nézzük, mennyit kaptak idén a zenekarok és énekarok összesen, hanem a múlt évi bázisra támaszkodva és a felállított szempontrendszer alapján döntsünk. Idén, az egyszeri elosztásnál igyekeztünk igazságosan osztani: például mind a hat nemzeti együttes ugyanannyi pénzt kapott. Jövőre pedig még azzal is nőtt a szétosztható pénz, hogy a Concerto Budapest kikerült ebből a körből, hiszen állami fenntartásúvá vált. Mi tényleg nem az idei összesített összegek alapján számoltunk, hiszen akkor hozzá kellett volna vennünk azt is, hogy egy-egy együttes mit kap a szponzoroktól vagy az NKA-tól, hogy a TAO-ról ne is beszéljék.

■ *Milyen visszajelzéseket kapott az együttesektől?*

– A mostani elosztást követően alig érkezett hozzám panaszok telefonhívás. Ezek szerint ezzel majdnem mindenki elégedett. A NEÉT ülésen pedig, amikor beszámoltunk a tervezett támogatásokról, csupán egyetlen észrevételt kaptunk. Majd az „interpellálót” is sikerült meggyőzni, és mindenki elfogadta a beszámolókat.

■ *De akkor jövőre ehhez az összeghez képest már nem lesz új forrás...*

– Nem hiszem, hogy lenne. Javasolom az együtteseknek a jelen – szépen megemelt – támogatás mértékével számolni.

Temesvár, Nagyvárad és Lendva közönsége pedig várja őket. Emellett végre bizonyos hangszereket is megtudtunk venni. Ez az összeg garantálja együtteseink és a Kottatár biztonságos működését, fedezetet nyújt az évi átlag harminc térítésmentes vidéki koncertünk költségeire és Kocsis Zoltánnak sem kell béklyóban megterveznie a következő évadot.”

A nemzeti kategóriában az egyes zenekarokra jutó támogatások közötti különbség csökkenéséről a következőt mondta: *„Mindenfajta uniformizálódásnak ellene vagyok. Az egyenlő bánásmódot már jobban szeretem, de a zenekarok esetében a teljesítmény és funkció szerinti támogatást szorgalmaznám.”*

Kodály Filharmonia – Debrecen (Somogyi Tóth Dániel): szerint *„akkor lehetünk elégedettek, ha ezt a támogatási összeget teljes mértékben a hangversenyek megvalósítására és a minőségi munka elősegítésére fordíthatjuk. Ez pedig nagyban függ attól, hogy mit lép a megemelkedett minisztériumi támogatásra az önkormányzat. Tavaly is emelkedett a pályázati pénzünk, de sajnos pont ugyanannyit az önkormányzat viszont elvont.”* Arra a kérdésre hogy igazságosnak tartja-e az elosztást, így válaszolt: *„Nem könnyű megmondani, mi tekinthető igazságos elosztásnak egy olyan rendszerben, melynek tagjaival szemben a kategóriába sorolás szempontjai azonosak, de a fenntartói elvárások különbözőek. Itt elsősorban a színházi szolgálatok teljesítésére gondolok, hiszen azok a hangversenyszámba ugyan beszámítanak és a zenekar számára stratégiaileg is fontosak, de sem fizetődő-számot, sem bevételt nem eredményeznek, ugyanakkor folyamatosan lekötik a zenekar kapacitásait. Hangsúlyosabbá lehetne tenni a valódi mutatószámok és kritériumok alapján történő elosztást. Azt azonban, hogy minden zenekar a definícióknak megfelelően szolgáltatja-e az adatokat, sajnos nem tapasztaltam, hogy ellenőriznék.”*

MÁV Szimfonikusok (Lendvai György): Minden támogatásnak örül, amely segít abban, hogy a következő

évet a megszokott színvonalon, az előző szezonokhoz hasonló paraméterekkel teljesítsék. Véleménye szerint a megemelt támogatási összeg a zenekara számára a túlélésre elég, „de nem biztosan”. Az adatszolgáltatásnál tapasztalható eltérésekkel kapcsolatban kifejtette: *„A már sokat emlegetett szakmai egyeztetést javasolnám ismét – akár a Zenekari Szövetségben belül.”*

PFZ (Horváth Zsolt): A nemzeti kategóriában az egyes zenekarokra jutó támogatások közötti különbség csökkenéséről a következőt mondta:

„Mindannyian tudjuk, hogy az államháztartásban eseti jelleggel, céltalan is nehéz fontos projektekhöz költségvetési forrást rendelni, ezért a 2013-ban megítélt kiegészítő támogatást önmagában fontos eredménynek éltem meg. Az pedig, hogy egy eseti támogatás fő sorra kerül a költségvetésben, és beintegrálódik a szimfonikus zenekarok pénzalapjába, érdemi lépés, amelyért elismerés illeti a kulturális területet irányító politikusokat. Természetesen fontos, hogy nominálisan a keretösszeg a Pannon Filharmonikusok számára is emelkedett, ugyanakkor zenekarunk egyértelmű vesztese az elmúlt két év támogatási tendenciájának. Hiába tűnik úgy, hogy abszolút értékben a nemzeti zenekarok közül a PFZ kapja a legmagasabb támogatást, ez a számok mögé nézve nem így van. A támogatási szempontok évek óta érvényben vannak, ugyanakkor a PFZ mutatói hiába kimagaslóak, a támogatási intenzitása a többi nemzeti zenekarhoz képest reálértéken csökkent. 2013-ban 10%-kal csökkent a PFZ támogatása 2012-hez képest, amelyet 55 millióval megemelt a kiegészítő támogatás, azonban azt minden nemzeti zenekar megkapta, függetlenül a mutatószámaitól. 2014-ben a kiegészítő támogatással megnövelt értéket meghaladó támogatásban részesülnek a nemzeti zenekarok, kivéve a PFZ-t, amelynek újfent csökken a támogatása az előző évhez képest, holott a mutatószámai megint a legmagasabbak között vannak. Megtévészto a nominálisan legmagasabb támogatási összeg, hiszen a foglalkoztatottak számának (támo-

gatás/foglalkoztatott) és a hangversenyek számának arányában (támogatás/hangverseny) is a nemzeti zenekarok közül valójában az egyik legalacsonyabb a PFZ támogatása. A 2014-re megítélt támogatás a nemzeti minősítés közszolgáltatási szerződésében vállaltakat – a többi nemzeti zenekarhoz hasonlóan – fedezi. Ugyanakkor a pécsi zenekar a Kodály Központbeli rezidens kötelezettsége mentén – a nemzeti zenekarok között egyedülállóan – további, nagyon magas kötelezettségekkel rendelkezik. A PFZ nem részesül a Kodály Központ állami támogatásából, és csak a bérleti díjra zenekarunk évi 50 millió forintot fizet a Kodály Központ üzemeltetőjének. Emiatt a 2014-re megítélt 200 millió forint támogatást teljesen mértékben felemésztja a zenekar művészeti feladatainak ellátása, – melyre éppen elegendő – és nem jelent forrást más fejlesztésekre, így a művészek bérének rendezésére, vagy a hangszerpark fejlesztésére sem.”

Az adatszolgáltatásról és azok értelmezéséről a következőket mondta:

„A lekötött táblázatok egyértelműen rámutatnak arra, hogy a kritériumokról, azok értelmezéséről egyeztetést kell folytatnunk, és azokat pontosítani definiálni kell mind az adatgyűjtés, mind az adatok ellenőrizhetőségének szemszögéből. A PFZ szakmai konferencia szervezését kezdeményezi a következő adatszolgáltatás előtt Pécsen, ahol az adatokat feldolgozó Zeneművészeti Bizottság, a NEÉT, a zenekarok vezetői és vezető munkatársai szakmai tapasztalatcseréjére is lehetőség nyílik, és az adatszolgáltatások pontosítása, egyeztetése is megtörténhet. A támogatás mértékét a számszerűsíthető teljesítménymutatók és az évadbeszámoló határozza meg. A fentiek alapján – mivel a PFZ teljesítménymutatói a legmagasabbak között vannak – vélelmezhetően az évadbeszámolóban leírt szakmai munka alacsony minősítése az, amely eredményezheti a támogatások csökkenő tendenciáját. Ez tökéletesen ellentmondásban van azzal az évek óta országosan tapasztalt széleskörű szakmai és közönség elismeréssel, amely a PFZ munkáját minden

tekintetben a vezető zenekarok közé helyezi.”

A Szolnoki Szimfonikus Zenekar speciális helyzetben van, hiszen folyamatosan emeli az alkalmazottként foglalkoztatott tagok számát. A zenekar vezetése szerint a költségvetés sajátos működése miatt azonban még mindig hátrányban vannak, hiszen az állami támogatás mértéke az előző évi adatszolgáltatás alapján kerül megállapításra. Ebben a szezonban már 50-60 fő alkalmazotti létszámmal kívánnak dolgozni, ill. ezt a szintet szeretnék elérni, azonban ezt fenntartani – a tavalyi évi kisebb létszám alapján kapott támogatásból – igen nehéz. Az 56 fő átlagos létszám minimál béréhez 100 millió forintos összegre lenne szükségük. Ám ez is csupán 75 000 Ft nettó jövedelmet jelentene a zenészek számára, és az állami támogatás mértéke még ezt a szintet sem biztosítja. Véleményük szerint „át kellene gondolni, hogy egy olyan zenekartól, mint a szolnoki, el lehet-e, ill. el kell-e várni ugyanazokat a teljesítményi kondíciókat (fizetett nézőszám, koncertszám stb.), mint egy sokkal jobb helyzetben lévő, vagy akár tisztán állami támogatási struktúrával rendelkező zenekarral szemben.”

Savaria Szimfonikus Zenekar – Mérei Tamás: „A 2014-re előirányzott támogatás a Savaria Szimfonikus Zenekar történetének a legmagasabb összege, amelynek természetesen nagyon örülök. Mi a legkisebb létszámmal rendelkező nemzeti zenekar vagyunk, így reálisnak tartom, hogy mi kapjuk ebben a csoportban a legalacsonyabb összeget. Ezen persze én változtatni szeretnék, a most beadott pályázatomban éppen az célozom, hogy 12 fővel bővítsük az együttest”.... „hogy valóban ne legyen félreértés az egyes kritériumok kapcsán, azt javaslom, egy találkozó alkalmával a zenekari igazgatók beszéljék meg közösen a korábbi tévedéseket, s írjunk le mindent, amit akkor meghatározunk. Így a jövőben mindenki ugyanarról beszélne azonos fogalmak vonatkozásában és azonos szempontrendszer alapján tölti ki a táblázatot.”

I Térjünk vissza a kritériumrendszerhez. Több zenekari igazgató is jelezte, hogy nem elég egyértelműek az adatszolgáltatásra vonatkozó kérdések. Akadtak együttesek, amelyeknek eltérő a vélekedésük arról, hogyan számoljanak koncertszámot vagy fizetőnézőket... Mit lehet tenni annak érdekében, hogy mindez teljesen egyértelmű legyen?

– A Bizottság munkája nagyon felelősségteljes, hiszen végig kell nézni az önértékeléseket, és észre kell venni az anomáliákat, hiszen volt, aki a kortárs zene fogalmát értette félre, és akadt olyan együttes is, amelyiknél a koncertszám nem volt pontos. Amikor azonban mindez feltűnt a Bizottságnak, és az illető zenekartól helyesbítést kért, ez azonnal megtörtént. Státuszok kapcsán szintén akadtak félreértések, akárcsak a fizetőnézők terén. Persze, hogy mindez ne történhessen meg, olyan törvényt kellene hozni, amilyen a világon nincs... Minden egyes hangversenyre nem lehet rendelkezést hozni. Szerencsére mindenkit ismerünk, és már van akkora tapasztalatunk, hogy észrevesszük, ha bárhol félreértelmezés történt. De nem volt túl sok az ilyen tévesztésből, és a hibás adatokat időben sikerült kijavítanunk. Azt is el kell mondjam, minden zenekar, minden énekkar kiválóan dolgozik. Ebben az évben jártam az országot, és remek koncerteket, remek vendégművészeket hallhattam. Ráadásul telt házakat találtam mindenütt. Tényleg jónak tartom ma a magyar zenekari helyzetet! Élnek az együttesek. Nálunk nem fordult elő, ami köztudottan Németországban, hogy egyszerűen megszüntettek zenekarokat...

I Még most is akadnak olyan hangok, amelyek szerint sok a fővárosi zenekar...

– Ezt már húsz esztendeje mondogatják. Mégsem fog egy sem megszűnni. Most elegendő pénzt kapnak, a közönségük is megvan. A fővárosi és vidéki együtteseknél egyaránt ezt tapasztaltam. Még a regionális zenekaroknál is jártam, ők szintén jelentős szerepet játszanak a hazai zeneéletben, és megbecsült tagjai az adott környéknek.

I Beszéljünk róluk is kicsit, hiszen most ezek az együttesek is szövetségbe tömörülnek, s valóban fontos feladatokat látnak el, miközben nagyon kevés pénzből gazdálkodnak... Lát esélyt arra, hogy az ő támogatásuk is nőjön?

– Most is részesülnek állami támogatásból, hiszen a nemzeti és kiemelt kategória mellett van egy harmadik is: a pályázati úton pénzhez jutó együttesek kategóriája. Ezt a jövőben összehangolják az NKA pályázati rendszerével, ahol, mint már köz tudott, ismét lesz külön zenei kuratórium. Halász János államtitkár úrral folytatott beszélgetésemkor kiderült, nem csökkentik az itt adható támogatások összegét. A két keret, amelyből a működési költségeket, illetve a kiemelt célokat lehet finanszírozni, megmarad, és mind a kettőre lehet pályázni. Az elsőre nem jelentkezhetnek a nemzetiek és a kiemelték, itt van komoly lehetősége a regionális zenekaroknak. A másodikra, a kiemelt célokra mindenki aspirálhat, de ebből is elsősorban a pályázati kategóriába tartozó együtteseket támogatjuk. Emellett az NKA-nál is lehet pályázni, de a kulturális alap csak produkciós célokra fizet. Mint már említettem az EMMI (azaz a Zeneművészeti Bizottság) és az NKA pályázati rendszerét összehangolják. Nálunk marad a működésre osztható pénz, az NKA – mint eddig is – csak produkciót támogat.

■ Ebből a keretből mennyi pénzt kapnak a regionális zenekarok?

– Sokan megkapták az adható, legnagyobb összeget, a 10 millió forintot, akárcsak a 6-7 milliót. Azt gondolom, ez segíti a további működésüket. Azt hiszem az is jó hír, hogy a jövőben a kulturális kormányzat szeretné ezeket az adható támogatási összegeket még előbb szétosztani.

■ Egyes zenekarok színházi szolgáltatókat is ellátnak, miközben a fizetendő szám és az élő zenéért járó plusz támogatás a színházakat illeti meg. Ebből következően a TAO esetében sem tudnak többletforrásra szert tenni. Ön szerint hogyan lehet orvosolni ezt a problémát?

– Minden együttesre vonatkozó megoldások nincsenek. Sok zenekar játszik operában, színházban, különbözőképpen fizetik őket, mások a szerződések, egyelőre nekünk is jelentős fejtörést okoz, hogy hogyan számoljuk ezt el.

■ Most, hogy kisebb korrekciókkal is élt a Zeneművészeti Bizottság az elosztásnál, jónak tartja a kialakított struktúrát?

– Igen, úgy vélem, most jó és reális rendszert alakítottunk ki. Az NKA kollégiumában lesz változás, nálunk tudomásom szerint nem. Hadd említsem meg azt is, hogy az igazán fontos ülésekre mindig hívunk vendégeket, Dr. Gyimesi Lászlót, a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szövetségének főtítkáráját, valamint Popa Pétert, a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének főtítkáráját. Mindkettőjük fejében benne van a teljes előadó-művészeti törvény és nagyon sokat segítenek. Gerenday Ágnesre is mindig, mindenben számíthatunk, ő az EMMI zenei referense. Több évtizedes tapasztalatával, a terület kiváló ismeretével és rengeteg adattal segíti munkánkat.

■ Úgy látja, hogy a mostanra kialakított kritériumrendszer reális képet ad a zenekarokról?

– Szerintem igen. S azt gondolom, tényleg lényeges, hogy most egyik zenekar feje fölött sem lebeg Damoklesz kardjaként a megszüntetés veszélye. Abban pedig biztos vagyok, hogy az együttesek egyéb forrásokat is találnak majd.

■ Ez azt jelenti, 2015-ben is lesz ennyi pénz, nem fog csökkenni ez a keret?

– Úgy vélem lesz, hiszen nincs annak nyoma, hogy bárki ezt a területet csonkítani szeretné. Jó pozícióban van a magyar zenei élet, s ezt a plusztámogatás is bizonyítja. A mostani összeg remélhetően a költségvetésbe beégetett szám lesz, néhány évig biztosan. Ha pedig ilyen ala-

Szegedi Szimfonikus Zenekar – Lukácsházi Győző:

„A Szegedi Szimfonikus Zenekar Szeged Önkormányzatától a személyi jellegű kiadásaira kap támogatást, dologi kiadásainkat egyéb forrásból próbáljuk pótolni. Az a félelem, miszerint a Minisztérium által adott emelt összeget az Önkormányzatunk saját adományából arányosan csökkentenék, reményem szerint nem következik be.”
 ...„Sokkal hatékonyabban végezhethetnénk a munkánkat, ha legalább 2-3 évre előre tudnánk azt, hogy pontosan mennyiből álmodhatunk, kiváló zenészeinkkel, rengeteg jó ötletünkkel hatékonyabban tudnánk elérni céljainkat.”

A Zuglói Filharmónia – Szent István Király Szimfonikus Zenekartól

ezt a választ kaptuk kérdéseinkre:
 „A legfiatalabb hivatásos együttes, ennek sajnos minden hátrányát »élvezi«. Ezt a hátrányt a tavalyi támogatásokban is megtapasztaltuk, ennek oka az idején hatalmas költségvetési hiány. Hiába teljesít ugyanolyan magas színvonalon, mint a többi együttes, hiába teszi meg ugyanazt az erőfeszítést, végzi el ugyanazt a munkát, mégis, még mindig, ez évben is »sajátos« megítélés alá esik. Statisztikai adatai – amelyekkel a zenekarok teljesítményét mérik – ugyanolyan jók, mint a többieké, azonban a Zuglói Filharmónia számára megítélt támogatási összeg a többi együttes támogatottságához képest idén is méltatlanul alacsony.”

csony marad az inflációs ráta, akkor bizony ez megnyugtató értéket jelent!

R. Zs.

Pallagi János hegedűművész 1922–2013

Életének 91. évében, 2013. október 18-án elhunyt Pallagi János Liszt-díjas hegedűművész, egyetemi tanár, az egykori Magyar Állami Hangversenyzenekar (ma: Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar) nyugalmazott koncertmestere, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanára.

Pallagi János Budapesten született 1922. október 3-án. 1940 és 1946 között Zathureczky Ede növendékeként nyerte el művész-tanári diplomáját, 1938-tól 1942-ig pedig Weiner Leónál tanult kamarazene-t a Zeneakadémián. 1961 és 1980 között az Állami Hangversenyzenekar koncertmestere volt, amellyel számtalan hazai és külföldi hangversenyen vett részt. Rendszeresen megszólaltatta a klasszikus hegedűverseny-repertoár szóló-alkotásait, és gyakran működött közre kamarazenei produkciókban is. Egykori tanára, Weiner Leó, Pallagi hegedűtónusát a Waldbauer- kvartett egykori hegedűsének, Hannover Gyógynek hegedű-hangjához hasonlította. A szólista felkérések, a tanári tevékenység, valamint a koncertmesteri feladatok egyidejű teljesítése Pallagi János egész munkásságát végigkísérte. A zenepedagógia iránt már egészen fiatalon elkötelezte magát: 1942-től a Székesfővárosnál tanított, 1946-ban a Zeneakadémián az emigrációba távozott Waldbauer Imrét helyettesítette, annak személyes kérésére. 1947-től a Győri Zeneművészeti Szakiskolában vállalt tanári megbízatást, ahol 1961-ig tanított. Ezt követően a budapesti Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola hegedűtanáraként hagyományozta tovább Weiner és Zathureczky művészi örökségét. 1972 és 1982 között az ausztriai Internationale Kammermusiktagé Raumberg tanára volt. 1977-ben nevezték ki a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolára, ahol tizenöt éven át tanított. Pedagógiai munkásságáért 2004-ben Weiner Leó zenepedagógiai díjjal tüntették ki.

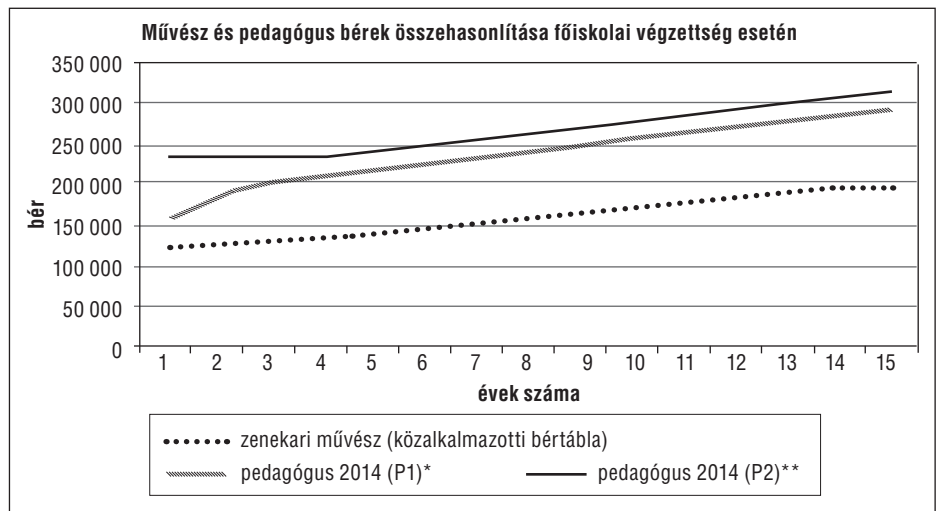
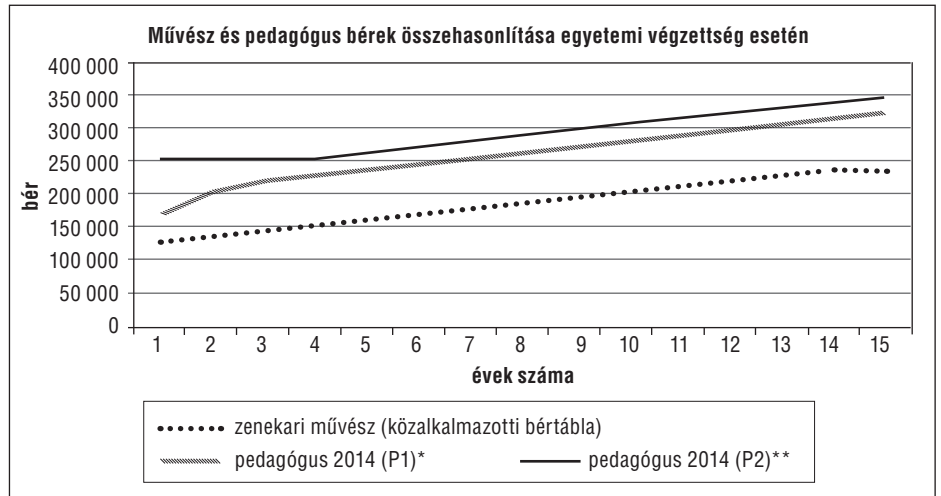
Életpálya-e zenekari művészeknek lenni?

E lap számos különböző aspektusból, de minden számban foglalkozik a zenekari művészi pálya különböző állomásaival. A zeneiskolák pedagógiai rendszerétől az idő-sődő kollégák mozgásszervi problémájáig, a szakmai nyugdíjtól a nyugati zenekarok bérpolitikájáig.

E sokféleség rámutat a zenekari művész létnek arra a jellemzőjére, amely alapján már modellezhető lenne a zenekari művész életpálya. Ugyan most ezek a sorok nem hivatottak azt bizonyítani, de bizonyára mindannyian egyetértünk abban, hogy a zenekari művész lét kiteljesedése csakis életpálya modellben elképzelhető, ugyanakkor egzisztenciálisan Magyarországon a zenekari művészi életpálya évtizedek óta rendezetlen.

Hivatásuk jövedelmezési képessége azonban most már nem csak más területekhez képest gyenge, hanem a pedagógus életpálya modell 2013 őszi bevezetése óta már közvetlen szakmai ágazaton belül is versenyképtelen. A hazai szimfonikus zenekarok bérszínvonala – kivéve az NFZ, BFZ és MÁO – függetlenül működési formájuktól, jellemzően a közalkalmazotti bértábla bérszínvonalát tükrözi.

A pedagógusi életpályamodell bevezetésével 2018-ig folyamatosan távol az olló a zenekari művész és a zeneiskolai pedagógusok bérszínvonala között, amely már 2015-ben is több mint 50%-os bérkülönbséget jelent. A kinyíló olló hosszú távon a pedagógusi pályát választó fiatal muzikusok a művészi életpályából való elvesztését eredményezi, illetve a már most is tapasztalható pályamódosítást, amikor a zenekari művész a bérszínvonal miatt a pedagógusi állásba távozik a zenekarokból. Az alábbi példán jól látszik a Pannon Filharmonikusok jelenlegi bértáblájának és a pedagógusi bértáblának a különbsége: ha a zenekar most „átállna” a pedagógusi bérszínvonalra, az 52 millió forint

* (P1) – „pedagógus 1” – az az alapszint, amelybe minden végzett pedagógust besorolnak

** (P2) – „pedagógus 2” szint 8 év munka után érhető el, pozitív minősítés esetén

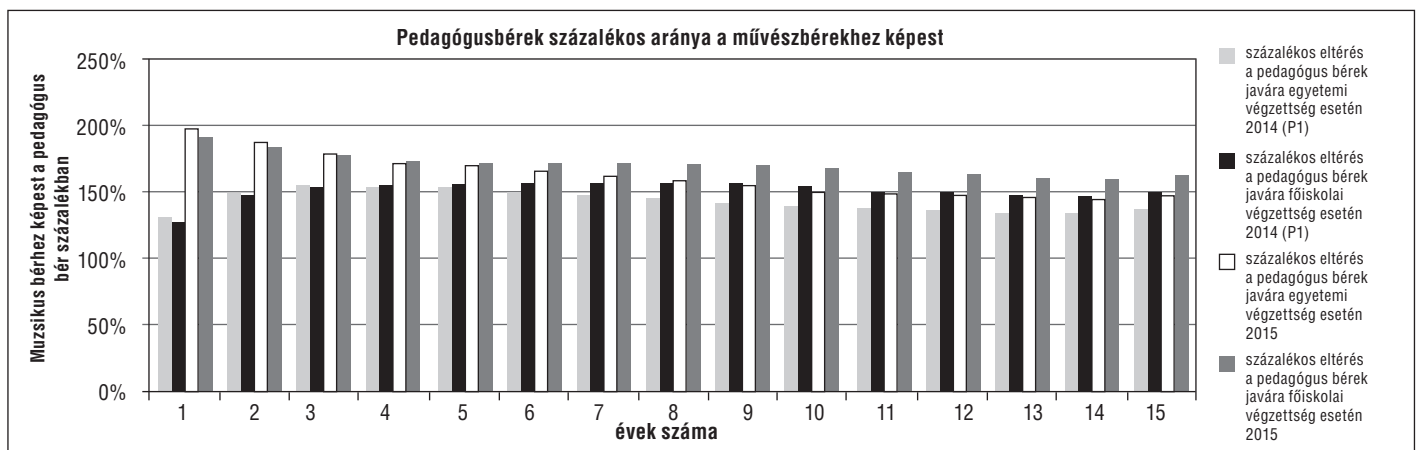
pluszt jelentene a bértömegben, amely sem saját bevételből, sem a jelenlegi állami forrásokból nem lenne megoldható.

A zenekarok jelenlegi állami támogatása a művészeti munka támogatását jelenti, a bérek finanszírozása elsősorban a fenntartók feladatkörébe tartozik. Az állam e területen történő szerepvállalása nélkül kérdéses,

hogy a művészi életpálya nem csorbul-e, és az egyetemeken – lásd megújult, nemzetközi rangú Zeneakadémia – végzős művészhallgatók a zenekari művészi pálya helyett nem a pedagógusi, vagy nem a külföldi művészpályát választják-e.

Horváth Zsolt

PFZ igazgató, elnökségi tag

Régi pompa, új színekkel

A megújult Zeneakadémia különleges kínálata

Minden koncert táblás házak előtt zajlik a Zeneakadémián, olyan sokan kíváncsiak a felújított, korszerűsített koncerthelyszíntre. A hangversenyteremben a klasszikus zene mellett a jazz és a népzene is megjelent, s már saját szervezésű programoknak is helyet ad az Akadémia. A kicsik számára a megszokott gyerekkoncertek mellett pedig különleges zenei gyermekmegőrzőt is indítanak. A sok rangos helyszín között kell a saját útjukat megtalálni, ezért döntöttek a kamarazene fókuszba állítása és a saját tehetségek bemutatása mellett – tudtuk meg Csonka Andrásról, az intézmény kulturális igazgatójától.

■ *Bár a helyszíntől az első koncertlátogatók is el voltak ragadtatva, a hűvös és hangos szellőztetőrendszer miatt többen panaszkodtak...*

– Most még tart a próbaüzem. Olyan az épület, akár egy nulla kilométeres autó, amelyen mindent be kell állítani. A megfelelő légtechnikát ki kell kísérletezni, de már a második nap sokkal jobban működött, mint az első. Minden be fog állni. Még akadnak apróbb simítások, nincs teljesen kész a jegypénztár vagy az öltözők, de azt gondolom, gyorsan minden a lehető legjobb lesz.

■ *Éppen egy esztendővel ezelőtt, nem sokkal a kinevezését követően beszélgettünk a Zeneakadémia terveiről. Akkor még a megnyitáshoz Liszt Fesztivál is kapcsolódott...*

– Azóta megváltozott a koncepciónk, de Liszt zenéje így is sok programunkban szerepel. Egy esztendeje még rengeteg különféle elképzelés létezett, amelyek közül sok menet közben átalakult. Úgy gondolom, hogy rangos programokkal vártuk a nyitást, a vendégeket és a közvetítés révén a széles publikumot, nagyon sok pozitív visszajelzést kaptunk.

■ *Már évek óta várta minden zenekar, hogy újra megnyíljon a Zeneakadémia.*

Mennyire volt nehéz elosztani az együttesek között a napokat?

– Az jelentett leginkább gondot, hogy mindenki hétvégén szeretett volna muzsikálni, de ezt nem lehet megoldani. Nem tudunk mindenkinek hétvégét adni, most már a Zeneakadémia is koncertszervezővé vált, nekünk is szükségünk van ezekre az időpontokra. Azért sikerült mindenkivel megállapodni, örömünkre szolgál, hogy minden zenekar visszatért ide bérleti sorozataival.

■ *Milyen az arány a befogadott és a szervezett koncertek között?*

– Ha a vizsga- és a diplomahangversenyeket is hozzáadjuk, akkor meredeken az egyetem javára billen a mérleg. Ezt leszámítva körülbelül fele-fele. Korábban más volt az arány, többségében befogadott koncerteknek adott helyet a Zeneakadémia, csak a bezárás előtti utolsó időszakban rendezett saját programokat az Egyetem, például a Búcsú Fesztivált. Most viszont szükség van saját koncert menedzsmentre, a gyönyörűen felújított Nagyterem és a Solti Györgyről elnevezett Kisterem ezt követeli meg. Befogadott koncertekkel nem lehet saját műsorpolitikát létrehozni, az intézmény így ki lenne szolgáltatva annak, amit a partnerek szerveznek. Most arra törekszünk, hogy saját elképzeléseink szerint alakítsuk a műsort, figyelve annak arányaira, jellegére.

■ *Mit lehet tudni a saját programokról...*

– Az első – nem teljes – szezon kialakításánál is több dologra koncentráltunk, elsősorban arra, hogy felmutassuk a saját tehetségeinket. A sok kiváló művésztanárra, hallgatóra építünk, több olyan programot állítottunk össze, amelyben megmutathatják tudásukat. Mindez fontos szempont volt a műsorszerkesztésnél, hiszen olyan bázist jelentenek számunkra, amellyel senki más nem rendelkezik, és így eltérhetünk a többi helyszíntől. Ráadásul van egy hallgatóból álló saját zenekarunk, és most már egy rezidens együttesünk is, a Concerto Budapest. Felmértük ugyanakkor, hogy ebben a dinamikus növekvő budapesti koncertkínálatban a BMC, a Müpa, az Erkel Színház, és a hamarosan megnyíló Pesti Vigadó mellett mi milyen karakterű programmal tudunk saját arcot teremteni. Arra jutottunk, hogy a

Megoszloák a vélemények Párkányi Raab Péter kompozíciójáról, amely Solti Györgynek kíván emléket állítani

terem adottságainak megfelelően ez döntően a kamarazene lesz, azon belül olyan formációkkal is próbálkozunk, melyek az utóbbi időben nem szerepeltek már a nagyobb termek műsorán, kezdenek kivészni a hazai koncerttermekből. Ennek jegyében kezdtük el a programszervezést, zömében most ilyen jellegű előadásokat kínálunk a közönségnek. Emellett persze jelen lesz a szimfonikus zene is, részben a rezidens Concerto Budapest révén, akikkel közösen állítjuk össze a műsort, részben pedig a számos befogadott szimfonikus zenekar révén.

■ *Nagyon nehéz ma a kamara műfajra közönséget találni...*

– Tudom, nem könnyű, de ha a Zeneakadémia nem rendez ilyen esteket, akkor ki fog?! Mi is küzdeni fogunk a közönségért, de ezt a sorozatot el kell kezdeni, meg kell teremteni az értő publikumot. Már csak azért is, mert a zeneirodalom jelentős részét a kamaraművek adják. A vendégművészek terén pedig nagy előny a számunkra, hogyha meghívunk egy rangos előadót, akkor nemcsak koncertet adhat, hanem mesterkurzust is. Sok művész szerepel a következő időszakban ebben a kettős szerepkörben nálunk.

■ *Bár azt gondolom, most nem lesz nehéz megtölteni a széksorokat, mindegy ugyanis, hogy mit játszanak, akár csak a Müpa első időszakában, jönni fognak az emberek, hogy megnézhessék a megújult Zeneakadémiát...*

– Most valóban mindenki szeretne jegyet váltani, telt ház van folyamatosan, szinte

FOTO: DARABOS GYÖRGY

mindegy, mi szerepel a programban. Biztos, hogy az elején, az új épületnek köszönhetően nem lesz nehéz eladni a belépőket. A Művészetek Palotájánál is sokáig tartott ez a lendület, remélem, nálunk is így lesz, s a közönség szeretni fogja a termet és gyorsan visszaszokik ide. Műsorunkban egyébként a jazz és népzene is megjelenik, ez korábban is része volt az itteni műsoroknak. Elsősorban az autentikus népzene szeretnénk itt játszani, jazzben pedig a standard jazz formációkat, melyek szinte akusztikusan is meg tudnak szólalni. Első ilyen koncertünk szóló zongora lesz...

■ *A programot böngészve azt láttam, hogy rendhagyó műsorok is lesznek, hiszen Rost Andrea Oláh Kálmánnal ad koncertet...*

– Erre is figyeltünk, hogy valóban legyenek rendhagyó előadásaink is. Szerencsére van egy kistermünk is, ami szintén megújult, gyönyörű lett, az kitűnően alkalmas kamarazenére, kortárs zenére is. De ott elsősorban az opera játszás talál új otthonra, tekintve hogy a Kisterem visszakapja a zenekari árkot és a zsinórpadlást is. A varázsfuvalával kezdjük a sort saját produkcióban. Mozart operáját ismert művészek, profi zenészek, valamint növendékeink adják majd elő.

■ *Egy évvel ezelőtt is beszélgettünk a rezidens zenekarról, arról, hogy a tervek szerint a Concerto Budapest lát majd el számos feladatot. Közben azonban zenei körökben olyan hírek is terjednek, hogy az együttes olyannyira elfoglalt, hogy nem tud minden zeneakadémiai tennivalónak eleget tenni...*

– Nehéz dolog ez, hiszen a Concerto koncertzenekar, számos felkéréssel, bérleti programmal. Sikerült velük olyan együttműködési konstrukciót kialakítani, amelynek keretében segítenek az egyetemi feladatokban. Problémát jelent, hogy a vizsgaelő-

adások zöme májusban és júniusban zajlik, amikor az együttesnek számos egyéb koncertje van. Egyszerre mindennek nem tudnak megfelelni az időkeretek egybeesése miatt, de így is sok egyetemi projektben működnek közre. Hogy a legjobb legyen az együttműködés, még össze kell csiszolód-nunk, és sokkal hosszabb távra terveznünk előre a feladatokat mindkét oldalon. Dolgozunk a legjobb megoldáson, folyamatosan tárgyalunk.

■ *A saját koncertszervezéshez a Zeneakadémia külön büdzsével is rendelkezik?*

– Igen, erre az évre kaptunk saját költségvetést, kimondottan a programokra, a kulturális tevékenységre. Ez nem elég ahhoz, amit terveztünk, de remélem, jövőre már megkapjuk azt az összeget, amelyből a megújult Liszt Ferenc téri zene palotához méltó programokat lehet szervezni.

■ *Nehéz összehangolni az iskola működését és a programokat?*

– Megpróbáljuk a termek időbeosztását úgy ütemezni, hogy a hallgatók számára is maximálisan kihasználjuk azokat. Saját zenekarunk próbáit ismét a Nagyteremben tartjuk, olyan napokon is, amikor egyébként egy vendég zenekar ad este koncertet. Erőltetett menet lesz ez a műszak számára, de szükség van rá. Mindenkiel úgy kötünk szerződést, hogy 13-tól 18 óráig mi vehetjük igénybe a koncert termeket oktatási célra, ezt alaposan ki is használjuk.

■ *Említette egy éve, hogy a Kodály és a Liszt Múzeumot be kívánja vonni a közös munkába. Hogy folytatódik mindez?*

– A Régi Zeneakadémia szintén remek helyszín a növendék-koncertekhez, de matinéhangversenyek eddig is voltak ott, és ezt folytatjuk is. Mostantól mindez a Zeneakadémia véráramába kerül, mi árusítunk rá jegyeket, a programok a műsorfüzetben is

megjelennek. A Liszt Múzeum látogatottsága egyébként egészen magas, több budapesti múzeum megirigyelheti, az oda látogató külföldiek komoly tartalékot jelentenek számunkra a jegyértékesítésben.

■ *Azt látom, hogy Liszt kukacok akadémia is elindul... Azaz a közönségnevelést is fontosnak tartják, hiszen már egy évvel ezelőtt is említette, hogy a környékbeli iskolásoknak szeretne zenei programot kínálni. Mekkora az érdeklődés a kicsiknek szóló programok iránt?*

– A Liszt kukacokra elfogytak a bérletek. Egyébként több gyerekeknek szóló sorozatot indítunk, lesz a 6–12 éves korosztálynak zenei gyermekmegőrző, ahol a szülők néhány órára itt hagyhatják a kicsiket, s ez alatt az idő alatt zenepedagógusok foglalkoznak velük. A kisteremben pedig hagyományos, magyarázós koncertekre várjuk a kisebbeket és nagyobbakat.

■ *A programokban lesznek tematikus évek is?*

– Természetesen figyelünk az évfordulókra, jövőre például a központba állítjuk Strausst, de tematikus évet egyelőre nem tervezünk. Így is különleges programokat tudunk kínálni, a következő időszakból például Frankl Péter kamaraestjét emelném ki, lesz Anda fesztiválunk is. A háromnapos programsorozat keretében a legutóbbi Anda verseny győztese adnak zenekari estet, de lesz Várjon Dénes-szólóest is. Szép karácsonyi koncertet rendezünk a Purcell Kórusral és az Orfeo Zenekarral, s a két ünnep között barokk műsor hangzik fel a Concerto Armonicóval a kisteremben. Lesz karácsonyi népzene, és elindulnak a jazzestek is. Van tehát miből válogatni, de már dolgozunk a következő, 2014–15-ös szezon programján is, s igyekszünk tényleg rendkívüli produkciókat pódiumra állítani ezen a rendkívüli helyszínen.

R. Zs.

Kilenc évtizednyi muzsika

Koncert, kiállítás is köszönti a Kodály Filharmonikusokat

Több ezren hallgatták meg a megemlékezések sorát megnyitó augusztusi koncertet, amellyel a debreceni zenekar 90 éves születésnapját ünnepelte, s szintén sokakat vonzott az október 1-jén, a Zene Világnapján megtartott jubileumi hangverseny. A Bartók Teremben emellett tárlat idézi fel az együttes eddigi történetét. A Kodály Filharmonia vezetője, Somogyi-Tóth Dániel szeretné, ha irányítása alatt is aranykort élne meg az együttes, bár a helyzet a jubileum ellenére sem kedvező. Tart attól, hogy többen a zenekari munka helyett a jobb lehetőségeket kínáló pedagógus-életpályát választják. Megoldást kíván találni erre a gondra, s annak örülne, ha rendbe hoznák a Bartók Termet, mert úgy véli, ez is nagyban segítene Debrecen zenei életét új szintre emelni.

■ Milyen koncertekkel, rendezvényekkel tisztelgnek a 90 éves jubileum előtt? Milyen fellépést, újdonságot emelne ki ebből az ünnepi évadból?

– Augusztus 17-én kezdtük a megemlékezést, aznap a debreceni főtéren sok ezer ember előtt tartottunk egy olyan koncertet, amelynek a vártnál is sokkal nagyobb sikerre lett. A zenekar október elsejei, hagyományos zenei világnapi koncertjét pedig teljes egészében az évfordulónak szenteltük, ahová az együttes valamennyi élő, korábbi vezető karmesterét meghívtuk. Sajnos közülük csak ketten tudtak eljönni, Karolos Trikolidis és Kollár Imre. A kollégáim remek kis kiállítást is létrehozta a Bartók Teremben az együttes történetéről, s a tárlatot a koncert előtt nyitottunk meg. A kiállításnak, amelyet a közönség decemberig láthat, kü-

lönleges bájt ad az, hogy mellékszálként a jelenlegi művészeink zenétől független, például képzőművészeti alkotásait is kiállítottuk. A közönség és a Kodály Filharmonikusok belső közössége is nagyra értékelte, hogy milyen sokoldalú, kreatív emberek ülnek az együttesben. Azt gondolom, aznap szép koncertet adtunk és megfelelő figyelmet tudtunk fordítani a jubileumra.

■ Mi az, amire az együttes vezetőjeként támaszkodhat ebből a kilenc évtizednyi zenekari múltból?

– Talán leginkább éppen a fent is említett sokoldalúságra - persze ezúttal zenei téren. Ahogy Rubányi idejében, úgy most is rendkívül sok területen kell folyamatosan teljesíteni a Kodály Filharmonikusoknak, elég, ha csak az operai és koncert-feladatok kettős funkciójára gondolunk. Ezt a képességét hallatlan rugalmassággal, rutinnal végzi a zenekar, miként arra is biztosan építhetnek, hogy nagyon szeretnek zenélni, és még inkább jól zenélni. Valószínűleg ez a legfontosabb.

■ Az együttes történetét végigolvasva igazán jelentős korszakokat találhatunk, hiszen mérföldkő volt az együttes életében, amikor Ábrányi Emil irányította vagy amikor Rubányi Vilmos visszatért a zenekarhoz. Hogyan látja, mivel lehet ma a budapesti együttesek vetélytársává válni, s hogyan lehet újabb „aranykort” teremteni?

– Nagyon szeretném, ha visszatekintve, az én időmhöz is lehetne szép jelzőket illeszteni. Sok szempontból jó úton járunk, de ahogy országszerte, nálunk is egyre nagyobb baj, hogy – ha nem teszünk komoly lépéseket – a pedagógus-pálya a béremeléseivel olyan konkurenciává válik, ami alapvetően fogja behatárolni a zenekar mozgásterét. Ezért azt gondolom, egyik legfontosabb feladatom most ennek a megakadályozása lett. A másik legfontosabb a zenekar szakmai erejének növelése, zenei teljesítményének fokozása. Szeretném, ha mindkét területen jelentős eredményeket érnének el belátható időn belül.

■ Nyári interjúnkban elmondta, sikerült megduplázniuk a nézőszámot. Akad a

koncertlátogatók között olyan mag, amely ennek a 90 éves történetnek több évtizedes részét figyelemmel kísérte?

– Egyértelműen van. Ráadásul volt egy nagyon szép momentum a jubileumi koncerten: Marosi Tibor bőgős kollégánk édesapja, aki szintén a Filharmonikusok tagja volt évtizedeken át, szintén idén ünnepli a 90. születésnapját. A koncerten a zenekar őt is köszöntötte.

■ Említette, szeretné felszámolni a zenekar kiszolgáltatott helyzetét. Sikerült e téren előbbre lépnie? Hiszen talán a 90 éves jubileum abban is segített, hogy a Kodály Filharmonikusokra irányítsa még jobban a figyelmet...

– Azt remélem, ha a minisztériumi kiegészítő támogatás valósággá válik, akkor igen. Viszonylag jól haladunk ugyanis azzal a koncepcióval, ami a zenekar és a kórusok közötti aránytalanságokat számolná fel. Mivel nem a kórusoknak akarunk rosszat, hanem a zenekarnak jót és ezáltal mindenkinek igazságos helyzetet, ez pénzbe kerül. A feladat, ami még súlyosbítva is van a fenti pedagógusi elszívó hatással, igencsak koncentrált és kreatív munkát vár el a menedzsmenttől.

■ Ennek a jelentős évfordulónak a kapcsán van esély arra, hogy a Bartók Terem ismét a régi fényében tündököljön?

– Örülünk, ha ebben az évadban a fenti területeken sikerül eredményeket felmutatnunk. A Bartók terem ügye azokhoz az ingatlanokkal kapcsolatos stratégiai feladatokhoz tartozik, amelyekben remélem, hogy a fenntartó partnerségével sikerül rövidesen előre lépünk.

■ Hová szeretne eljutni, s miről beszélne szívesen az együttes 100. évfordulóján?

– Azt szeretném, ha az előbbi témákról, mint sikeresen megvalósult projektekről tudnánk beszélni – természetesen beleértve a Bartók Termet is, hiszen egy Zeneakadémiához hasonló megújulás itt töredék anyagi ráfordítást igényelne, viszont a gyönyörű, kiemelkedő atmoszférájú, de már-már romos állapotú koncertterem rendbehozatala egészen új szintre emelhetné Debrecen zenei életét.

R. Zs.

Kovács Géza ünnepi köszöntője a jubileumi hangversenyen:

A DEBRECENI FILHARMONIKUS ZENEKAR 90. ÉVFORDULÓJÁRA

Tisztelt ünneplő és ünnepelt Zenekar,
Ünneplő Közönség!

Egy sikeres művészeti intézmény több évtizedes fennállását ünnepelni mindig öröm. Sok egyéb mellett azért is mert az ilyen ünnepek mindig az emberi kitartás, leleményesség, tehetség, jóba vetett hit győzelmét hirdetik a szűkkeblűség, az érzéketlenség, a haszonelvűség fölött. Így van ez most is, amikor a Debreceni Filharmonikus Zenekar fennállásának 90. évfordulóját ünnepeljük.

Mindannyian ismerjük Kodály Zoltán híres, 1943-ban, vagyis vészterhes időkben megfogalmazott gondolatait: *„A zene lelki táplálék, mely semmi mással nem pótolható. Aki zene nélkül él, lelki vérszegénységben él. A zene a lélek olyan zugaiba világít be, abová más nem jut el.”* Nem kétséges, hogy a zene fontosságát soha nem lehet eléggé hangsúlyozni. Ugyanakkor lássuk be: egy szimfonikus zenekar alapításában rendszerint több az irracionális, a szinte megfoghatatlanba vetett hit, mint a józan, rideg tervszerűség.

Nemrég ünnepeltük a mai nevén Nemzeti Filharmonikus Zenekar 90. születésnapját

és ez alkalomból ismét el kellett gondolkodnunk, miféle évek voltak azok, melyekben – többek között – máig sikerrel működő szimfonikus zenekarokat hoztak létre. Nem kell történésznek lennünk ahhoz, hogy megállapítsuk: keserves évek. Magyarország a Világháború egyik legnagyobb veszteseként térdre rogyva, megcsónkítva próbált az új világrendben – nem kis kétségbeeséssel – Európa megbecsült és sikeres országai között felsorakozni. Ekkor akadt egy művelt politikus, aki felmérve, hogy sem aranybányáink, sem tengereink, sem Kárpátokban suhogó fenyveseink nincsenek, arra jutott, hogy van viszont tehetségünk, van európai mércével mérve is magas rendű művésztűnk, vannak okos tekintetű, tudásra vágyó parasztyerekeink és világszerte megbecsült tudásaink, művészeink.

A felismerést tett követte: a korábban belügyminiszteri teendőket ellátó gróf Klebelsberg Kunó meggyőzve a kormányzatot, megsokszorozva az akkori kulturális költségvetését, belekezdett nagy munkájába. E munka nyomán frissen épült tanügyi és falusi iskolák százai, egyben újonnan alapított egyetemek nyitották

meg kapuikat tanulók és diákok tízezrei előtt, hogy az ő tudásuk alapozza meg Magyarország felemelkedését.

Nos, ebben, az oktatásra, a kultúrára, a művészetre az ország felemelkedésének zálogaként tekintő légkörben alakult meg – többek között – a Székesfevárosi Zenekar és a Debreceni Filharmonikus Zenekar is. Tekintsük a civis város e büszkeségének megalakulását is a magyar kulturális história jeles napjának! Ám nézzük, pontosan hogyan is történt?

Gazdag István: Debrecen Város Történeti Kronológiája IX. 1921-25. c. alapvető művében a következők olvashatók e jeles nap körülményeiről:

„1923. április 15.

Református püspökök konferenciája Debrecenben. Révész Kálmán, Németh István, Ravasz László és Baltazár Dezső püspökök találkoztak az új református énekeskönyv megjelentetése ügyében. április 17.

Dr. Zoványi Jenő egyetemi tanár, akit igazgatásért ítélte el az ötös tanács, bevonult a debreceni fogházba 3 bónapos büntetésére letöltésére.

április 26.

Tóth János debreceni detektív bűnözőkkel folytatott tűzharcban életét veszítette.

április 28.

A Debreceni Református Főgimnázium csapata nyeri a kerületi tornaversenyt nagy pontkülönbséggel.

május 7.

A DTE labdarúgócsapata nagyközönség előtt kapott ki a Vasastól 5:1-re.

május 14.

Sikeresen mutatkozott be Debrecenben a Balás Sándor MÁV üzletvezető által szervezett filharmonikus zenekar.

május 31.

Megkezdték az áradásai miatt sok gondot okozó Tóció-árok tisztítását.

Úgy hallom, a Tóció-árok körül ma is akadnak problémák, a DTE utóda azóta is hol veszít, hol nyer, ám a Zenekar azóta is fényesen teljesíti küldetését. Nem szabad elsiklanunk a fölött, hogy ezt a zenekart évtizedeken át a valaha volt legnagyobb és legmegbecsültebb állami vállalat, a MÁV tartotta fenn. Hála és tisztelet azok-

nak a MÁV-vezetőknek, akik fontosnak tartották, hogy a magyar kultúrát itt, Debrecenben e zenekar nagylelkű támogatásával gazdagítsák.

Balás Sándor üzletvezető emlékét nyilván dicsőség övezi Debrecenben. Ám tisztelet illeti azokat a karmestereket, akik pálcája alatt ez az együttes a lelkes kedvtelő együttesből szép lassan minden tekintetben profivá vált. Időrendben *Ábrányi Emil, Pongrácz Zoltán, Rubányi Vilmos, Szabó László, Karolos Trikolidisz, Kollár Imre, Kocsár Balázs és a jelenlegi művészeti vezető Somogyi Tóth Dániel* szerepe kulcsfontosságú volt és az lesz a jövőben is. Ám hiába suhan mégoly szépen a karmesteri pálcá, ha nincs hozzá muzsikus. Márpedig ez a zenekar nagyszerű zenekari művészek odaadó munkája révén vált itthon és külföldön elismert, megbecsült együttesé. Szóljon most és itt köszönet azoknak is, akiknek ritkán jut taps és elismerés, akik nem a hangversenydobogón, hanem irodákban, a színpalak mögött segítik munkájukkal a legszebb művészeti célok megvalósulását és azoknak is, akik

önkormányzati és országos döntéshozóként biztosítják évtizedek óta és a jövőben az együttes méltó működtetését.

Az ünnepi koncert előtt a Bartók Terem előterében nyílt meg az a kis emlékkiállítás, mely e nagyszerű együttes 90 évét tekinti át. Némely, a legelső koncert kapcsán megjelent cikk máig érvényes gondolatot fogalmazott meg. Az egyik szerint a zenekar összhangzása nélkülözötte sok más vidéki műkedvelő társulat hamisságát és pontosságával, ihletettségével vonta magára a hallgatóság figyelmét. A cikk írója reményének ad hangot ezen állapot jövőbeni folyamatosságának. Egy másik cikk arról ír, hogy az újonnan alakult zenekar jövőbeni fennmaradásának egyik legfőbb záloga a közönség lelkes támogatása.

Én sem tudok annál bölcsebbet kívánni, mint a kilenc évtizeddel ezelőtt megjelent cikkek írói.

Isten éltesse sokáig a Debreceni Filharmonikus Zenekart!

„A zene áll a középpontban”

Majd négy évtizede muzsikál a debreceni zenekarban Dr. Szabó János klarinétművész, I. szólamvezető, aki az eltelt évek alatt megkapta az évad zenekari művész címet (1988); a Rubányi-díjat (1998); a Kritikus díjat (2007); a Nívó-díjat (2009), valamint az Artisjus-díjat is (2010).

„1974. szeptember 14-én kerültem a zenekarhoz. Több oka is van annak, hogy éppen itt indult a pályafutásom. Először is, hogy az akkor még a Zeneművészeti Főiskola tagozataként működő, debreceni tanárképzőben végeztem, és a klarinét szólam vezetője, aki tanárom volt, emlékezett rám, így, amikor hely adódott a zenekarban, meghívtak egy próbajátékra. Harmadévesen kezdtem el rendszeresen itt dolgozni. A másik ok, ami talán még fontosabb, mint az első, hogy feleségem, aki akkor még szintén hallgató volt, ugyancsak helyet kapott az együttesben vadászirtósként. Így nem volt kérdéses, hogy itt maradjunk. Kifejezetten szerencsésnek mondhatom magam, hogy egy olyan közegben kezdtem el dolgozni, ahol Charles Dutoit, Martha Argerich, Christoph von Dohnányi, vagy a nagy magyar karmesterek közül Ferencsik János volt a vendé-

günk, de nem is tudom teljesen felsorolni, milyen nagy zenészek, dirigensek fordultak meg itt. Ez olyan indíttatást adott a pályámnak, ami a későbbiekben is meghatározó volt. Azért is maradtam itt Debrecenben, mert tanítbattam is a főiskolán, ami később az egyetem zeneművészeti karává nőtte ki magát. Itt azóta is tanszékvezető főiskolai tanárként tevékenykedem. Nagyon sok emlékezetes pillanat volt a filharmonikus zenekarban töltött évtizedek alatt, amelyekre szívésen gondolok vissza. Különösen nagy élmény marad számomra Honegger: Jeanne d'Arc a máglyán című oratóriuma, amit hatalmas előadói apparátussal, Erdélyi Miklós vezényletével játszottunk. Májig nagy bátással van rám ez a zenemű, és az az előadás sokszor eszembe jut. Szerencsére, nagyon sok ilyen élményem volt a zenekarban. Örülök, hogy egy ilyen közegbe csöppentem bele a pályám elején, ma nem szeretnék fiatal zenész lenni... Ebben persze nagyon sok mindennek szerepe van, ami nem feltétlenül csak a zenével kapcsolatos. Változott a zenei közélet, a zenepolitika, de maga a kor is lényegesen más, amiben most élünk. Felgyorsult minden, nincs idő megállni, beszélgetni, az intimitás, a személyesség kikerült a mindennapokból, mobiltelefonon vagy interneten

érintkezőnk, nagyon átalakult a világ. Valószínűleg kissé maradi vagyok, mert én nem kedvelem ezt a világot, és bízom abban, hogy valahogy majd visszarendeződik, és újra teret nyernek a belső tartalmak. Egy zenekar persze olyan közeget nyújt, ami sehol máshol nem adódik. Az összességéből, a zene közös megéléséből rengeteg érdekes, sokszor humoros szituáció keletkezik, ez máshol nem fordulhat elő, csak egy ilyen közösségben, ahol huzamosabb ideig vagyunk együtt, jó sokan, akiknek mindig a zene áll a középpontban. Az is biztos, hogy ezt csak így lehet művelni, aki zenész, azt kizárólag a zene szeretete hajítja, és nem a pénz, hiszen nem vagyunk megfizetve. Számunkra a zenében megjelenő önkifejezés a legfontosabb, és ez kortól is független. Nyilván befolyásolhatja ezt megbecsültség, pszichés állapot, egy-egy személy, de ez a hozzáállás, azt hiszem, örök. Szerintem zenésznek lenni mindenbol egyforma, kis különbségek persze vannak. Ami különbséget tesz a zenekarok között, az csak a műsorrend. Debrecenben az mindenképpen sajátosság, hogy a Kodály Kórusal alkotunk egy intézményt, így sok olyan művet is előadunk, amelyhez énekkar szükséges. Ez egyedi lehetőséget ad arra például, hogy gyakrabban szólaltassunk meg oratóriumokat. Egy-egy vezető karmester személye is meghatározó lehet a zenekarok életében, de abhoz, hogy ez meglátszódjon, hosszabb idő kell.”

„Itt képzelem el a jövőmet”

Halmi Ágnes csellóművész Debrecenben végezte a zenei tanulmányait, a Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskolában, majd a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karának lett a hallgatója. Végzősként jött próbajátékra a Kodály Filharmonikusokhoz, és elnyerte az állást.

„Már tanulóként is szerepeltem néhány alkalommal a zenekarral, és immár három esztendője az együttes tagja vagyok. Jó bangulatban kezdtem itt a munkát, mindenki kedves volt, segítőkész, hamar befogadott a szólalom és az egész együttes. A zenekari munkához nem könnyű hozzászokni, hiszen délelőtt és este vannak a próbák, ezt a ritmust, a koncentrációt nehéz kialakítani. Hiszen ez nem napi nyolcórás igénybevételt jelent, hanem szinte folyamatos felkészülést és figyelmet, mára azonban már hozzászokott a szervezetem. A debreceni zenekar megállja a helyét nemcsak a vidéki együttesek között, hanem a fővárosiakkal szemben is. Színvonalasnak tartom az itt folyó munkát, egy-egy koncert szerintem kiemelkedő volt az elmúlt években. Szeretek együtt dolgozni Kollár Imrével vagy Bényi Tiborral, akitől – lévén, hogy csellista is – úgy érzem, sokat tanultam. Szerintem a vonósokat fantasztikusan fejlesztette, építette szakmailag a kamarazenekari sorozatban. Várdai István, Baráti Kristóf szintén megfordult itt, velük szintén inspiráló volt a közös munka. Az elmúlt évadban pedig nagyszerű találkozást jelentett Helmuth Rilling, illetve Kobayashi Ken-Ichiro, szerencsés vagyok, hogy ilyen dirigensekkel dolgozhattam. Örülök annak is, hogy a zenekar a Csokonai Színházban is játszik, érdekes, hogy életem első operája A halott város volt, ami kimondhatatlanul nehéz. Ezek után már minden könnyűnek tűnik. . .

„Mindenevő” vagyok, tehát szeretek többféle műfajt játszani, így örülök annak, hogy operatben is közreműködünk, a filmzenés koncerteket is jó kezdeményezésnek tartom, akárcsak azt, hogy az ifjúsági hangversenyek egyre fajsúlyosabbak. Fontosak számomra az oratorikus előadások, ezeket a koncerteket egyébként a közönség is szereti. Szerintem jó irányba halad most a zenekar, változatos a műsor, sokféle fellépésünk van, és történt egyfajta nyitás is a népszerűbb muzsika irányába. Ez is fontos, hiszen ma az emberek talán kevésbé fogékonyak a komolyzenére, kellene olyan hangversenyek (mint például a filmzenés), amelyek a szélesebb közönség számára is vonzóak. Természetesen én a klasszikus zene „pártján” állok, de muszáj kitalálni újdonságokat, elkerülhetetlen, hogy megpróbáljuk a megszokottól eltérően is megszólítani az embereket. Remélem, a következő években még több ilyen nyitás lesz, abogyan azt láthatjuk más országokban, Kínában vagy Amerikában is. Úgy gondolom, elégedett lehetek debreceni zenészként, és mivel a völegényem is a zenekar tagja, itt képzelem el a jövőmet. Egyetlen árnyoldala a vidéki zenészetnek, hogy anyagilag nagyon nehéz, de bízom abban, hogy előbb-utóbb javulnak majd a pénzügyi kondíciók is. De a szakmai vágyaimat maximálisan kielégíti az itteni munka.”

Vasutas együttesből Kodály Filharmonikusok

A filharmonikus zenekar megalakítása Balás Károly debreceni MÁV üzletigazgató nevéhez köthető. 1923-ban Balás a vasutasságra alapozva hozta létre a város filharmonikus zenekarát, ennek utódja a ma is létező zenekar. Ennek az évek februárjában történt az alapító értekezlet, és március 15-én lépett az együttes először a publikum elé a MÁV műhelyi hazafias márciusi ünnepélyen. Önálló hangversenyen először május 13-án mutatkoztak be a MÁV műhely dísztermében. A korabeli sajtótudósítások szerint az első koncert zsúfolásig telt nézőtér és nagy siker mellett zajlott, volt olyan kritikus, aki azt emelte ki, hogy a zenekar máris felveszi a versenyt a fővárosi orkeszterekkel.

A harmincas évek első felében már Zathureczky Ede, a kor neves hegedűművésze, és Fischer Annie is vendégszerepelt a debreceni zenekar koncertjein.

1934 és '44 között több karmester is megfordult az együttes háza táján (Zsolt Nándor, Sauerwald Géza, Szabó Emil és Csenki Imre). Ebben az időszakban a zenekar 70 tagot számlált, és évadonként úgy 300 bérlője volt a hangversenyeknek.

A háborús évek megtépázták a zenekart, nehezen indult újra a zenei élet, de az együttes '45 végétől már koncertezett. Tözsér József szervezte újjá és vezényelte ebben az időszakban a zenekart. 1947-ben gyakran szerepeltek a Magyar Rádióban, ami népszerűséget hozott a debreceni zenészeknek. 1948-tól Pongrácz Zoltán irányította a zenekart. Ugyanebben az évben kezdi el szervezni az operatársulatot Rubányi Vilmos karnagy és Versényi Ida rendező. A következő évek megérelték a professzionális zenekar létrehozásának igényét, amely egyúttal a Csokonai Színház zenekari munkáit is elláthatja. Ez 1952-ben be is következett, és február 23-án az immár hatvan taggal rendelkező, főhivatású zenekar mutatkozhatott be az Arany Bika nagytermében, Rubányi Vilmos vezényletével, az esemény egyúttal új fejezetet nyitott a filharmonikusok életében.

Az ötvenes években a zenekar végigküszködte a hivatásossá válás nehézségeit. 1958-ra azonban a város zenei élete is gazdagabbá vált, gyarapodott a közönség, színesebb lett a paletta, köszönhetően a Kodály Kórus sikereinek is, a zenekar pedig komoly vetélytársává vált a budapesti nagy zenekaroknak.

1960-ban például 611 bérletet adtak el, és az ifjúsági hangverseny sorozatra is 500 bérletet váltottak a koncertlátogatók. '61/'62-ben 10 nagyzenekari, 8 kamarahangversenyt adtak, vezényelte az együttest például Carlo Zecchi, Mravinszkij, Ferencsik János, a bérlők száma 700-ra, az ifjúsági koncertbérlők száma pedig 1000-re emelke-

dett. Az évtized végére valóban nagy ívű fejlődés ment keresztül az együttes, ezt jelezte az is, hogy egyre többször hívták külföldre.

'71-ben lezárult a Rubányi-korszak, a következő húsz évet Szabó László neve fémjelzi. Az új vezető karmester rögtön szembesülhetett egy új problémával: ekkoriban nem volt utánpótlása a zenekarnak, a fiatal zenészek inkább a fővárosban kerestek munkát. A hiányosságokat néhány év alatt sikerült pótolni. A hivatásossá válás 25. jubileumát '77-ben Kocsár Miklósnak erre az alkalomra ajánlott művével, Csajkovszkij b-moll zongoraversenyével és Sosztakovics VI. szimfóniájával ünnepelték.

A következő évtizedek stabilizálták a zenekar helyzetét, ám a rendszerváltás új kihívást hozott: a tulajdonosváltást. A „piacosított” MÁV már nem vállalta a zenekar fenntartását, a debreceni önkormányzat viszont – felismerve az együttes vezető szerepét a régió kulturális életében – átvette az orkesztert, amely így, 1990. február 1-jétől, mint Debreceni Filharmonikus Zenekar létezett tovább.

1991-ben (amikor Lengyel György lett a Csokonai Színház igazgatója) a teátrum már nem kívánt együttműködni a zenekarral, ekkor Szabó László távozott, és a zenekar vezetésére Karolos Trikolidist, a világhírű görög karmestert kérték fel.

93-ban anyagi értelemben is gyarapodott a zenekar, 16 új státus létesült és az önkormányzat jóvoltából új hangszereket is vásárolhattak. '94-ben (a nemrégiben elhunyt) Kovács János lett az együttes igazgatója. Trikolidis hároméves szerződése lejártával távozott, és helyét Kollár Imre vette át.

Trikolidis és Kollár munkássága nyomán sokoldalú és pezsgő szimfonikus zenei élet bontakozott ki Debrecenben.

2002-ig Kovács János volt a zenekar igazgatója, 1994-2005-ig Kollár Imre a művészeti vezető, aki még 2008-ig első karmesterként továbbra is szerepet játszott a zenekar életében. Az igazgatói posztot 2002-2004-ig Bencz László töltötte be. 2005-ben már Kocsár Balázs igazgató és művészeti vezető is volt egy személyben, s intézményesen ekkor vonták össze a Kodály Kórust, valamint a filharmonikusokat. Kocsár Balázs 2011-ig művészeti vezetője maradt a zenekarnak, míg az igazgatói posztot Herboly Domokos töltötte be, 2006 és 2010 között. 2011 májusa óta Somogyi-Tóth Dániel az igazgató-művészeti vezető, egyben a Kodály Filharmonikusok új arculatának létrehozója, aki a két együttest összefogó intézmény, a Kodály Filharmonia élén Debrecen város teljes komolyzenei életének összefogását, fejlesztését vállalta.

Liszt-emlékmű – közadakozásból, közakarattal

Új látnivaló a Nádor és Zrínyi utca sarkán, a Duna Palotánál

Foto: VOOT GERCELY

Szeptember elején hangulatos avatóünnepség részesei lehettek a Nádor utca járókelői, hiszen a sarkon, a Duna Palota szoborfülkéje megújult, és Liszt Ferenc mellszobra kapott benne helyet. Az eseményen a Duna Szimfonikus Zenekar vonósai muzsikáltak. Dr. Gerő Katalin alkotása nagy tetszést aratott már Varsóban, Belgrádban, s a közadakozásból készült mellszobrot most már a budapestiek is megcsodálhatják. Arról, hogy hogyan gazdagodhatott a Duna Palota ezzel a művel, arról az intézmény igazgatónöje, Bíró Ildikó, valamint az alkotó, Dr. Gerő Katalin beszélt.

! Hogyan értesültek erről a Liszt-szoborról, kinek az ötlete volt, hogy ennek az alkotásnak a Duna Palota adjon otthont?

– 2012-ben Dr. Gerő Katalin szobrászművész keresett meg bennünket: a Liszt Ferencet ábrázoló mellszobrát a Duna Palotának adományozza, hogy az épület Nádor és Zrínyi utcai frontján található, sarki szoborfülkében helyezze el. A Duna Palota épülete 1897-ben Lipótvárosi Kaszinóként nyílt meg. A Kaszinó minden estéje, hangversenye, előadása, matinéja esemény számba ment. Arra törekszünk, hogy a 116 éves Duna Palota rendezvényei is hasonlóképpen kiváltsák a közönség megbecsülését. Ennek jegyében működtetjük a Duna Művészegyüttest és a Duna Szimfonikus Zenekart, továbbá képzőművészeti kiállításokat, koncerteket, színházi előadásokat, könyvbemutatókat szervezünk. A Duna Palota tehát hosszú idő óta az egyetemes kultúra, a magyar zenei élet és táncművészet egyik emblemikus helyszíne. Továbbá Liszt Ferenc első budapesti lakása

a Nádor utcában volt, így a Nádor és Zrínyi utca sarkán lévő szoborfülke megfelelő helye a zeneszerző-zongoraművész mellszobrának.

! Úgy tudom, komoly költséget jelentett az épület oldalán lévő szoborfülkének a rendbehozatala. Erre hogyan sikerült forrásokat találniuk? Milyen nehézségeket kellett még a szobor felállításának kapcsán leküzdeniük?

– A bronzszobor kiöntésének és a szoborfülke restaurálásának költségét Dr. Gerő Katalin közadakozásból fedezte. Ezúton is köszönjük az adományokat, külön köszönjük a Rotary Hungary, a Rotary Club Budapest City támogatását és a Zeneszalón Alapítvány közreműködését, a Ránki család – Ránki Dezső, Klukon Edit és Ránki Fülöp – adománygyűjtő zongoraestjét.

! Mennyire elégedettek a végeredménnyel? Milyen visszhangokat hallottak az itt élőktől?

A harmadik, immár budapesti mellszobor története

Három esztendővel ezelőtt, 2010-ben kaptam felkérést **Dr. Gerő Katalin**, hogy 2011-re a Budavári Önkormányzatnak készítsen egy Liszt-mellszobrot, amelyet a kerület Varsónak ajándékozhat. Ezzel azt a Chopin-mellszobrot kívánták megköszönni, amelyet a lengyel főváros adományozott Szilasi Alexnek, és amely a Horvát-kertben kapott helyet. A zongoraművész az alkotást azzal a kéréssel ajándékozta az I. kerületnek, hogy cserébe a Liszt-évfordulón, a testvérvárosi szerződés megkötésekor, kapjon Varsó is szobrot Lisztről, a zeneszerző-zongoraművésztől. A felkérést pedig azért kapta Dr. Gerő Katalin, mert ő már készítette a Várban egy Haydn-emléktáblát, és a műve nagy tetszést aratott.

– Először kicsit megrettentem a feladattól – meséli a művész, aki közérdekű felajánlásként készítette el a mellszobrot –, hiszen akkor még csak négy éves szobrász-műltra tekinthettem vissza. 2006-ban született az első, Strém Kálmán hangversenyrendező, később a Haydnt ábrázoló emléktáblám, s időközben mintáztam már mellszobrot, plakett-sorozatot és a Véghe Sándor-pályázaton is az első négy között végeztem. A Liszt-felkérést követően nagyon elmélyültem a komponista archerendezésében, tanulmányoztam csontozatát, vonásait, és persze a jellemét. Fél évig készítettem tanulmányfejeket, végül aztán egy hónapot alatt született meg az az agyag-mellszobor,

amelyet le is zsűriztek. A polgármester nagyon elégedett volt a kész művel. Érdekes mozzanat, hogy az öntődében megismerkedtem egy ausztrál fotóművésszel, Warren Richardsonnal, aki a gyár fényképezése közben látta meg a Liszt-szobrom gipsz mintáját. Annyira megtetszett neki, hogy végigfotózta a bronzöntési folyamatot. A fényképek aztán megjelentek egy német öntészeti szaklapban egy cikkkel együtt, amely a szobor történetét is ismerteti. A képekből videoklip is készült, s ezt a várbeli szobor-bemutatón vetítettük le úgy, hogy Szilasi Alex – akinek külön is köszönettel tartozom a sok, a szobor érdekében kifejtett munkáért – kísérőzeneként egy Liszt-művet játszott. A produkció óriási tetszést aratott. Ezt a szobrot avattuk fel Varsóban 2011 augusztusában. A sajtóban megjelent cikkek és fotók eredményeként a belgrádi kulturális attasé úgy határozott, hogy ezt a szobrot kívánja a szerb fő-

városnak ajándékozni a bicentenáriumi évének tiszteletére. Így lett Belgrádnak is Liszt-mellszobra az ottani Zeneakadémia előtt. Ezt követően jelentkezett az V. kerület, hogy nagyon szívesen elhelyezik a szobrot, pénzt azonban nem tudnak adni hozzá. Az Önkormányzat választása a Duna-palota sarkán húsz éve üresen álló szoborfülkére esett. Bíró Ildikó, a Duna Palota igazgatója örült, hogy a szobor idekerül, aminek előfeltétele volt az igen rossz állapotban lévő posztamens rendbehozatala, az egész fülké restaurálása. Ez komoly kiadást jelentett a szobor öntésével és felállításával együtt. Ezért kezdtem egy adománygyűjtő koncert szervezésébe.

A Ránki család azonnal szívesen vállalkozott a hangversenyre, amelynek a Budapest Music Center adott otthont. A koncert mellett a Rotary Hungary és a saját Rotary klubom is sokat segített, akárcsak a Zene-szalón Alapítvány. Az is boldoggá tett, hogy sokan nem tudtak ugyan nagy összeget adni, de nagy szeretettel és lelkesedéssel támogatták ezt a kezdeményezést. Rájuk ugyanolyan hálával gondolok. Szinte nem múlik el nap az avatás óta, hogy valakitől ne kapnék gratulációt. Rév Lívia zongoraművész, aki csak fényképről láthatta a szobrot, azt mondta: „Na végre, ez az én Lisztem!” Major Edit, a kiváló zongoratanárnő pedig azt írta nekem: „Nemcsak Lisztet, hanem a zenéjét is közvetíti ez a mellszobor”... Ez a legtöbb, amit el lehet érni!

– Szívből örülünk a szobornak és annak is, hogy ezáltal az épület egy frekvenciált része megújulhatott. Gerő Katalin közérthető stílusban ábrázolja a szenvedélyes művészt. Az erre járók, magyarok és külföldiek egyaránt, örömmel fogadják a Liszt szobrot; gyakran fotózzák.

■ *A Duna Szimfonikus Zenekar tagjaiból alakult vonósnégyes is muzsikált a szoboravatáson. Hogyan állt össze ez a program?*

– Liszt-szoboravatató ünnepség természetesen nem valósulhat meg anélkül, hogy Liszt művei ne csendüljenek fel. Ám a helyszín is befolyásolja a választást. Tekintettel arra, hogy a szoborfülké az épület utcai frontján található, nem tudott a teljes Duna Szimfonikus Zenekar közreműködni. Ezért esett Szklénár Ferenc művészeti vezető választása Holics László Liszt Ferenc Nr. 4. Desz-dúr Consolation művének vonósnégyesre való átíratára.

■ *Milyennek találja az együttes szerepét a Duna Palota életében?*

– Intézményünk működteti az 1957-ben alapított Duna Művészegyüttest és az 1961-ben létrehozott Duna Szimfonikus Zenekart. A Duna Szimfonikus Zenekar repertoárja a barokk zenétől a XXI. századi, kortárs kompozíciókig felöleli az európai zenetörténet valamennyi stíluskorszakát. A zenekar a saját szervezésű bérleti programsorozatának összeállításakor, a klasszikus értékeket képviselő zeneművek műsorra tűzése mellett, különös figyelmet fordít a XXI. századi kortárs magyar művek bemutatására is. A társulat tagjai továbbá elkötelezettek a fiatalok zenei nevelésében, az igényes kultúra közvetítésében. Mindkét együttesnek hálás, hűséges, rajongó közönsége van. A Duna Palota Budapest történelmi városközpontjának egyik legszebb és legigényesebb kulturális helyszíne, rendkívül frekvenciált elhelyezkedése miatt, valamint az épület

adottságaiból fakadóan, évtizedek óta értékes, magas szintű kultúraközvetítési feladatokat lát el. Az országimázs formálása szempontjából is fontos és kiemelkedő kulturális szerepet tölt be, kedvelt helyszíne a hazánkba látogató külföldieknek, akik bepillantást nyerhetnek többek között a magyar tánc és komolyzenei kultúrába.

A Duna Szimfonikus Zenekar több mint 50 éves fennállása óta nemcsak a hangversenyeket tartja a Duna Palotában, hanem 2012 óta itt zajlanak a próbák is. A zenekari irodának, a kottatárnak, és gyakorlóknak is helyet adtunk. Az itt folyó igényes szakmai munkának nagyon örülünk. Az együttes kitűnő koncertjei hozzájárulnak a Duna Palota kulturális küldetéséhez, és az intézmény elismertségét is szolgálják. Ugyanakkor az egyéb rendezvények gazdag kínálatával egészítik ki a zenekar értékközvetítő munkáját.

R. Zs.

„Egy zenekar attól lesz jó, ha dolgozik”

Farkas Pál a regionális szövetségről, a mindennapokról és a váci helyzetről

Nagyon sokszínű repertoárral rendelkezik, és természetesen koncerten muzsikál a Váci Szimfonikus Zenekar.

Az együttes jövőre ünnepelheti megalakulásának

három évtizedes jubileumát, az utóbbi időszak

azonban nem volt túl kedvező a számukra, hiszen

I. kategóriás együttesből – az előadó-művészeti

törvény változása miatt – a pályázatiak közé kerültek.

Farkas Pál karmester ennek ellenére töretlen lendü-

lettel irányítja az együttest, szervezi a fellépéseket,

működteti a társulatot. A nemrég alakult, regionális zenekarokat tömörítő szövetségnek is a tagjává váltak.

■ Ön az első pillanattól végigkísérbette az együttes történetét, hiszen muzsikusa, koncertmestere, majd dirigense és vezetője lett a váci zenekarnak... Hogyan látja a most született, regionális zenekari szövetség szerepét? Mindez mit tud nyújtani a Váci Szimfonikusoknak?

– Mindenképpen összetartozást jelent. Használó cipőben járunk, bár mi vagyunk az egyetlen zenekar, amely kiesett az első kategóriából... Számunkra nagyon nagy veszteséget jelent a változás, csak a főállásban foglalkoztatott zenészekkel működő együtteseket kezelik kiemelten. Mindez újra arra kényszerítette az együttesünket, hogy próbáljunk annyi koncertet szervezni és eladni, amelyből valamilyen szinten működtethető az egyesület.

■ Gondolom, azért a váci zenekar is részesült a pályázati keretből...

– Igen, az ott szétszórható összegek közül az egyik legtöbbet, 10 millió forintot kaptunk, ez azonban a korábbi állami támogatási összegnek az egyharmada. De nem mi vagyunk az egyetlenek, akik nem főállásban foglalkoztatnak muzsikusokat és próbálnak valahogyan talpon maradni. Ezért is fontos, hogy segítsük és támogassuk egymást a most szerveződő szövetségben, hiszen függetlenül a kiemelt zenekaroktól, úgy érzem, szükség van a mi munkánkra, mert olyan területeken tevékenykedünk, amelyek elláthatlanok.

■ Néztem a naptárukat, rengeteg hangversenyt adnak, szinte minden napra jut fellépés...

– Közel évi 100 koncertet adunk. Már azelőtt ismertté váltunk az országban, mielőtt első kategóriába kerültünk, hiszen huszonötezer fizetőnézőnk volt egy szezomban. A főálláson kívül minden paramétert teljesítettünk, ami az első kategóriához szükséges volt. Most kénytelenek vagyunk eladni magunkat, és ez sok mindenre kényszeríti az együttest a repertoár terén is. Sajnos, így nem tudjuk azt a kiegyensúlyozott munkát végezni, amit korábban. Csökkenteni kellett a próbaszámot, bár hetente így is két fix próbanapunk van, de sajnos nem tudunk egy előadásra annyit gyakorolni, költeni, mint amennyit szeretnénk. A produkciókat pedig el is kell adni, s nehéz felvenni a versenyt olyan együttesekkel, amelyek olyan magas állami támogatást kapnak, hogy megengedhetik maguknak a térítési díj nélküli hangversenyeket. Nem vagyok elégedetlen, de egyre nehezebb a regionális zenekarok léte... Nem is magunkról beszéllek, hanem azokról a társulatokról, amelyek nincsenek ennyire benne a köztudatban, és nem koncerteznek ennyit.

■ Gondolom, az együttese tagjai főként zenetanárként dolgoznak.

– Igen, főleg váciak, de a Dunakanyar régióból is járnak zenészek, Szobtól Budapestig, elsősorban zenetanárok. Akadnak

persze olyan muzsikuskok is, akik több zenekarban játszanak, ügyesen szervezve az életüket. Az együttes tőzsgárdáját a fiatalok és középkorúak alkotják.

■ Abhoz képest, hogy nem főállásúak a zenészek, egyetlen októberi hétnek néztem a programját, döbbenetes...

– Kedden két próbánk van, egy koncert, másnap szintén, csütörtökön délelőtti próba, este koncert, pénteken egy német karmester érkezik Mozart Requiem-próbára, szombaton délelőtti Requiem-próba, majd azonnal Siófokra utazás, beálló próba és este színházi előadás, vasárnap beálló próba, ötkor koncert a német kórusral. Igaz, hétfőn érkeztem meg Ecuadorból, ahol egy 80 fős nemzeti zenekar élén Liszt, Erkel és Kodály műveiből összeállított műsorral vendégszerepeltem, de a zenekarom addig is koncertezett idehaza, vendégkarmesterekkel. A mi zenekari életünkben nem minden hangverseny jelent nagyzenekari fellépést, sok olyan előadásunk is akad, amelyen 20-25 fő muzsikál.

■ Nagyon sok színházi fellépésük is van.

– Rengeteg teátrummal vagyunk kapcsolatban, mi látjuk el a zenei kíséretet. Hat évig voltunk az InterOperett társulatának a zenekara, a Belvárosi Színházban, heti három alkalommal játszottunk. Így, ezzel az állandó felkéréssel 160-170 fellépésünk is volt egy évben. Jelenleg a Szigeten kívül a Turay Ida és a József Attila Színházzal állunk kapcsolatban, az Operettvilág együttesével is dolgozunk. Csonka Zsuzsa szervezésében is több bemutatónk volt. A fiatalokból álló HungarOperett produkciót is segítjük.

■ Abogy nézem a programjukat, nagyon sokféle műsort játszanak...

– Igyekszünk minden műfajban otthonosan mozogni, így a hagyományos klasszikus koncertek mellett, repertoárunkban megtalálható a kamaraopera, az operagálák mellett egy-egy teljes nagyopera (Bánk bán) vagy daljáték (János vitéz) is előfordul, oratóriumokat nemcsak belföldön, hanem külföldi kórusokkal is bemutatunk, az operett gálák és színházi előadások széles skáláját játszottuk. Nem idegen tőlünk a filmzene vagy a musical műfaja sem. Programjaink

hétről hétre változnak, így a színes, változatos munka „ébren tartja” a zenészeinket, nem fásulnak bele egy-egy műfajba, üdék, frissek maradnak, várakozással néznek egy-egy próbaidőszak vagy koncert elé.

■ *Komolyan kiveszik a részüket a város zenei életéből, látom, újról koncertet szerveznek, saját bérletsorozatuk is van.*

– Igen, a bérleti sorozatainkat fontosnak tartjuk és igyekszünk minden réteghez eljutatni. Kiemelt figyelmet fordítunk az óvodás korúakra, az ismeretterjesztő, hangszerbemutató előadások mellett a társművészet is megjelenik, így vannak tánccal vagy bábelőadással kombinált produkciók is. Általános iskolásokat nemcsak a koncerttermünkben látunk vendégül, hanem iskolájukba is viszünk programokat, a városon kívül a régióban is. Középiskolások részére szervezett bérleti előadásainkat több műfaj érintésével szerkesztjük. A városban igyekeztünk hagyományokat teremteni, így az újévi koncertek mellett a Tavaszi Fesztiválon több műfajjal megjelenünk. Természetesen a Váci Világi Vigalom alatt is a hagyományos nyitókoncertet mi adjuk, majd másnap színházi vagy gálaműsorral lépünk színpadra. Augusztusi ünnepi előadás is feladataink közé tartozik, így az őszi, vagy téli művészeti napokon való megjelenés is. Régi kedves hagyományunk az is, hogy a Zene világnapján ingyenes koncertet adunk.

■ *Nagy sikerrel, hiszen erre igényelni kell a belépőket, betekkel az esemény előtt az összes jegy elfogyott.*

– Komoly közönségünk van. Három, három és félezer ember rendszeresen jár a koncertjeinkre, a szabadtéri eseményekre pedig még többen jönnek. Nemcsak váciak, hanem a környékről és Pestről is érkeznek. Ez mindenképp jelzés a számunkra, hiszen a baráti körünkbe lehet regisztrálni, így tagjaink bővebb információt kaphatnak, esetenként külön meghívásban vagy kedvezményekben részesülnek.

■ *Láttam, a Vác díszpolgára címet is megkapta. Mennyire viseli szívén a város a zenekarát?*

– A mostani időszakban nagyon kevés támogatást kapunk, tudjuk persze, hogy egy város életében mennyi mindenre kell pénz, de azért számunkra ez így is elkészerítő. Nem könnyű a helyzetünk. Vannak időszakok, amit túl kell élni, és mi most egy ilyenben vagyunk.

■ *Hol szoktak koncertezni?*

– A Bartók Béla Zeneiskola a mi székelyünk, így ott van a próbahelyiségünk és a koncerttermünk, egyben a központunk is. Szeretünk azon a helyszínen dolgozni, jó a hangversenyterme, bár már szinte kinőttük, olyan hangzást tudunk produkálni. A művelődési központban rendezzük a nagyobb koncerteket, oda többen beférnek.

■ *Milyen tervei vannak a következő időszakokra?*

– Ma például két felkérést kaptunk, az egyik Németországból érkezett... Minden nap dolgozunk, küzdünk a létünkért. Már a

2014-es koncerteket szervezem. Fontos számunkra az is, hogy a Filharmóniával ugyancsak dolgozunk, a Váci Szimfonikusok látják el klasszikus zenével Nógrád megyét. De ez inkább szívügy, hiszen a honorárium nagyon csekély, a Filharmóniai bérletes előadások inkább szolgálnak tekinthető. Ezért fontosak a regionális együttesek, és jó, hogy a szövetséggel hallatjuk a hangunkat. Kellő összefogással talán a minisztériumban is odafigyelnek ránk. Egy zenekar attól lesz jó, ha dolgozik. Hetente kétszer-háromszor össze kell ülni és muzsikálni. Egyébként csak alkalmi együttes marad... Amikor megkaptam a váci zenekart már a kezdet kezdetén rákényszerültem arra, hogy eladjam a produkciókat. Ez segített az elindulásban, s most abban, hogy életben maradjunk.

■ *Önök a koncertszámukkal kiemelkednek a regionális zenekarok sorából...*

– 19 éve irányítom az együttes munkáját. Ezalatt az idő alatt szerkezetileg a működésünket át kellett alakítani, az adott időszak követelményéhez, igényéhez és a mindenkori jogszabályokhoz. Ezen belül kellett megtalálni azt az utat, amely egy közösség (50 fő) számára tartós, biztonságos, és a szakmai fejlődés lehetőségét hordozza magában. Talán a közelgő 30 éves évfordulónk is igazolja, hogy jó úton járunk, és ha vannak nehezebb időszakok is, a zene szeretete, az elhivatottságunk és a koncertek sikerei tovább lendítenek és éltetnek.

R. Zs.

Koncertekről

**Duna Szimfonikus Zenekar
(Duna Palota)
– 2013. szeptember 26.**

A hangversenyzés gyakorlatához az utóbbi száz évben sok olyan konvenció tapadt, amely a régebbi korokat nem feltétlenül jellemezte. Ezek a megrögzött szokások nem csupán az öltözködés, a pódiumon való viselkedés területén követelnek meg bizonyos formákat a kizárólagosság érvényével, de többnyire a koncertek szerkezete és műsora is merev sémákhoz igazodik. Ilyen sztereotípiák, hogy egy hangverseny vagy szólószingora-est legyen (de akkor nem szerepelhet a programon sem dal, sem hangszeres kamaramű), vagy kamarakonzert (de akkor nem illik szólóprodukciót beiktatni, zenekari alkotás pedig számításba sem jöhet), vagy szimfonikus zenekari esemény (de akkor a műsorban nincs helye szólóhangszeres vagy kamarazenei számnak). És persze még az egyes műtípusoknak is kialakult rendjük van – a jól ismert „nyitány-versenymű–szimfónia” hármasságra gondolok. Ezt a helyiérték-táblázatot is kevesen merik átrendezni. Pedig a közönségnek jól esik néha az eltérés, a változatosság. A Duna Szimfonikus Zenekar már abban is régóta a konvenciók kereteinek fellazítását szorgalmazza, hogy a bérleti estjein mindig hallunk műsorismertetést a programok állandó házigazdájára, a Parlando című zene-pedagógiai folyóiratot szerkesztő Zelinka Tamás jóvoltából. Az együttes szeptemberi koncertjeinek egyikén azonban másféle értelemben is a szokványostól eltérő kínálattal találkozhatott a közönség.

Ezen a hangversenyen Gavriel Lipkind lépett fel. A gordonkaművész orosz emigráns szülők gyermekeként Izraelben született 1977-ben, tanulmányait Németországban és az Egyesült Államokban végezte, jelenleg pedig Frankfurt am Main közelében él, szólistaként járja a világot, és a Lipkind Vonós-négyes csellistájaként is tevékeny. Korábban is jelentős sikert aratva lépett fel a Duna Szimfonikus Zenekar vendégeként, s így az együttes és közönsége körében afféle házi kedvencé vált – nyilván e körülménnyel magyarázható, hogy ez alkalommal különleges lehetőséget kapott: egy teljes koncert rendeződött az ő művészeté köré, a műsorszabványban is szakítva azokkal a konvenciókkal, melyekről a kritika bevezetőjében szó esett. Ezen a hangversenyen váltakoztak a

műfajok: két ízben is hallottunk szóló csellójátékot, egy műsorszámot a hegedű-cselló duóirodalom ritkán hallható gyöngyszemének szenteltek a rendezők, így tehát kamarazene is szerepelt a programon, s végül, a második részben jutottunk el a versenymű műfajához. Minden műsorszámban pódiumra lépett viszont Gavriel Lipkind, a hangverseny abszolút főszereplője.

Bachhal kezdődött a műsor: a sok rendhagyó ötletet egy újabbal tetézve nem egy teljes művet hallottunk, csupán a c-moll csellósztvit (BWV 1011) első két tételét, pontosabban a bevezető Prelúdiumot és a hozzá szünet nélkül csatlakozó Fügát. Sajnos rögtön az első benyomások kijózanítóan hatottak: a Prelúdium ma már elfogadhatatlan módon, romantizáló felfogásban szólalt meg, a nagy lélegzetű tételt Gavriel Lipkind szétesően formálta meg, sok erőszakos, kimódolt ötlettel terhelve meg a zenét. A fuga kedvezőbb benyomást keltett: az egyenletes-fesztes ritmika fegyelmesebb előadásmódra és természetesebb hangképzésre ösztönözte a csellistát, aki a prelúdiumban még sokat disztonált és igencsak préselve játszott. Ravel 1922-ben befejezett, Claude Debussy emlékének ajánlott hegedű-gordonka-Szonátája előadásakor Gavriel Lipkindhez felesége, Anna Lipkind csatlakozott. A nyitótétel (Allegro) társalgó-meditatív hangját mindketten híven közvetítették, hasonlóképpen a zene karakteréhez illő vérmérséklettel szólalt meg hangszereiken a vad-gyors második tétel (Trés vif) – de sajnos mindvégig nyers hangon, salakosan, bizonytalan intonációval játszottak, és a makulátlan szépség pillanatait a lassú tétel (Lent) sem hozta meg. Mindent egybevetve úgy éreztem, a mű modernsége, a színekre kevésbé, inkább a lineáris komponálásmódra koncentrálnak a raveli komponálásmód elvont modernsége csúnyaságként jelent meg a két muzikus hangszerén. Azt az erőltetett szimfonizmust sem éreztem indokoltnak, mellyel a két művész mindvégig nagy hangzásra törekvő játéka a visszafogott szerkesztésű darabhoz közelített. Valamivel kedvezőbb tapasztalatokat hozott viszont a finálé (Vif avec entrain), melyben a Prokofjev-re emlékeztető erős indulókarakterhez a Lipkin-házaspár adekvát gesztusokat talált.

A műsor még egyszer visszakanyarodott a szóló csellójátékhoz: ekkor a 20. század egyik legnagyobb gordonkaművésze, Gaspar Cassado (1897–1966) művei közül ját-

szotta el Gavriel Lipkind a Bevezetés és táncos finálé című kompozíciót. A rövid első tétel zenei habitusában jó érzékkel fedezte fel a művész az improvizatív tétovaságot – egyfajta „hallgatózó” magatartásformát. A táncos fináléban pedig, mint sejthető, arra nyílt alkalma, hogy a robusztus előadásmód, a spanyolos temperamentum iránti fogékonyságát bizonyítsa, lendülettel, erős hangzásigénnyel, sok hangsúllyal. Ez a mű nyilvánvalóan afféle stílári preambulumból szolgált a koncert műsorát megkoronázó versenymű, Édouard Lalo Gordonkaversenye (1876) előtt. Utóbbiban a Duna Szimfonikusok állandó karmesterük, Deák András irányításával kísérték a vendégművészt. Az együttes telt hangzással, tisztán szólaltatta meg a bevezetőt, a cselló első belépése azonban, Gavriel Lipkind játéknak imponáló energiái ellenére elkedvetlenülített a túl sok portamentóval, a salakos hanggal és a préseléssel. Tetszetek viszont a karakteres ritmusok és az ezekhez társított erős hangsúlyok, később pedig elismerően figyeltem a balkéz-technika fürgeségét. A második tétel (Intermezzo) a szólista sajnos kávéházi stílusban adta elő – és ismét elfogadhatatlanul sok portamento terhelte meg az intonációt. Kellemesebb perceket hozott a finálé jól eltalált spanyolos hangvétele a tánckarakterek temperamentumával és Lipkind játéknak erőteljes-darabos karakterével – de azért itt is elképedtem azon, hogy olykor milyen csúnyán indítja a hangokat a csellista. A Duna Szimfonikus Zenekar és Deák András együttműködését szinte tapinthatóan határozza meg az egymást jól ismerő partnerek közti megértés és harmónia – de kétségkívül megvan ennek az összeszokottságnak az árnyoldala is: vendégkarmesterek irányításával hallottam már az együttest frissebben, gondozottabban is játszani.

(Csengery Kristóf)

**Budafoki Dohnányi Zenekar
– 2013. szeptember 29.**

A Művészetek Palotája rendezésében Témák és változatok címmel hirdettek meg matinékonzerteket 8 és 14 év közötti közönségnek. Mindenképp családi programról van szó, hiszen felnőtt-kísérettel érkeznek a gyerekek, többnyire szülővel vagy nagyszülővel, néha – csoportok esetében – pedagógusokkal. A kezdeményezés külön értéke, hogy tematikája zenei jellegű, tehát a kü-

lőnböző stílusú muzsikák hallgatása során formaismereti tapasztalatokra tesznek szert, és pedig szinte észrevétlenül, az iskolások.

A nyitókoncert azt sejtette, hogy minden kezdet nehéz. A gazdag kínálaton belül könnyen elsikkadhatott ez az újdonság, legalábbis erre vall, hogy a Fesztiválszínháznak csupán a földszintje is elégségesnek bizonyult a hallgatóság befogadására. A másik magyarázat arra, hogy miért nem tódultak népesebb csoportokban az ígéretes zenei csemegéhez az érdeklődők, koncertéletünknek abban a sajátosságában rejlik, hogy a zenekari rendezvények publikuma többnyire egy-egy együtteshez kötődik, annak kínálatát követi figyelemmel. Még a rendszeres hangversenylátogatók között is kevesen vannak, akik képesek tájékozódni a hazai zenekari életben; átfogó hangzó élmények híján (leginkább e gyakorlatra vezethető vissza az évek során különböző címmel meghirdetett, az országos zenekari életről a MüPában körképet kínáló rendezvénysorozatok kiegyenlítettlen, javarészt alacsony látogatottsága is).

A négy matinékoncert az évad első felében (az iskolai első félévben) havonta egy-egy zenekarral is megismerteti hallgatóit. Mivel a nyitó előadás fogadtatása egyértelműen pozitív volt, reménykedhetünk abban, hogy az elégedett hallgatóság nemcsak visszatér a következő műsorokra, hanem sokakhoz eljutatja hírét is az élménnyel teli rendezvénynek.

A változatok világában első alkalommal Hollerung Gábor kalauzolta az ifjú zenebarátokat. A Budafoki Dohnányi Zenekar Purcell Abdelazer-szvitjének nyitányával mutatkozott be, majd azt a rondó-tételt szólaltatta meg, amelyet témául választott Fialatok zenei kalauza című, 34. opuszához a 32 éves Benjamin Britten. A Változatok és fuga egy Purcell-témára címmel kedvelt koncertműsorszámmá vált kompozíció messze meghaladta eredeti rendeltetését: megrendelésre olyan dokumentumfilmhez készült, amely bemutatja a zenekar hangszereit és hangszercsoportjait. Időről-időre a felnőttek is megunhatatlan élvezettel hallgatják a 20. századi legjelentősebb angol komponista remekét (akinek egyébként novemberben emlékezünk meg születése centenáriumáról).

Hollerung Gáborról köztudott, hogy nemcsak karmesterként értékes, hanem remek ismeretterjesztő is, aki pillanatok alatt megnyeri hallgatóságát. Figyeltem a közönséget: érdemes lett volna kamerával rögzíteni a különböző korú gyermekek reakcióit (az elkapott gesztusok némelyike már-már a bergmani Varázsfuvola-film pillanataira emlékeztetett).

Működött az a bioáram, amely zárt rendszert hozott létre a pódium és a nézőtér között. Olyannyira, hogy a zenekari játékosok is beletartoztak. Játsoztak, a szó megannyi értelmében; a mindig zene-centrikus ismeretőbe szőtt tréfás megjegyzéseket, utalásokat ők is „vették”, csakúgy, mint a felnőttközönség (ugyanakkor ez mindig – ízlésesen – mellékszál maradt).

A műismertetésnek köszönhetően voltaképp kétszer hallhattuk a Britten-művet – egyszer részleteiben, majd a szünet után egyvégtében. Könnyen észrevehető volt: felkészült együttes lépett pódiumra. Korántsem gyakorlati lehetőségnek tekintették a részletek megszólaltatását – épp ellenkezőleg: egy-egy variációban a szereplők szólista-öntudattal és igényel mutatkoztak be (az oldott légkörben értelemszerűen a mindenkor szolistára irányult az érdeklődés reflektora – a szünet után a hangzó háttérrel biztosító kísérőszólamok felelőssége is megnőtt).

A Budafoki Dohnányi Zenekar törzsközönsége régóta ismeri és kedveli a műismertetéssel egybekötött koncertek műfaját – e sorozat jóvoltából többen részesei lehettek az értő zenehallgatásra nevelés Hollerung-féle mesteriskolájának.

(Fittler Katalin)

Nemzeti Filharmonikusok – 2013. október 12.

Túlélő-típusnak bizonyul az operaműfaj – megannyi szempontból rugalmasnak bizonyul, s időről-időre arra inspirálja kedvelőit és ellenzőit, hogy gondolatban, néha akár a filozófiai általánosítás szintjén, foglalkozna vele. Ritkaságok iránt érdeklődő korokban kimeríthetetlen bőségszarunak tűnik a méltán vagy méltatlanul elfeledett művek végtelenje. A „mindig valami mást hallani” igénye korántsem újkeletű – sőt! Az operajátszás aranykorát épp ez az igény hívta életre (igaz, a 19. századi „mindig más” egyedei egyazon stílus, mondhatni, zenei anyanyelv keretei között jelentek meg). Napjainkban erősen él a repertoár-igény, s nem ahelyett, hanem mellette, színesítésként kívánunk „mást” is hallani.

Ennek a lappangó (hiszen többnyire nem konkrét műre-stílusra irányuló) vágynak tesz eleget Kocsis Zoltán azzal, hogy többéves projekt keretében műsorra szándékozik tűzni Richard Strauss késői, világvisszonylatban is ritkán előadott színpadi műveit. E vállalkozásnak a zenei értékét az a többlet adja, hogy közben mind alaposabban megismerve a szerző zenei nyelvét (s itt nemcsak a stílusra általában, hanem olyan speciális részletekre gondolok, mint például

jellegzetes hangszerelési effektusok, sajátos harmóniafűzések, s nem utolsósorban: kisebb-nagyobb gesztusok jelentéstani értelmezése), egyre otthonosabban mozog a zenekar a művesen kimunkált, bonyolult partitúrákban.

Kocsis Zoltán zongoristaként is „összkiadás-formátumú”, szerencsére karmesterként is van lehetősége hasonló stíláris-műfaji megmerítkezésekre (elég az új Bartók-összkiadás felvételeire utalni). Richard Strauss „nagy falat”, s a hangszerelés gazdag változatossága (hol plakátszerűen széles vonalkezelésű, hol minuciózusan kidolgozott, szinte csupán megkomponált összekacsintásnyi gesztusokat megjelenítő) értő zenekari játékosokat igényel. Az ilyen komplex partitúra hangzó életre keltéséhez a legtökéletesebb karmesteri mozdulatkészlet sem elegendő! Ugyanakkor, az itt megszerzett kottaolvasási aktivitás más művek esetében is kamatozni fog!

A kétszer (október 10-én és 12-én) előadott vígoperát, a hallgatag asszonyt méltán előzte meg nagy várakozás. Legjobban nyilvánvalóan azok jártak, akik valamennyire ismerősek Richard Strauss zenei világában, ugyanakkor képesek voltak elvárások, prekonceptiók nélkül várni a bemutatót (korábban hazánkban mindössze egyszer került előadásra az opera, vendégjáték keretében). Lehet cinikusan, félrehúzott szájjal megkérdőjelezni, de a gyakorlat azt bizonyítja: a „szívügyek” mindig érték többletet eredményeznek. Miként Fischer Iván Mahler-ünnep, a Fischer Ádám által meghonosított Wagner Napok sorozata, úgy Kocsis Richard Strauss operái is toronymagasan kiemelkednek még a rangos műsor-kínálatból is. Megkülönböztetett rangjuk okán megkülönböztetett érdeklődés és figyelem jut nekik, s az ily módon kialakult légkörben – bocsánat a romantikus szófordulatért – ihletett előadások részesei lehetünk. Ilyenkor megint benne van a levegőben, hogy a művészet fontos része az életünknek, egyszóval, ilyenkor nemcsak sikk a részvétel, hanem működhethet a zene emberformáló ereje is. S ilyenkor válnak érezhető minőségűvé a MüPa csendjei! Talán az előadások rögzített felvételén is lehetne speciálisan (mérhetően) vizsgálni az érdeklődő figyelemnek azt az erőterét, ami a fent említett sorozatok estjein létrejön.

A tavalyról halasztott bemutató minden elismerést megérdemlő előkészítést-beharangozást kapott, s külön öröm, hogy Anger Ferenc magyar fordítását szövegkönyv-formátumban is megkaptuk (aki akart, kezdésig és a szünetekben előreolvasható...). A

rendezés is (csakúgy, mint az Operaházban az Ariadnéé) Anger Ferenc munkája. E tekintetben nagyon rugalmas napjaink operalátogatója, voltaképp bármelyik helyzetre kialakult a megjegyzés-sablonja. Ha tetszik a rendezés, az opera nyilvánvalóan színpadi műfaj, ha nem, akkor ki-ki szabadjára engedi indulatait, vagy ha rutinosabb, akkor más elrettentő példákból rögtönöz mintapélda-gyűjteményt, s a békések boldogan hirdetik az alig-sczenírozott megjelenítés felbecsülhetetlen értékeit.

A MüPa-beli operajátszás jelzés-értékű (és erejű) színpadképekkel indult, ám lassanként azon vehettük észre magunkat, hogy néha komplexebb megjelenítés tanúi vagyunk ott, mint valamely dalszínházban. A pódium nagysága megannyi kísérletezést lehetővé tesz, egyúttal az énekesek játékkultúrájának kibontakozásához is lehetőséget kínálva. Lassanként megszokhattuk, hogy a koncertpódium színpaddá lényegül át – mint ezúttal is. Összehasonlítási alapok híján, szinte bármi elfogadható, ami nem dolgozik ellene a hangzásnak. Anger Ferenc nagy ötlete a felfújt hal-csontváz volt, amely egyrészt jelentette a megcsontossodottságot, a szokásokhoz való ragaszkodást, másrészt pedig – könnyen mozdíthatósága révén – kifejezhetővé váltak így, gesztusok segítségével, e világ megváltoztatására/felszámolására irányuló törekvések. A díszlet- és kellékvilágon belül azonban – sajnos azt mondhatnánk, szokásosan – megjelent a gagyi is; a funkciótlan Oscar-szobrocskákra pedig kár szót fecsérelni.

Az összprodukciót tekintve, elsősorban a zenekari hangzás varázsolt el, elhíthető erejével. Atmoszférát teremtett, szituációkat és személyeket jellemzett, kommentált – és mindezt magától értetődő természetességgel. A jelenleg színpadra lépett szereplőgárda általános jellemzője, hogy valamennyi énekes kedvvel vett részt a játékban, markáns saját-karaktert kialakítva. Művelt énekesek (többségük külföldi, néhánynak kifejezetten ismeretlenül csengett a neve), akik korántsem csak saját szólamukkal törődtek, hanem arányos együtteseket hoztak létre. Ugyanakkor érezhetően fogékonyak voltak az olyan fordulatokra, amelyek felismerésével a szereplők karaktere gazdagodott.

Richard Strauss komplex zenei világáról szinte minden mű esetében elmondható, hogy a zenetörténeti folyamatba ágyazódik, s nem nélkülözi a szerző korábbi kompozícióinak tanulságát sem. Hangszerelése bravúros, s néha egy-egy jellegzetes színnel is képes asszociációk sokaságát előhívni. Mindazokból persze ki-ki annyit vehet észre,

amennyire korábbi zeneirodalmi ismeretei birtokában képes. Richard Strauss világán belül maradvá, a vígoperában a Rózsalovagból pillanatnyi hangulatok, társalgási fordulatok „köszöntek vissza”. De ott kísértett a Tristan, Mozart világa, s a stilizált történeti táncoké is – s már csak a szituációból adódóan, a Don Pasquale és A szevillai borbély is... Interjúk, riportok készítették elő a hallgatóságot, próbálták beavatni a mű és a készülő produkció műhelytitkaiba. A komplex élmény így is váratlan és meglepetésszerű volt – a Nemzeti Filharmonikusok operajátszó együttesként rangos teljesítménnyel kápráztatta el a hallgatóságot. Remélhetőleg, közben ők is élvezték az általuk létrehozott operavilágot. (Fittler Katalin)

Duna Szimfonikus Zenekar – 2013.október 13.

A 100 éve született Gál Zsuzsa népszerű ifjúsági zenei ismeretterjesztő könyvsorozatának címét kölcsönözte a vasárnap délelőttönként megrendezésre kerülő „Családi szimfonikus matinébérlet”-éhez a Duna Szimfonikus Zenekar: Az én zeneszerzőm. Az egykor kislemez-melléklettel megjelent kötetek több kiadást megértek, nemzedékek kaptak kedvet ahhoz, hogy alaposabban megismerjék annak a zenéjét, akiről annyit olvastak, hogy már-már személyes ismerősüknek érzik. Később lemez-melléklet nélkül kerültek kiadásra – innen származik az ötlet, hogy hangversenyek keretében tegyék teljessé, zenei illusztrációkkal, az olvasmányokat. A sorozat nyitókoncertjén, október 13-án Bach és Händel életrajzához kínáltak hangzó illusztrációt, felidézve az egykori korongok műsorát.

Emlékszem, volt olyan idő, amikor szinte egymást érték a gyerekeknek-fiataloknak szánt hangversenyek; a kisebbeknek rövidebb, a nagyobbaknak kibővített műsorral. Ezen a délelőttön egy programra került sor. Most főként nagyszülő-korúak hallgatták a muzsikát, többségük unokák nélkül. A megjelent gyerekek maradéktalanul tudták élvezni a zenét, s igyekeztek figyelemmel követni a műsorvezető Zelinka Tamás mondanóját is.

A pontos műsorról csak a helyszínen értesültünk.

Crescendo-formát mutatott a kiválasztott program, fokozatosan nőtt az előadói apparátus létszáma. Külön érdekességet jelentett, hogy Deák András ezúttal nem karmesteri dobogóról, pálcával vezényelt, hanem csembalónál foglalt helyet, s continuo-játékosként irányította együttesét. A Duna

Palota viszonylag kis színháztermében tehát modern vonós- és fúvóshangszerekhez társult a continuo-hangszer; megpróbálta felidézni az egykori előadói szokásokat, gyakorlatot. Hallottunk néhány tételt a Vízzenéből, majd népszerű Bach-tételek következtek: a megunhatatlan Air a D-dúr szvitből, a III. brandenburgi verseny nyitótétele, aztán négy tétel a h-moll szvitből (Rondeau, Bourrée I., Menuet és Badinerie, ez utóbbi a zenekar fuvolistájának, Demeter Lászlónak a szólójával). A legteljesebb együttes a zárószámra maradt, Händel Tűzijáték-nyitányára.

Matinékoncerttől könnyed kikapcsolódást várunk – de ez kissé „diétás” kínálatnak tűnt. Ráadásul a műsorközlő Zelinka Tamás sem akarta sok szöveges információval kifárasztani a közönséget. A rutinos koncertlátogató úgy érezte: jó bemelegítés, kedvcsináló volt ez a zenehallgatáshoz. Ha már két zeneszerző szerepelt a programon, talán érdemes lett volna kibővíteni az egykori kislemez műsorát, s kicsit gazdagítani a hangkép-tárat.

Ismét megcsodálhattuk a zenekarnak azt a sajátosságát, hogy – saját otthonában – kislemezszámmal is képes zengően megtölteni a rendelkezésre álló hangzástér. Magvasak a fortéik, ugyanakkor a halk hangzások sem vérszegények. Összeszokottan játszanak a muzsikások, ehhez bizonyára a viszonylag szűk pódium is hozzájárul – aligha panaszkodhatnak arra, hogy nem hallják egymást. Elismerésre méltó, hogy korántsem vették félvállról a számukra kétségkívül könnyű feladatot; érződött a minden hangért való felelősség-vállalás, s a hangzás-kontrollról tanúskodtak a tónusos visszhang-effektusok. A barokkra jellemző teraszos dinamikát is akusztikus élményként élhették meg a hallgatók. Barokk muzsikát modern hangszereken hallgatni – mondhatni, szokatlan dolog, amikor hangfelvételek sokasága kínálja e tételeket is megannyi korhű előadásra törekvő régizenei együttes tolmácsolásában. Mégsem volt tanulságok nélküli – jól felépített tételek keltek hangzó életre, s a csembaló mellől irányító karmesternek már a látványa is érdekes a közönségnek.

Kivilágított teremben ült a publikum is, ami azzal járt, hogy a zenekari játékosok mind-egyre a nézőteret pásztázhatták, amikor Zelinka Tamás beszélt. Elegendő lett volna a falikarok fénye – a hallgatóság is fokozottabban tudott volna a pódiumra koncentrálni.

A rendezvény hatásosságát növelné, ha lenne mód a helyszínen az aktuális „Az én zeneszerzőm” kötetek megvásárlására. Így még teljesebb lenne az ismeretterjesztés –

talán a sorozat folyamán kivitelezhető lenne, együttműködve a könyvsorozat kiadójával illetve terjesztőjével. Hogy többrétű ízelítőt kapjunk egy stíluskorszakból, egy-egy zeneszerző munkásságából. *(Fittler Katalin)*

MÁV Szimfonikus Zenekar – 2013. október 13.

Az idei, szám szerint 39. „Korunk zenéje” programja az évfordulók jegyében készült. Október 1-je és 13-a között hét hangversenyen, különböző helyszíneken 70, 80, 90 vagy 100 éve született magyar és külföldi zeneszerzők művei csendültek fel. Hallhatunk szerzői estet, olyan programot, amely két ünnepelt műveiből adott ízelítőt, s arra is volt több példa, hogy – megindokolhatóan – más kortárs művekkel „konfrontálódtak” az idei kerekévfordulás szerző darabjai. Két magyar szerzőnek jutott önálló est: Jenei Zoltánnak és Dubrovay Lászlónak, ez utóbbi zenekari estjével zárult a kortárszenei fesztivál (ez volt egyébként az egyetlen zenekari est a sorozatban).

Az Olasz Intézet díszterme adott otthont a MÁV Szimfonikus Zenekar koncertjének, amelynek műsorán két ősbemutató is szerepelt. Vannak zenekarok, amelyek egy-egy stílusra, netán egy-egy zeneszerzőre specializálják magukat, míg a legtöbbször repertoárját gyakorlati szempontok alakítják. A MÁV Szimfonikusok esetében a változatos programkínálat mögött markáns erővonalak fedezhetőek fel, így – a hagyományos zenekari repertoár előadásán túl – többek között az operaénekesekkel való fellépések során remek kísérő-együttes alakult, s e funkcióban megannyi pályakezdő művésznek (szólistának csakúgy, mint karmesternek) adott lehetőséget pódiumrutin megszerzéséhez. Aki jó emlékeket őriz közös fellépésükről első szárnypróbálgatásai idejéből, akkor is szívesen visszajár a zenekarhoz, ha már nemzetközileg elismert, sikeres művész. A MÁV Szimfonikusok visszatérő szólista-vendégei közé tartozik Baráti Kristóf, aki második hegedűversenyének megkomponálására inspirálta Dubrovay Lászlót. Dubrovay kísérletező-kedvű alkotó, akit erősen foglalkoztat az egyes hangszerekben rejlő hangszín- és hangzáslehetőségek kiaknázása. „Solo”-sorozatának darabjai igencsak meglepő hangzásokat produkálnak... Ami ott etüd-jellegű, a lehetőségek feltérképezése (mindig egyedi felépítésű kompozíció formájában), a későbbiekben bármikor felhasználható szín, effektus a nagyobb apparátusú kompozíciókban is. A Hegedűverseny No. 2 – amely több szem-

pontból a műsor csúcspontját jelentette – egyszerre mind arra is példa, hogy a kísérletezések nem szükségszerűen öncélúak. Vitathatatlan, hogy a hangszer „lelkének”, sőt, „mélylélektanának” alapos ismerete nélkül aligha születhetett volna ilyen komplex alkotás. Úgy dúskálunk a színekben, hogy közben szinte háttérbe kerül a forma – ez a fajta zenehallgatás egyaránt leköti a szakmabelit és a zenével pusztán mint élvezeti cikkel élőt egyaránt. Érdekesnek találja a hangzást bárki, azaz méltónak az érdeklődésre – ennél többet aligha kívánhatunk a kortárs szerzőktől!

A 70 esztendő Dubrovay László gazdag életművében előkelő helyet kapnak a zenekari művek; a hangszerismeret busásan kamatozik olyankor, amikor a különböző hangszercsoportok mindegyikével autonóm módon tud bánni a szerző. A történeti repertoáron felnőtt és méltán világhírnévre szert tett Baráti Kristóf játéka egyértelműen érezte: kedvvel, szívesen játssza a tudása és képességei megcsillogtatására remek alkalmat kínál, nehéz és igényes kompozíciót. Ezúttal aligha kerülhet szóba „misszió”, egyértelműen a szólista iránt magas követelményeket támasztó, potenciális repertoárdarabról van szó.

Ismerve a MÁV Szimfonikusok műsorpolitikáját, nem tűnik hiú reménynek, hogy helyet kaphat a mű a következő évadokban valamely bérleti sorozat műsorán is.

Kesselyák Gergely volt a Dubrovay-est dirigense, akinek közös múltja és gyümölcsöző jelene van a zenekarral. A zenekari játékosokat inspirálja vizualizáló irányítása – ennek is köszönhető, hogy tolmácsolásukban valamennyi műsorszám nagy tetszést aratott.

A Tündérszép Ilona és Árgyélus királyfi érdekes műfaj-meghatározást kapott a szerzőtől: mese szimfonikus költemény. Ez is évfordulós mű: Liszt Ferenc születésének 200. évfordulójára komponálta a szerző, afféle műfaji hommage-ként, követve a jellegzetes liszti formálási elveket. A Faust, az elkárhozott című balett anyagából készült III. szvit tételei során a figyelmes hallgató megannyi részletre felfigyelhetett, amelyek a zeneszerzőnek a zenetörténet valamely pillanatához, meghatározó egyéniségéhez, vagy valamilyen más vonatkozásához való kötődéséről árulkodik. Tetten érhető tehát az, hogy az egyéni nyelv kialakítása korántsem jelent szakítást a hagyománnyal – sőt, épp ellenkezőleg, a korszakok során felgyülemlett kifejezési eszközökből való tudatos választás/válogatás is személyiségjeggyé nemeseledhet. A záró műsorszámot, a Tavaszi szimfóniát is bicentenárium hívta életre,

Dubrovay VI. szimfóniájának ajánlása Erkel Ferencnek szól.

Dubrovay notációja egyértelmű, a hangszereszerű szólamokból pontosan realizálható az elképzelt hangzás. S ha a játszánivaló esetenként szokatlan is a zenekari játékosok számára, a megtanulásába fektetett energia két-séggkívül megtérül, hiszen kamatozik más (és nemcsak kortárs!) művek értelmezésekor, előadásakor. *(Fittler Katalin)*

Nemzeti Filharmonikusok (Művészetek Palotája, Fesztivál Színház)

– 2013. október 13.

Minden szülő tapasztalhatja, hogy míg egy hatéves gyermek érdeklődését nem feltétlenül köti le egy húszperces zenekari darab, addig ugyanez a hatéves gond nélkül képes végig követni egy egyórás zenés színpadi művet (esetleg egy szünettel), ha a tartalma neki való, és találkozik az érdeklődésével. Nyilvánvaló a különbség: a szimfonikus zene a maga elvontságával nehezebben megközelíthető világot képvisel, a zenés színpadi alkotás esetében azonban megkönnyíti dolgunkat (a felnőtt dolgát is!) a cselekmény, a szöveg, a színészi játék, a díszlet, a jelmez. Mindez együtt sok oldalról ragadja meg, információkkal és impulzusokkal valósággal bombázza a gyermeki befogadót – vagyis az összhatás magába szippant, s létrejön a legfontosabb: az önkéntes odaadás, szellemi jelenlét, amely a gyermekeket észrevétlenül a művészet körébe vonja.

A Nemzeti Filharmonikusok szokásukhoz híven minden évadban koncertsorozatot szentelnek a 8-12 évesek korosztályának. Fontos misszió ez, amely nem kisebb célt szolgál, mint a jövő közönségének koncertterembe édesgetését. A tavalyi ciklus három délelőtti-délutáni műsora (mert a vasárnapként jelentkező program kétszer hangzik el: délelőtt tizenegykor és délután háromkor) A varázslatos Kelet címet viselte, és az egzotikum felől igyekezett közelíteni a zene világához, az idei évad háromrészes sorozata pedig a bevezetőben említett jelenséget kihasználva, a zenés színház világába kalauzolja az iskoláskorúakat, Muzsikusz akcióhősök felirattal. Három alkalom, három zenés színpadi mű, mely számíthat a gyermekek érdeklődésére – és büszkén elmondhatjuk: mindhárom alkotás magyar. Elsőként Ránki György Muzsikusz Péter című, hatvanas évekből klasszikusa került a gyermekek elé, másodjára (decemberben) Csemiczky Miklós újabb keletű, de már többször, több helyszínen is kipróbált opu-

sa, A brémai muzsikuskok következnek, végül (márciusban) Kodály eredetileg felnőtteknek írt, de gyermekközönség előtt is mindig sikert arató nemzeti daljátéka, a Háy János zárja majd a Muzsikuskok akcióhősök sorozatát. A második világháború után kezdődött az emberiség történetében az az új korszak, amelyben a felnőtt társadalom elkezdte (jogilag, erkölcsileg, érzelmileg és kulturálisan) az addiginál inkább emberszámba venni a gyerekeket. Megvolt ennek a zenei vetülete is. Itt is, ott is nekiláttak a zeneszerzők, előadóművészek legjobbjai olyan – pedagógiai és nem pedagógiai – darabokat írni, amelyek segítenek a zene világának megértésében, és egyáltalán: gyerekekhez szólnak. (Schumann nyomán Kodály és Bartók ebben is megelőzte korát: Ők már a két világháború között életprogramszerűen írtak olyan műveket, amelyekkel a kicsinyek felé fordultak.) Ekkor keletkezett Brittentől a Young Person's Guide to the Orchestra (1946), s belőle a népszerű Változatok és fúga egy Purcell-témára, szintén Brittentől a Let's make an Opera és benne A kis képményesprő (1949) és a Noé bárkája (1957). Több évtizedes előzmények után Leonard Bernstein jóvoltából ekkor (1958–1972 között) működött világsikerű televíziós sorozatként a New York-i Filharmonikusok Young People's Concerts programja, amely a szocializmusban kötelező késéssel a magyar nézőkhöz is eljutott. És ekkor írta meg Ránki a Pomádé király új ruháját (1953), majd 1962-ben Chitz Klára sikeres regénye nyomán, Romhányi József szövegére a Muzsikuskok Pétert. Az egyszerű, de kedves történet két fiúról szól, az egyik jól, a másik kevésbé jól viseli magát, a kalandok azonban, melyekbe bonyolódnak, mindössze azt a célt szolgálják, hogy segítségükkel az ifjú néző- és hallgatóközönség megismerkedhessen a hangszerekkel, a kottafejekkel, keresztekkel, békkel, feloldójelekkel. Mindez Ránki György játékoságával, stílusparódiákra mindig kész, gunyoros derűjével megírva, „Romhányi, a rímhányó” nyelvi ötleteinek zamatos fűszerével. Zenei ismeretterjesztés – szórakozásba és élménybe csomagolva.

Ezt a művet vette most elő és porolta le a Nemzeti Filharmonikusok vezetése. Ha pusztán akadémikusan szemléljük e cselekedetet, akkor is helyeselhetjük, hiszen felidéztek a magyar zenei félmúlt egy nevezetes darabját, amelyet magam például több mint negyven évi koncertre és operába járás során eddig még nem láttam-hallottam. De persze nem csupán erről volt szó, hanem arról, hogy a darab funkcionáljon, részt vállalva a zenei ismeretterjesztés mun-

kájában. Régóta figyelem, hogy a Nemzeti Filharmonikusok vezetése milyen okos pedagógiával bánik a kebelében működő Nemzeti Énekkar tagjaival: a kórustagok újra és újra kapnak olyan egyéni feladatokat, amelyek növelik ambíciójukat, fokozzák önbecsülésüket. Magyarán: hol itt, hol ott szólóhatnak. Ez az előadás teljes egészében a Nemzeti Énekkar szólistáira épült. Mivel vagy másfél tucatnyi szereplőről van szó, inkább testületileg említem a kórus tagjait, nem lévén hely névszerinti felsorolásukra. A lényeg: mindenki színesen, szépen, karaktergazdagon énekelt, dicsérve karigazgatójuk s a műsor karmestere, Antal Mátyás betanító munkáját is. Ha a Muzsikuskok Péterben az énekszámokat recitativo kötné össze, akkor nyilván abszolút pozitív volna a mérleg. De az összekötő szöveg ezúttal próza – s ezt már nem mindenki mondta egyforma természetességgel, akadtak iskolás-leckefelmondó teljesítmények is. De hát mindent mégsem várhatunk el egy szólistának is alkalmas kórustagtól: azt például bizonyára nem, hogy prózai színészként is excelláljon. Jelzésszerű kellékekkel-díszletekkel-jelmezekkel, kellemes játékosággal zajlott a színi cselekmény. A Nemzeti Filharmonikusokból alakult kamaraegyüttes színesen, vérbő karakterizálással segítette érvényesülni Ránki zenéjének csupa-ötlet világát, Antal Mátyás pedig a rá mindig jellemző magától értődő muzikalitással és feddhetetlen szakmaisággal irányította a teljes előadógárdát. A jó ötletet tehát igényes megvalósítás követte, a Muzsikuskok Péter betöltötte hivatását a Művészetek Palotája Fesztivál Színházában. (Csengery Kristóf)

**Nemzeti Filharmonikusok
(Művészetek Palotája, Bartók Béla
Nemzeti Hangversenyterem)
– 2013. október 26.**

Az előző évad során, a Nemzeti Filharmonikusok májusi koncertjeinek egyikén George Enescu 2. szimfóniáját hallhatta a közönség, október végén pedig a zenekar örövendetes módon ismét a román zeneszerző Magyarországon elhanyagolt termése felé fordult, ezúttal a 3. szimfóniát (op. 21, 1914–16) szólaltatva meg. Tavasszal a 2. szimfónia Kocsis Zoltán betanításában hangzott fel, ősszel a Harmadikat az amerikai születésű, ám román ősöktől származó Lawrence Foster (1941), Enescu műveinek elkötelezett népszerűsítője vezényelte. A két koncert szerkezete is hasonlított egymásra, a körülmények nemkülönben: a tavaszi est első részében egyetlen zongoraverseny, Brahms

B-dúr koncertje került terítékre, rangos külföldi szólista, Gyenyisz Kozsuhin tolmácsolásában, most pedig szintén egyetlen versenymű töltötte ki a szünet előtti műsoridőt, ezúttal Beethoven negyedik, G-dúr zongoraversenye (op. 58 – 1806), szintén nemzetközi klasszis, a braziliai születésű, ám Londonban élő Cristina Ortiz (1950) szólójával.

A Van Cliburn Verseny hajdani győztesét, Rudolf Serkin egykori növendékét a Nemzeti Filharmonikusok műsorlapján idézett kritika többek közt a játékában megnyilatkozó temperamentummal, spontaneitással, egyéniségének kiszámíthatatlanságával jellemzi, a művészt sommásan „nőstényorosz-lánnak” nevezve – ehhez képest Cristina Ortiz a G-dúr zongoraverseny most hallott tolmácsolásában érdekes módon éppen önmérsékletéről tett tanúságot. Az Allegro moderato előadásából nem hiányzott az a jellegzetes elmékedő magatartásforma, amely a G-dúr koncert nyitótételét minden dinamizmusa mellett a „nem jellemző” kategóriába utasítja. Foster vezényletében fontos szerepet kaptak a széles ívű dallamok, Ortiz pedig a maga kifinomult, cizellált és áttört faktúrájú zongorázásával vállalta, hogy a szólam ne főszereplő legyen, hanem inkább körülírja és kíséri a zenekar mondanóját. Szép, tartalmas, bár nem súlyos zongorázást hallottunk. Az Andante con moto a Kiszolgáltatót és a Hatalom (ha tesszik, Orfeusz és a fúriák) párbeszédét jelenítette meg, ahogyan azt a hagyomány tartja Adolf Bernhard Marx óta. Ortiz szólójában magány és esengő alázat fejeződött ki. A fináléban azután fokozatosan bontakozott ki a tételre jellemző ujjongó hangulat. A zenei folyamat egy meglehetősen előrehaladott pontján Cristina Ortiz egy átmeneti memóriazavar következtében elvesztette a fonalat, s rövid időre a zenekar is tanácstalanná vált, de Foster lélekjelenléte pár pillanat után segített ismét egymásra találni szólistát és zenekart – a rövidzárlatot sokan talán nem is vették észre. Ráadásként először egy Granados-darabot konferált be a zongoraművész (A lány és a fülemüle – La Maja y el Ruiseñor), majd Chopin Hárfaeüdjével (op. 25/1, Asz-dúr) búcsúzott a budapesti közönségtől.

Enescu májusban megismert 2. szimfóniájának alapvető tapasztalata az erős Richard Strauss-hatás volt. Az 1914-ben keletkezett műtől időben nem esik messze a Harmadik, melyet Enescu 1916-ban fejezett be. Háborús opus, melyen, úgy tartják, nyomot hagyott a világégés sötét hangulata. A mérsékelt tempójú nyitótétel méltóságteljes bevezetőjében Lawrence Foster és a kiválóan játszó Nemze-

ti Filharmonikusok a posztromantikus, századfordulós hangvételt érvényesítette: egyszer Richard Strauss befolyását érezhettük, máskor Debussyét. Dús, telt hangzással muzsikált a hatalmas együttes (nyolc ütőhangszerest számolhatott meg a jelenlévő, négyszeres fákat, hat kürtöst, hat trombitást, négy tubást, két hárfást, de megszólal a darabban zongora, cseleszta, harmónium és legvégül, a harangokkal együtt az orgona is), markáns rézfúvós megmozdulásokra figyelhettünk fel, a négyszeres fafúvók a hangzás rétegeztségének érzetét erősítették. A scherzo megszólaltatása a zene erőteljes ritmikáját hangsúlyozta, de Lawrence Foster figyelme a szólamszövet belső ellenpontos mozgásainak kidomborítására is kiterjedt. És mindenképpen meg kell említeni az előadás jellemzői közt a bátor karakterizálást, amely felszínre segítette a sötét színeket, a zord hangvételt, a vadságot, a percek előre haladtával mind drámaibbá váló tétel sok marziale karakterét. Azt is világossá tette az NFZ szuggesztív játéka, hogy e tétel formája szabálytalan, egyenes vonalúan előrehaladó, vagyis inkább narratív jellegű, mintsem zeneien lekerekített. Végül a finálé megszólaltatásakor karmester és zenekar a korábbi tételekben felmutatott sokféle hatás után egyértelműen a francia századforduló nagyjaitól nyert ösztönzés felé fordult: Foster vezénylése az előadásmód lágyágával, a széles legato-ívvel és a sok pianóval a tétel megbékélő jellegét hangsúlyozta, a szövegtelen kórus belépése pedig világossá tette, hogy itt a legfőbb inspiráció Debussy, a Három noktürn szerzője. Ugyanakkor az inspirált előadás azt is érzékeltette, hogy Enescu a választott hangvétellel a romantikához is visszanyúl, hiszen az az apoteózis-hang, melynek megszületéséhez a kitűnően felkészítve közreműködő Nemzeti Énekkar (karigazgató: Antal Mátyás) is hozzájárult, Lisztig nyúl vissza a zenetörténetben. Enescu 3. szimfóniájának himnikus végkicsengése egy fontos, jól sikerült, hézgapótló koncert végére tett pontot. (Csengery Kristóf)

Honvéd Férfikar-Óbudai Danubia Zenekar (Magyar Tudományos Akadémia Díszterme) – 2013. október 31.

Mindenszentekhez és halottak napjához közeledve – aktualitásuk miatt – megszaporodnak a gyászmisék a hangversenyprogramokban. W. A. Mozart Requiemje – utolérhetetlen szépsége és nem utolsó sorban a hozzá kapcsolódó legendák miatt is – vitán felüli favorit szokott lenni ebben az időszakban. Az

idén is az volt, legnagyobb örömrre: ha lakatlan szigetre számúznának és a zeneirodalomból csak tíz művet vihetnék magammal, ez a Mozart-mű mindenképpen helyet kapna a poggyászomban. A másik gyakran játszott e műfajból Giuseppe Verdié, ami a zeneszerző születésének bicentenáriuma ellenére (vagy éppen azért, mert év közben elég sokszor előadták) most kevesebb figyelmet kapott, bár aki erre vágyott, volt lehetősége élő koncerten is meghallgatni.

A fenti jeles napok előestéjén a Strausz Kálmán-vezényelte Honvéd Férfikar budapesti bérletindító hangversenye – az Óbudai Danubia Zenekarral karöltve – már csak azért is hívogató volt, mert az együttes nem a fentiekből válogatott, hanem egy kuriózumot, a gyászmisék között is egy különleges, ritkán előadott gyöngyszemet tűzött műsorára. A bécsi klasszika korában alkotó, mára már inkább csak néhány operájáról ismert Luigi Cherubini (1760-1842) d-moll requiemje ugyanis nem tartozik a gyakran megszólaltatott művek közé. Pedig a zeneszerző korának egyik ünnepe és igen termékeny alkotója volt, mi több, olasz létére igazgatója lehetett a párizsi Conservatoire-nak. (Mellesleg, az intézmény vezetőjeként ő volt az, aki a tizenkét éves Liszt Ferencet, mint idegen állampolgárt – az intézeti szabályokhoz szigorúan ragaszkodva, „az egyetem fura uraként” – nem vette fel az iskola növendékeinek sorába.)

Cherubini szólistákat mellőző, kizárólag férfikarra és zenekarra komponált d-moll requiemje voltaképpen az akkori párizsi érseknek köszönhette létrejöttét. A zeneszerző ugyanis már húsz évvel a d-moll előtt, 1816-ban komponált egy c-mollban írt requiemet, ám a főpap azt 1834-ben betiltatta, mondván, abban női szövegek is szerepelnek és azok nem illenek egy gyászmise kereteihez. Az 1836-ban befejezett művel bizonyára nemcsak az érsek, hanem szerzője is elégedett lehetett. Cherubini ugyanis többször hangoztatta, hogy a halála után celebrált gyászmisén e kompozícióját játsszák majd emlékére.

Joggal lehetett büszke, mivel alkotása számos olyan különlegességet mutat be, melyek mély nyomokat hagynak a mű hallgatójában. Jellegzetes például a hangszerezése: a hangnem-szimbolika értői a d-moll hangnemhez mindig is sötét színeket és komorságot társítottak, ezt a komponista még azal is fokozta, hogy a kezdő tételben, az Introitusban kizárólag a mély hangszereket foglalkoztatja. Strausz Kálmán a „zenekar” nevű hangszerrel – amit most még a férfigangok is jótékonyan gazdagítottak – számtalan árnyalatát keverte ki a bordónak, bar-

nának és a feketének. Sajátos a Graduale (2.) és az önálló tételként előlépő Pie Jesu (6.) tétel zeneszerzői ötlete is: mindkettő – eltekintve az előbbi néhány ütemnyi zenekari bevezetőjétől, utóbbinál az egyes kórusszakaszok többszöri klarinét-fagott tagolásától – voltaképpen a cappella tétel. A kórus hirtelen magára marad, immár nincs biztos alapot adó zenekari hangzás. A Honvéd Férfikarnak azonban nem is volt szüksége jótékony takarásra. A kórus nagyszerűen betanított, előadásukat megbízható stílusismeret és fegyvelmezett formálás jellemezte. Gyönyörűen zengtek a basszusok és igényesen kidolgozottan szólaltak meg a világos tenorszólamok. Ezen az estén legnagyobb erősségüknek az érzékeny dinamikai kidolgozottságot találtam: a puha pianók és az erőteljes fortissimók között számtalan átmenetet tudtak megmutatni.

A requiemek legnagyobb érzelmi csúcspontja – ahogy Cherubini e művében is – a Dies irae (3.) tételben jelenik meg. A végítélet borzalmaiból ábrázoló zene a teljes zenekart foglalkoztatja. A szenvedélyes, rendkívül kontrasztgazdag szakaszok értő megformálásban hangzottak el Strausz Kálmán keze alatt. A Rex tremendae dicsőséges tolmácsolása, a Confutatis viharos kitörése, a Voca me cum benedictis (Akkor engem hívj áldottak) előtti generálpauza meg- és átélése, a Lacrimosa előtti lefelé lépkedő kromatikus menetek feszültségének ábrázolása – melyben egybeforr a zenekar és a kórus kifejezésbeli gazdagsága – az előadás legszebb pillanatait jelentették. Alaposan átgondolt előadói koncepciót tükrözött e szenvedélyes tétel után az Offertorium (4.) optimizmusának kiemelése is. Nemcsak azzal, hogy a kompozíció hangszerezésében immár a világosabb hangszerek kerültek előtérbe (szépen formált fuvolaszólot hallhattunk röviddel a tétel kezdete után) és a hangnem is kivilágosodott (a szöveget követve a halálból az életbe érkezünk), hanem – és ez Strausz Kálmán érdeme –, ahogyan a karmester mindezekre felhívta hallgatói figyelmét. Az utolsó, Agnus Dei tételben (7.) az Offertoriumhoz hasonló zeneszerzői eszközöket alkalmazva (például ismét egy reményt sugalló, felfelé törekvő fuvoladallammal) az élet látszott győzedelmeskedni a halál felett. A nyugodalmis tempók az egész előadásnak emelkedett végkicsengést és megbékélt befejezést adtak. A két együttes egymásra hangolódása, valamint a zenei kidolgozottság igényessége az olykor előforduló kisebb intonációs félrecsúszások ellenére is emlékezetes élménnyé avatta a Cherubini-mű megszólaltatását. (Kovács Ilona)

ISMERETLEN AUER-DOKUMENTUMOK

A veszprémi születésű Auer Lipótról, az orosz-amerikai hegedűiskola megalapítójáról 1981-ben jelent meg könyvünk „Veszprémtől Szentpétervárig” címmel. Később a „Zenekar” újságban közöltünk sorozatot híres növendékeiről: Jascha Heifetzről (2002/1), Nathan Milsteincről (2010/4), Eddy Brownról (2010/5) és Mischa Elmanról (2011/1), amelyek más Auer-tanulmányokkal együtt – „Egy veszprémi hegedűs családfa ágai” címmel – könyv alakban is napvilágot láttak (2011). Ezúttal néhány ismeretlen Auer-dokumentumot adunk közre, majd felvillantjuk az 1917-es szentpétervári forradalom eseményeit, hogy bepillantassunk az Auer-család három generációjának küzdelmes életébe, családi titkaiba. Megtudjuk azt is, hogyan lett Auer Lipót unokájából, az Oroszországból elmenekülő Mischa Auerből híres filmszínész Hollywoodban.

Auer Simon (1805–1889), Auer Lipót édesapja

A kép, amely lapunkban jelenik meg először, Balassa Ödön hagyatékából való, aki Auer Lipót egyik nővérének, Rózának (1839–1907) volt az unokája. Auer Róza Róth Henrikhez ment férjhez, akitől négy gyermeke született: Róth Arnold, Prof. Róth (Rónay) Kálmán (1868–1933; a londoni Guildhall School of Music hegedűtanára), Róth Jolán (Dr. Spitzer Mór veszprémi ügyvéd felesége) és Róth Vilma (1871–1907), a budapesti Fodor zeneiskola tanára, aki Balassa Norbert felesége lett. Házasságukból született Balassa Ödön. A továbbiakban felsoroljuk Auer Simon és Grósz Rozália gyermekeit, születésük sorrendjében: Fanny, Róza, Antal (szül. 1842), Leopold (vagyis Lipót, szül. 1845), Borcsa és Emília. A felsorolásból kitűnik, hogy Antalnak is lehettek Auer-nevű leszármazottjai. Fontos még említeni, hogy Auer Soma templomi freskófestő

volt Ligeti György (1923–2006), a világhírű zeneszerző nagyapja. Soma fia, Auer Sándor (1890–1945) bankigazgatóként került Erdélybe (Dicsőszentmárton, Kolozsvár), ahol az I. Világháború után kötött házasságot, és nevét Ligetire magyarosította. Az interneten olvasható angol nyelvű életrajzi ismertető Ligeti Györgyöt Auer Lipót unokaöccseként – „grand-nephew”-ként, vagyis Lipót egyik unokatestvérének fiaként – említi. Lukás Ligetinek, Ligeti György fiának a feltételezése szerint Auer Simon valószínűleg Auer Soma nagybátyja lehetett. A Veszprémi Megyei Levéltár adatai, illetve Balassa Ödön elmondása szerint a képen látható Auer Simon szobafestő Pilsen környékéről, Seranból érkezett Veszprémbe, ahol 1836. december 20-án kapott letelepedési engedélyt. 1840. szeptember 16-tól már Veszprémben lakott Auer Simon legénye, Auer Zsigmond is, továbbá az 1848-as veszprémi összeíráskor Auer Simonnal együtt lett bejegyezve Auer Ignác piktorlegény (született Seranban, 1820–1825 körül), akinek Lotti Hirschhorn-nal kötött házasságából az 1850-es és 1860-as években nyolc gyermeke született. Közülük Éliás volt az ötödik, és a levéltári bejegyzés szerint az ő ága vette fel 1900 után a Ligeti nevet.

Auer Lipót életrajzában így emlékezik édesapjára: *„Apám szobafestő volt, ami azt jelenti, hogy nemcsak a házak külsejét festette, hanem a belső tereket is. Ezt azért hangsúlyozom, mert szakmájának bála – amit olyan korban űzött, amikor még, legalábbis szülővárosom környékén nem ismerték a tapétát – sok, magasabb társadalmi réteghoz tartozó emberrel köthetett ismeretséget akkor, amikor a világban még nem voltak elfogadottak demokratikusabb korunk szokásai. ...Általában elmondható, hogy a társadalmi ranglétrán elfoglalt, szerény pozíciója ellenére mindenütt jól fogadták, és mint a kiváltságosok otthonainak díszítő és*

szépítő mestere, bizonyos elismertséget vívott ki magának. Néha, arisztokrata patronusaival folytatott beszélgetései során életéről, családjáról is kérdezték. Ilyenkor azt is el szokta mondani, hogy van egy öt-hat éves fia, aki a hozzátérők szerint tehetséges a zenében. Így történt hát, hogy ilyen szakmai jellegű beszélgetések során alapozgatta meg apám zenei tanulóéveimet...”

A veszprémi Városháza mellett, az Anyos u. 2. szám alatt található az a ház, ahol Liedl Lipót székesegyházi hegedűs lakott 1850-től. Ide járt hegedűőrára Auer Lipót 6 éves korától 8 éves koráig, mielőtt a pesti Hangászegyleti Zenedébe került. (A házat a Veszprémi Megyei Levéltár munkatársainak segítségével sikerült beazonosítani.)

Liedl Lipót 1814-ben született. A bécsi konzervatóriumban tanult hét évig, majd a pesti német színház másodkarmestere lett. 1837-ben került hegedűsként a székesfehérvári dóm zenekarába, és engedélyt kapott „hangász tanintézet” felállítására is. 1849. május 1-jén lett a veszprémi székesegyház zenekarának második koncertmestere. A veszprémi Szent Mihály római kat. plébánia anyakönyve szerint a veszprémi temetőben temették el, 1876. szeptember 13-án. Auer így emlékezett rá: *„Tanárom annak a zenekarnak első hegedűse volt, amely szülőhelyem, a kis magyar városka katolikus templomában játszott vasár- és ünnepnapokon. Sokoldalú tanárom azonban nem csupán a hegedülésre korlátozta működését. Zongoráórákat is adott, és – ahogy annak idején legtöbb kollégája – összevonta a karmester és az orgonista feladatkörét. Miközben lábaival tovább pedálozott az orgona lábbillentyűin, egyik kezével ide-oda fordulva vezényelni szokott, míg a másikkal a billentyűkön játszott”.*

Auer Lipót családja

Auer Lipót (1845–1930) egészen fiatalon, 1868-ban lett a szentpétervári konzervatórium professzora. 1874. május 23-án vette feleségül Nagyeczda Jevgenyevna Pelikant, a szentpétervári orvos-sebészeti akadémia miniszteri rangban lévő tanárának fiatalabbik leányát. Nagyeczda korának művelt

asszonyai közé tartozott. Jártas volt a zenében és az irodalomban, korának több ismert filozófusával és írójával – többek között Anatole France-szal – tartott kapcsolatot.

Házasságukból négy leány született. Nagyeczda 1900-ban végzett zongoraművészként a szentpétervári konzervatóriumban, majd Sziborhoz, Auer egyik legkiválóbb tanítványához ment feleségül. Szibor később a moszkvai konzervatórium professzora lett, és „Emlékeim Auerről” címmel emlékezett meg egykori tanáráról. Natalia Párizsban tanult énekelni, és 1917 után Szevasztopolban tanított. Marija szintén énekesnő lett és a „Glazunov” Zenei Középiskolában tanított. A „Musical America” 1930. évi, augusztusi számában megjelent nekrológból tudjuk, hogy Auer 1926 novemberében lett amerikai állampolgár. 1924-ben, Drezdában elvált első feleségétől, és még abban az évben Madame Wanda Boguska-Steint vette el, aki zongorakísérője és tanársegédje volt.

Mielőtt Auer legidősebb leányáról, Zójáról szólnánk, pillantsunk bele egy másik amerikai újságcikkbe (The New York Times, 1930. október 7.), amely „Auer Lipót özvegyére hagyta a vagyonát” címmel jelent meg. Ebben az olvasható, hogy Auer Lipót 1922-ben Trust Fund-ot – elidegeníthetetlenül tartalékolta pénzösszeget – helyezett letétbe, és azt hat örökös között osztotta fel. Amint az amerikai újság írja, Moszkvában élő leányai – Nadine Sibor, Natalie Miklashevsky és Marie Ounkowskoi –

ebből fejenként 6000 dollárt örökölnek. Két unokája, Leo és Ivan Ounkowskoi 1000-1000 dollárt kapnak, Zója nevű leányának fia, Mischa Auer pedig szintén 1000 dollárt. (A 15 éves Mischát Auer Lipót azért fogadta örökbe, mert a fiú édesanyja, Zója 1920 februárjában meghalt.)

Az örökösödési iratban co-executorként – végrendeleti társvégrehajtóként – Auer Lipót második felesége, Mrs. Wanda Auer (vagyis az 1930. október 2-án elhunyt Wanda Boguska Stein), valamint Mrs. Lillian Garland lett megnevezve. Az újságcikk szerint Auer özvegye – miután a férje síremlékének fenntartására fordítandó összeg kifizetésre került –, 42 000 dollár kivevő vagyonát 22 alapítvány között osztotta fel (a részletes felsorolás az újság 56. oldalán olvasható). A felosztás után fennmaradó összeget a United Hebrew Charities jótékonyági szervezet kapta.

Marina Akimova moszkvai hegedűtanár, Auer-kutató „Leopold Auer és családja visszaemlékezésekben és levelekben” című tanulmánya alapján (2009. 10.08.) – amely a „Muzikusok a klasszikus zenéről és a jazzről” elnevezésű internet-oldalon található: <http://www.all-2music.com/auer-1.html> – az Auer-család történetét ott folytatjuk, hogy Auer legidősebb leánya, Zója 1895-ben egy régi orosz nemesi családból származó tengerésztiszthez, Mihail Szemjonovics Unkovszkijhoz ment feleségül. Házasságuk a nemesség körében meglepetést vál-

Auer Lipót tanítványaival Oberloschwitzban 1914 nyarán, a „Restaurant Loschwitzböbe” előtt: Bergstrasse 7. (ma Drezda, Oeserstrasse 7.).

A képen látható, ismertebb tanítványok: 2: Jascha Heifetz (1901–1987), 4: Toscha Seidel (1899–1962), 10: Eddy Brown (1895–1974), 13: Joseph Acbron (1886–1943), 14: Francis MacMillen (1885–1973), 15: Isolde Menges (1893–1976), 17: Thelma Given (1896–1977), 19: Ruth Ray (1897–1999), 23: Cecilia Hansen (1897–1989), 33: Kathleen Parlow (1890–1963), 39: Alexander Bloch (1882–1983).

A drezdai opera archívumának tájékoztatója szerint a képen 42-es számmal valószínűleg Küzdő Viktor látható, aki az Egyesült Államokban élt (Budapestben született 1869. szept. 18-án, tebát ekkor 45 éves volt). Előzőleg a Nemzeti Zenedében Huber Károlynál, majd Isidor Lotto-nál – Massart tanítványánál –, és Auernél tanult (lásd Küzdő Viktorról szóló írásunkat a „Zenekar” 2007/4 számában). Hegedűs kompozíciói megtalálhatók az interneten. Mellette 41-es számmal bizonyára fia, a 15 év körüli ifj. Küzdő Viktor áll. Őt Auer 1912-ben említi először életrajzában, a nyári kurzuson, Loschwitzban nála tanuló amerikai növendékek között.

tott ki, mivel Mihhail az orosz nemesi ifjak között különösen jó partinak számított, viszont nemesi körökben a cár szólistájának leányával kötött, „rangon aluli” házasságot nem igazán tartották számon. A házasság nem volt boldog. Zója nagyon szép, karcsú, kissé elkényeztetett, hirtelen természetű leány volt. Szép szemeit édesapjától örökölte. A vörös hajú és gyakran rosszkedvű Mihhail ezzel szemben – Akimova szóhasználatával élve – a „krumpliorrú” orosz férfi típusát testesítette meg, és szerette az italt. Zójának sok hódolója volt, ezért anyósa nagyon haragudott rá. Zójáké Kolisevben laktak, ahol gyakran látogatták őket Zója leánytestvérei, Nagyezsda, Natalia és Marija. A találkozások során kölcsönös vonzalom alakult ki Mihhail és Marija között, aki Auer legkedvesebb lánya volt. Kapcsolatuk 1903 decemberében már igen komolyra fordult, ezért Nagyezsda a Krím-félszigeten lévő Szimferopolba utazott, hogy Marijával találkozzon. Megérkezése után néhány órával azonban Marija táviratot küldött neki, hogy Mihhail elutazott Németországba. A férfi el akart válni Zójától, hogy feleségül vehesse Mariját, de a pravoszláv előírások szerint második házasságra nem volt lehetőség. Végül Mihhail anyja ráparancsolt egy katonai lelkészre, hogy adja hozzá a fiához Mariját. Ez meg is történt, de a dolog kitudódott. Botrány lett belőle, és Unkovszkijt 1906-ban nyugdíjazták. Ebből a kapcsolatból született 1904-ben Marija Mihhail nevű gyermeke. A történetek miatt Zója már előzőleg elköltözött Kolisevből Szentpétervárra, ahol a fiát iskolába adta. Már másfél éve egyedül élt, amikor 1905. november 17-én született még egy fia, akinek szintén a Mihhail nevet adta. A gyermek apja ismeretlen volt, de feltételezhető, hogy a magasabb körökből származott. A fiúból később – Mischa Auer néven – híres filmszínész lett Hollywoodban. Egyes, angol nyelvű források szerint Mischa apja, Szemjon Ivanovics Unkovszkij tengerésztiszt 1905-ben vesztette életét az orosz-japán háborúban. Ezzel szemben, a tények ismeretében viszont úgy tűnik, ez a híresztelés csak azért került be a köztudatba, hogy Mischa Auer elkerülje az apasággal kapcsolatban a tolakodó újságírói kérdéseket. Az igazság ugyanis az, hogy Szemjon Ivanovics Unkovszkij csak jóval később, 1921-ben hunyt el. Marija ezt követően Moszkvába költözött a testvérehez.

Az Unkovszkij-családfa megtekinthető az interneten is. Ebben mindenkiről szó esik, csak éppen Zója fiáról, Mihhailról nem, pedig az angol nyelvű források szerint az ő családi neve szintén Ounkovskoi volt.

Amint Marina Akimova írja, a titok nyitjára Auer Lipót feleségének, Nagyezsda Jevgenyevna Pelikannak a leveleiben bukkanunk rá. A levelekből kiderül ugyanis, hogy a kisebbik fiúnak semmi köze sem volt Szemjon Ivanovics Unkovszkijhoz. Ezt a családi nevet Zója csak dühében, bosszúból adta kisebbik fiának.

Auer Lipót 1915-ben nyári vakációját Norvégiában, Christiániában (Oslo) töltötte. Norvég tanítványa, Maia Bang beszélte rá erre, aki azért jött Oroszországba, hogy Auernél tanuljon. Auert Szentpéterváron tanuló angol és amerikai növendékei ide is követték, és velük jött néhány orosz, valamint koppenhágai és stockholmi tanítványa is, akiket a koncertek alkalmával Madame Wanda Stein kísért zongorán. A nyári mesterkurzust 1916-ban is megtartották.

Amikor 1917-ben, Szentpéterváron győzött a márciusi forradalom, a feszült politikai helyzetben az Ideiglenes Kormány vette át a hatalmat, melynek tagjait a Duma ellenzéki képviselői közül választották, élükön Kerenszkijel. Auer az új kormány tagjait tehetséges, becsületes hazafiaknak tartotta, ezért – Franciaország, Svájc, és az Egyesült Államok példája nyomán – másokkal együtt ő is úgy gondolta: „Rendben van, legyen köztársaságunk!” Miközben az Ideiglenes Kormány a rendőrség és a csendőrség segítségével igyekezett fenntartani a rendet, ehhez az utcákon őrszolgálatot vállaló egyetemista ifjúságtól kapott segítséget. Közben Lenin a kormányzat elleni lázadásra buzdított és kiállt a háború folytatása mellett, azonban nem tudott versenyezni Kerenszkij népszerűségével, aki akkoriban a tömegek bálványa volt. Egy sikertelen júliusi próbálkozás után, végül októberben Lenin és Trockij ragadta magához a hatalmat. Auer ezzel kapcsolatban megemlíti, hogy a forradalom valójában a szörnyű kenyérárak és a háborús kudarcok miatti elégedetlenség miatt robbant ki, minden előzetes politikai terv nélkül, és annak gyors sikere még a forradalom vezetőit is meglepte.

Auer a konzervatóriumi vizsgák befejezését követően, az Ideiglenes Kormány engedélyével, május 22-én ismét Norvégiába utazott. Csak nagy nehézségek árán jutott el Christiániába. 1917 októberében hazaindult, hogy folytassa munkáját a szentpétervári konzervatóriumban. Útközben, Stockholmban véletlenül összetalálkozott Szentpétervárról oda érkező, svéd barátjával, aki elmondta neki, hogy Szentpéterváron kitört a forradalom, és a városban fegyveres harc folyik. Tanácsára Auer elhatározta, hogy kivárja a zavargások végét. Koppenhága mel-

lett tanított, miközben kiváló tanítványával, Toscha Seidellel rendkívül sikeres koncerteket adott Koppenhágában és Christiániában. Utolsó hangversenyük 1917 decemberében volt, Norvégia királyának és királynéjának jelenlétében.

1918 februárjában a 73 éves Auer végleg eldöntötte, hogy Amerikába utazik, hátrahagyva mindent, ami fél évszázadon keresztül Szentpétervárhoz kötötte. Február 7-én, két bőrdíjével és Stradivari-hegedűjével hajóra szállt. Tíz nappal később tanítványával, Thelma Givennel és annak édesanyjával, valamint Madame Seidellel és két fiával, Toschával és Vlagyimírral, és Madame Wanda Steinnel – aki később második felesége lett – New Yorkba érkezett. New Yorkban kiváló tanítványai egész sora fogadta: Eddy Brown, Mischa Elman, Efrem Zimbalist, Jascha Heifetz, Max Rosen, Alexander Bloch és David Hochstein (utóbbi már az amerikai hadsereg egyenruhájában, mivel éppen indult az európai harctérre, ahonnan soha többé nem tért vissza). Auer New Yorkban, Bostonban, Chicagóban és Philadelphiában lépett fel, és egymás után jöttek hozzá tanulni a fiatal amerikai hegedűsök.

Nemrégiben – egy Angliában élő Auerekon közvetítésével – egy újságcikk került hozzám Mitchelle Auertől, Mischa Auer Párizsban élő leányától. A cikk a The New York Times 1920. október 5-i számában jelent meg. A 15 éves Mischa Auer ebben részletesen leírja, milyen megpróbáltatások után érkezett meg 1920. augusztus 24-én az Egyesült Államokba. Itt nagyapja tanácsára zongorázni és hegedülni tanult, és később sikeres filmszínész lett Hollywoodban (a YouTube-on részletek láthatók Mischa Auer filmjeiből, a „Tíz kicsi indián” című filmben pedig énekelni és zongorázni is halljuk).

Mischa Auer 1931-ben kötött házasságot Norma Tillmannel, amelyből két gyermeke született: Anthony és Zója. 1940-ben elváltak, majd 1941-1950 között Joyce Hunter volt a felesége. Susanne Kalish-sal 1950-ben kötött, újabb házasságából született Mitchelle nevű leánya. Miután 1957-ben elváltak, Mischa Auer 1965-ben Elise Souls Lee-t vette feleségül. Mitchelle Auer Angliában született, majd Párizsba került. Szülei válásakor még kisgyermek volt. Erre az időszakra így emlékezik: *Apám el szokta mesélni, hogy édesanyjával, Zójával hogyan menekült el Oroszországból Törökországba, mivel a bolsevikok üldözték. Igen szép szavakkal emlékezett meg édesanyjáról és Auer Lipótról, aki örökre fogadta. Apjáról azonban sobasem beszélt.*

1919 őszén a bolsevik hatóságtól letartóztá-

tási parancs érkezett Zója szentpétervári címére, aki röviddel később, fiával együtt megszökött Szentpétervárról. Erről az időszakról szól Mischa Auer visszaemlékezése, akinek édesanyja menekülés közben, 1920 februárjának végén halt meg a Konstantinápoly melletti Prinkipo-szigeten, ahol a kórház fertőző betegeket kezelő osztályán főnővérként gyógyította az orosz menekülteket. Mischának 1920 márciusában sikerült Konstantinápolyból Firenzébe, majd onnan augusztus 5-én az Egyesült Államokba utazni, ahová augusztus 24-én érkezett meg. Írása a The New York Times 1920. október 7-i számában, az alábbi címmel jelent meg:

Egy fiú menekülése Oroszországból

Azzal az időszakkal kezdem, amikor tágas, kényelmes otthonunk elhagyására kényszerítettek bennünket, és négy kicsiny szobában kellett laknunk. Családunkat anyám, én, és egy szolgáló alkottuk, aki már 35 éve velünk élt. A számunkra kijelölt hely egy csaknem teljesen kibalt főutca elején volt. De nemcsak a mi utcánk, hanem az egész város szinte teljesen lakatlanná vált, és még a híd bizonyos részeit is úgy benőtte a fű, hogy az „iszvoszcsikok” (kocsisok) lovai azon legelésztek. Nem csoda, hogy a város lakóinak feldagadt a kezük és felpuffadt az arcuk a zsiradék biánya miatt, mivel nem volt ételmük. A bolsevik bátóság mindössze annyit tett, hogy szövetkezeti boltokat létesített, ahol a lakosság napi nyolcad font kenyeret, és hetente két heringet vásárolhatott (egy font kb. 40 deka gramm). Ez csak 75 kopekbe került. De ennyi kenyér nem volt elegendő, ezért el kellett adogatnunk személyes dolgainkat, hogy a bolsevikoktól titokban élelmiszerhez jussunk. Ami az árakat illeti, egy font fekete kenyér 300-350 rubel, a teavaj 700-900 rubel, a marhabús 250-280 rubel, a cukor 300 rubel volt. Ezek az árak voltak érvényben 1919 október 1-én, és úgy gondolom, azóta még csak emelkedtek. El kellett adogatnunk a rubáinkat, a bútorunkat, edényeinket, bundáinkat, stb., hogy ételhez jussunk. Hajdani dámák álltak sorban a vásártéri kirakatoknál, hogy eladjanak mindent, amijük csak volt. Közben a téma mindig ugyanaz volt – hogy mi lesz másnap az ennivaló, miközben az emberek visszagondoltak a jó ételekre, a tésztával teli tálakra. Egész télen iskolába jártam, legalábbis annak nevezték. Nem volt semmiféle előírt tananyag, mert amikor nagyon hideg volt, az épületen belül tartózkodni még rosszabb volt, és ilyenkor lehetet-

len volt iskolába járni. Ráadásul az iskolás gyerekek maguk szervezték meg közösségeiket, ami oda vezetett, hogy egy iskola diákközössége döntött akár úgy is, hogy ne legyenek osztályok. És most nincsenek is osztályok. Szóval így alakultak a dolgok Szentpétervár iskoláiban. Aztán a bolsevikok úgynevezett gyermekmunkatáborokat hoztak létre, ahol a gyermekek kizárólag tanáraik felügyelete alatt tartózkodtak. Ezek a gyerekek kaptak cipőt, ruhát és ételt. Egy ilyen kolóniában éltem másfél hónapig. A tábor vidéken volt, kocsival hat óra távolságra Szentpétervártól. Mindannyiunk gondolatai egy dolog körül forogtak egészen délig, aztán a teázás idejéig, majd pedig a vacsoráig. Az étel undorító volt. Naponta egyszer volt leves (piszkos lé heringfejekkel), aztán rothadt krumpli, és este tej egy kis szelet kenyérral. Ez volt minden. Egész nap nem csináltunk semmit. Csak ide-oda forgolódni az ágyon – ebből állt az élet a gyermekmunkatáborban. Amikor visszamentem Szentpétervárra, már megszületett a döntés, hogy tebervonattal Dél-Oroszországba fogunk szökni, menekült parasztnak öltözve. Miután magunkhoz vettük a szükséges dolgokat, vonatra szálltunk és elindultunk. Egy hálókocsival egészen Vicepszkig utaztunk. Ez a város a székhelye Oroszország középső területének. Innen már harmadosztályon mentünk, mivel más lehetőség nem volt. Amint megérkeztünk egy Rosztov nevű kisvárosba, felkerestük ismerőseink barátait, és az ő segítségével sikerült munkát találnom. Ez abból állt, hogy reggel 4-től 9-ig kint gürölgtem a földeken. Utána reggelizni mentem, majd ismét valamilyen kinti munkát végeztem. Este fel kellett söpörnöm az udvart, haza kellett bajtanom a tebeneket, és füvet kellett vágnom a lovaknak. Anyám egy függőágyban aludt a kertben, ennél jobb lehetőséget nem kívánhattunk ilyen körülmények között. Másfél hónap múlva anya táviratot kapott szolgálónktól, hogy kitétek a lakásból, és lepecsételtek az ajtót. Persze rögtön visszasiettünk Szentpétervárra, ahol lakásunkat lepecsételve találtuk, anyám részére pedig letartóztatási parancs érkezett. Három napig barátainknál rejtőzködtünk. Végül visszakaptuk a bolsevikoktól a legszükségesebb holminkat, amit persze titokban kellett intéznünk.

Ekkor a lapokból arról értesültünk, hogy Gyenyikin tábornok önkéntesei keleten nagyon gyorsan nyomulnak előre, ami arra készítetett bennünket, hogy másik irányba haladva folytassuk utunkat, át a bolsevikok vonalain, az önkéntes csapatok irányába,

ahol az élet sokkal olcsóbb és szabadabb volt. (Gyenyikin tábornok 1919. júliusában kezdte meg az előrenyomulást Moszkva felé, de októberben döntő vereséget, 1920. márciusában pedig végleges vereséget szenvedett.) Másnap sietve útnak indultunk, a vonat Orjolba vitt bennünket, ugyanis erre nyomultak előre az önkéntes csapatok. Orjol Oroszország keleti részén található. Három főutcája van és villamos is közlekedik benne. A bolsevik csapatok még ott voltak, és a védelmi előkészületekkel voltak elfoglalva, mivel keleten az önkéntes baderő gyorsan nyomult előre. A folyamatban lévő csapatmozgásokról persze nem szóltak a híradások. Egyesek szerint az önkéntesek már a közelben voltak, míg mások szerint beletelhet egy hónapba is, mire elérik a várost. A főutcán laktunk, amely a városi rakattártól az országút irányába vezetett, ahol nyomultak előre az önkéntesek. Közben a bolsevikok mindent „kipucoltak” a városi tanács, a gazdasági élelmiszeri hivatal és a városi intézmények épületeiből. Szörnyű éhínség volt, rosszabb, mint Szentpéterváron, ahol legalább még lehetett kapni valamit, Orjolban viszont lehetetlen volt bármihez is hozzájutni. Így csak azt fogyasztottuk, amit magunkkal hoztunk. Ami kevés ételmünk volt, annak ki kellett tartani addig, mire az önkéntesek megérkeznek. De amint már említettem, nem lehetett előre tudni, mikor szabadítanak fel bennünket. Mama úgy döntött, kicsit keletebbre kellene mennem, ahol még lehet valami ételmet vásárolni. Vasárnap volt, és még aznap éjszaka Brjanszkba akartam utazni. (Brjanszk Orjoltól 120 kilométerre van, nyugati irányban.) De a vonat csak késéssel, reggel indult el, és ennek köszönhettem megmenekülésemet. Reggel ugyanis megtudtuk, hogy az önkéntesek már csak 8 verszt (kilométer) távolságra vannak a várostól. Mama és én nem bittünk a híresztelésnek, és becsomagoltunk az utazásomhoz. Délben fél 1-kor három ágyúlövést hallottunk a távolból, és kerekék szörnyű robaját. Mindjárt tudtam, hogy ez mit jelent, de Mama nem akarta elbinni, hogy az önkéntesek a várost ostromolják. Kiszaladtam az utcára, és láttam amint a lovasság keresztülvágtat a városon. A város tíz perc alatt teljesen kiürült. Újabb ágyúzás hallatszott, majd belovagoltak a kozákok, és minden utcasarokból önkéntesek bukkantak elő. Az asszonyok sírva borultak a tisztek nyakába, csókolták a kezüket, és hálattal szívvvel, felszabadítóként köszöntötték őket. Olyan harangzúgás kezdődött, amit csak Húsvétkor lehet hallani. A város lakói, akik lakásaik ajtóiban

álltak, hirtelen eltűntek, majd néhány perc múlva ismét megjelentek: az asszonyok fehér rubába öltözve, a férfiak és a hivatalos személyek pedig kokárdával, rangjuknak megfelelő öltözékben. Ragyogtak az arcok, mintba csak Húsvét lett volna. Még akik nem ismerték egymást, azok is gratuláltak egymásnak örömeikben. Este már volt jó minőségű, fehér liszt a piacon, és mindenki boldog volt, mind testileg mind pedig lelkileg, hiszen kedvükre ebtettek, a bolsevikok felügyelete nélkül. Most már szabadon folytathattuk utunkat a batár felé. Teltek a napok, és a harmadik nap estéjén kaptuk a hírt, hogy a bolsevik-kínai csapatok támadást indítottak a város ellen, elvágvá az utat Kurszk felé. Ebből tudni lehetett, hogy lebetetlen lesz elbagyni Orjolt, és megint a bolsevikok kezébe fogunk kerülni, ha elfoglalják a várost. Aznap este már nem lehetett kocsit szerezni, ezért maradnunk kellett reggelig. Másnap kimentünk a vasútállomásra, de nem volt vonat. Már éppen elmenni készültünk, amikor begördült Kucsnov tábornok hadtestparancsnok törzskarának vonata. Ezen volt egy ismerős tiszt, aki megengedte, hogy vele utazzunk, és így két és fél óra múlva Kurszkba értünk. Kurszkból Harkovon keresztül a Don melletti Rosztovba kerültünk. Rosztovban hasonlóak voltak a körülmények, mint a háború idején Szentpéterváron, de az emberek vidámabbak voltak. Volt bőven mindenféle étel, és olcsón lehetett hozzájutni. Például a fehér kenyér fontja 2 rubelbe került, a liszt 8, a vaj 10 rubelbe. Mindent egybevetve, a körülmények kiválóak voltak. Három hónapig éltünk Rosztovban, míg az önkéntesek el nem kezdtek egyre jobban hátrálni déli irányban. Az emberek féltek, hogy Rosztov veszélybe kerül, és elindultak a Krím-félsziget és a Kaukázus felé. Néhány napon belül elrendelték a város azonnali kiürítését. Két nap múlva a Fekete tenger partján fekvő Novorosszijszkba akartunk utazni. A rosztovi vasútállomásra érve látva a hatalmas tömeget, mindjárt tudtuk, hogy a vonaton nem lesz alvási lehetőségünk. Az egyszerűen elmondhatatlan, hogyan jutottunk fel a vonatra, hogyan vittük fel csomagjainkat. A vonaton az emberek egymásnak préselődtek. Anyám megbetegedett, olyan fullasztó volt a levegő. Az a kilátás, hogy két és fél napig így kell utaznunk, egyáltalán nem volt kellemes. Elhátároztuk, hogy kissé távolabb húzódunk az emberektől. De hogyan? A szó szoros értelmében átmásztunk a körülöttünk lévő emberek hátán, magunkkal húzva csomagjainkat. Amikor valamennyit egy ha-

lomba gyűjtöttük, valakitől olyan erős ütést kaptam a nyakamra, hogy a földre zuhantam. Amikor felkeltem, csak annyit láttam, hogy a bolmink – benne az értékes csipkékkel – mind eltűnt, és csak az marad meg, amit a hátunkon cipeltünk. Még váltás ruhánk sem volt. Mivel bosszú út állt előttünk, bemásztunk az Angol Katonai Misszió kocsijába, amelyik teljesen üres volt. Két és fél nap múlva értünk Novorosszijszkba, ahol egy motorvonatra tettek át bennünket, majd az Angol Misszióra vittek, ahol angol katonai uniformisban, tolmácsként dolgoztam. Anyám, mint betegápoló, a Vörös keresztet nővérek fehér rubáját viselte. Jól elláttak bennünket, kaptunk egy külön szobát. Az őrnagy tolmácsa voltam, amikor orosz tábornokokkal vagy tisztekkel tárgyalt. Egy hónap múlva szóltak, hogy ingyen Konstantinápolyba utazhatunk. Így is tettünk. A bajóút nagy csalódást okozott, mivel mindannyian a bajófenéken aludtunk. A Boszporusz nem tett rám különösebb hatást. Szépségét tönkre tette a hadihajók és a háborús előkészületek látványa. Konstantinápolyban rá kellett döbbenünk, hogy nem lesz könnyű szállást találni, és ami volt, abból is csak török pénzért lehetett hozzájutni, márpedig nekünk ebből nagyon kevés volt. Ezért a Prinkiposzigetre mentünk, ahol már sok orosz menekült volt. (Isztambultól délkeletre, a Márvány-tengerben van egy szigetcsoport, amit „Hercegek szigetei”-nek neveznek, mivel a régi időkben hercegeket száműztek ide. A kilenc sziget közül a Prinkiposziget a legnagyobb. Északi részén van egy hasonló nevű város, és a szigeten található három kolostor is.) Itt anyám, mint főnővér – hiszen az volt eredetileg – arra vállalkozott, hogy kórházat hoz létre az orosz menekültek számára, ahol én lettem a gyógyszerész asszisztens. Két kórházi osztály volt: az egyik a gyógykezelést végezték, a másikon a járványos betegségekkel foglalkoztak. Mi a gyógykezelési osztályon étkeztünk és aludtunk. Még csak a közelébe se mentem a járványügyi osztálynak, mivel ott olyan betegek voltak, akik kanyaróban, tifuszban, bórkiütésben, skarlátban, orbáncban, himlőben, és más betegségekben szenvedtek. Anyám később megbetegedett, és ágyban kellett fekiüdnie. Igen magas láza volt, folyt róla a veríték. Rendkívül hideg volt akkoriban, a faépület pedig nyári használatra készült. A szobában megfagyott a víz, a széken lévő ruhákat fújta a szél, a padlót beborította a hó. Ha végig akartam menni a szobán, igen óvatossá kellett lennem, nehogy elessek, mivel az olvadó hó a pad-

lón csúszós felületet képezett. Persze arról szó sem lehetett, hogy anyámat másbóvá szállítsuk. Ráraktam minden takarót, amit csak találtam. Volt lent egy olajkályha, amit a doktor engedélye nélkül felbontam a Mamához. Emiatt aztán elvesztettem az állásomat.

Egyik este elfogott a magány és búskomorság érzése, de nem tudtam, hogy miért. Arról álmodoztam, hogy ha majd három nap múlva viszontlátatom Mamuskát, hogyan fogom megörvendeztetni és dédelgetni, hogyan várok rá. Mindez olyan valóságosnak, olyan életszerűnek tűnt, hogy elkezdtem sírni. Éjszaka, álomban buzgón öleltem, csókoltam anyámat, mintba csak búcsúzni akartam volna tőle. Reggel jókedvűen ébredtem. Csónakkal, majd egy autóval bementem a kórházba reggelizni. Már majdnem befejeztem a reggelit, amikor egy nővér jött át hozzám a járványügyi osztályról, és mondta, hogy a főnővér, vagyis édesanyám állapota rosszabbra fordult (aki nem tudott arról, hogy itt vagyok.) Az orosz orvos persze azonnal felpattant a helyéről, és átrobant a másik osztályra. Nagyon nyugtalan lettem, de megvigasztaltak, hogy nem történt semmi, ez mindig így szokott lenni a fertőző tifusznál. Nagyon elcsendesedtem, amikor bejött egy nővér, és láttam, hogy sír. Elment mellettem, majd a gyógyszerész is felállt az asztaltól. Kíváncsi voltam, hogy mi történt, ezért az előcsarnok ajtajához mentem. Hallottam, amint a síró nővér odaszól a másik Vörös keresztet nővérnek, hogy a Mama meghalt. Ekkor, mintba furkósbottal vágta volna fejbe, elvesztettem az eszméletemet. Arra már nem emlékszem, hogy mi történt velem. Amikor teljesen visszanyertem az eszméletemet, az első gondolatom az volt, hogyan láthatnám anyám holttestét akkor, amikor arca olyan szép a balál pillanatában, amikor még teljesen olyan, mintba élne. Ha tudtam volna rajzolni, olyan életbű képet készíthettem volna róla, akár a legjobb fényképezőgép, olyan pontosan emlékeztem minden arcvonására, az arcán látható minden árnyékolt felületre. Lelkem, szívem egy darabját vették el tőlem, ami már nincs, és nem is lesz soba többé. Úgy éreztem, ami volt egykor, már nem jön vissza soba. Este az angol orvos kibajította a bolmimat az utcára, így az éjszakát a tér egyik padján kellett töltenem. Képzeld el, kedves barátom, mit kellett elszenvedtem azon az éjjelen. Lehet, hogy ön csodálkozik érzéseimen és gondolataimon. Most nem is tudom kifejezni ezeket, hiszen így annak a vibarnak a leírására vállalkoznék, ami akkor a szívemben

dült. Nem mondatok hát mást, csak ami értelmemből, lényemből fakad, és amint már előzőleg leírtam. Eszembe jutott, hogy nincsen senkim Európában, aki közel állna hozzám, és nem csak rokonaim nincsenek, de még ismerősöm sincs, egy orosz hölgy kivételével, aki Firenzében ment férjhez egy olasz férjhez. (Az orosz hölgy korábban Auer tanítványa volt.) Nem tudtam a nevét, csak az édesapját. Reggel elmentem az Olasz Misszióra Konstantinápolyban, és elmondtam, milyen helyzetben vagyok. Kértem, ha lehetséges segítsenek, hogy vízumot kapjak, és Olaszországba utazhassak. Amikor fél óra múlva teljesítették kérésemet, akkor árultam el, nincsen annyi pénzem, hogy kifizessem a teljes jegyárát. Elmentem hát a hajó kapitányához, és kértem, adjon félárú jegyet, mert nincs elég pénzem. Amint megkaptam az Olaszországba szóló jegyet, hazamentem, és orosz menekülteknél töltöttem az éjszakát. Másnap reggel eladtam néhány ékszert, és elindultam, hogy koporsót vegyek a Mamának. Gondolja el, kedves barátom, mit éreztem, amikor a bátamon kellett cipelnem azt a koporsót! Vasárnap volt, vagyis éppen az a nap, amelyiktől azt reméltem, hogy anyám teljesen felgyógyul, és velem lesz. Szerdán utaztam el a hajóval Konstantinápolyból, aminek utasai között több orosz menekült is volt. Amikor megérkeztünk Athénba, kicsit körülnéztem a városban. Egy nappal később Korfuba, a rákövetkező napon pedig Brindisibe érkeztünk, ahol kiszálltam a hajóról. A vasútállomáson megtudtam, hogy Firenzébe nincs közvetlen vonat; csak Róma érintésével lehetett odajutni. A következő este megérkeztem Firenzébe... Erről még annyit mondatok, hogy amikor a szállodához értem, a portás tetőtől talpig végigmért, ugyanis angol katonai egyenruhát viseltem, aminek a bal nadrágszára jó állapotban volt, viszont a jobb szárából levágtak egy darabot, még mielőtt elbágytam Konstantinápolyt, így a nadrág cafatokban lógott rajtam. Reggel vettem magamnak polgári öltözéket, és egy csoda folytán megtaláltam az orosz hölgyet, akit kerestem. Őt hónapig voltam Firenzében, és közben leveleztem Egyesült Államokban élő nagypapámmal.

Augusztus 5-én léptem a Dante Alighieri gözös fedélzetére, ami New Yorkba vitt. A tenger mindvégig csendes volt. Amikor megérkeztünk, nem bagyhattam el a bajót, mert nem várt rám senki, ugyanis nem lehetett biztosan tudni, mikor fut be a hajó. Miután még egy napig a bajón maradtam, átkísértek az Ellis szigetre, ahol ellopták a

kabátomat. Onnan nagypapám egyik tanítványa vitt magával, és közben New Yorkot is megmutatta. A város annyira megtetszett, hogy szinte sajnáltam, amikor másnap el kellett jönnöm a fiatalember lakásából, és Lake George-ba utaztam, ahol nagypapám lakott. Hazakerültem hát végre, és ezzel búcsúzom is Öntől.

Amerikában nagypapja azt tanácsolta Mischának, hogy tanuljon zenét. A fiú New York City's Ethical Culture School-ban tanult hegedülni és zongorázni, később azonban beleszeretett a színészetbe. 1925. február 24-én lépett fel először egy kisebb szerepben a Broadway-en, amit újabb fellépések követtek. Mivel képzett muzsikos volt, a színészet mellett zenészként is dolgozott. Néhány év múlva Hollywoodba került, ahol 1928-ban játszott először filmben. A filmvászonon, az 1930-as és 40-es években „az örült orosz” típusának legfontosabb megszélesítője lett – az amerikaiakkal akkoriban különösen kedvelték ezt a típust –, és egész sor filmben játszott (ezek egy része a YouTube-on megtekinthető, filmjeinek listáját lásd: www.google.hu). A „My Man Godfrey” című filmben nyújtott színészi alakításáért 1936-ban Academy Award-ra jelölték. Később televíziós produkciókban vett részt, majd az 1960-as évekig Franciaországban és Olaszországban filmezett. Nagypapja 1930. július 15-én hunyt el, így unokája filmsikereit már nem érthette meg.

A filmjeiben megszélesített, érzelmileg

Mischa Auer filmszínész

túlfűtött, lobbanékony típussal ellentétben Mischa Auer valójában csendes ember volt. Inkább a befelé forduló, tudós típushoz tartozott. Hat nyelven beszélt: oroszul, angolul, olaszul, franciául, németül és spanyolul. Mindig nagyon szép szavakkal emlékezett meg édesanyjáról, tragikus halála mély nyomot hagyott benne. Első leányának a Zója nevet adta, és valószínűleg édesanyja emléke készítette arra is, hogy pénzadómannyal támogassa az orosz ortodox templom építését Hollywoodban. Mischa Auer 1967. március 5-én, szívinfarktus következtében hunyt el Rómában. A klasszikus film-történet Hollywood aranykorának kimagasló karakterszínészeként örizte meg emléket.

Rakos Miklós

A DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET: I. HEGEDŰ TUTTI EGÉSZ ÁLLÁSRA

A próbajáték ideje: 2013. november 28. (csütörtök) 11.30

A próbajáték helye: Duna Palota – Színházterem (1051 Budapest, Zrínyi u. 5.)

A próbajáték anyaga:

- Bach szólószonátájából I. tétel (tetszőleges)
- klasszikus (Mozart, Haydn) versenyműből saroktétel kadenciával vagy
- romantikus (Brahms, Csajkovszkij, Mendelssohn, stb.) versenyműből saroktétel

Zenekari állások – kijelölt részek a következő művekből:

- Weber: Oberon nyitány
- Brahms: IV. szimfónia – IV. tétel
- Schumann: II. szimfónia – II. tétel
- Beethoven: II. szimfónia – II. és IV. tétel
- Haydn: 45. („Búcsú”) szimfónia – IV. tétel

Az írásbeli jelentkezéseket szakmai önéletrajzzal és elérhetőséggel személyesen vagy e-mailben **2013. november 20-ig** az alábbi címekre várjuk:

Zenekari iroda: Duna Palota 1051 Budapest, Zrínyi u. 5. IV. emelet / 409-es iroda. Telefon/Fax: (+36 1) 355-83-30; Mobil: +36 20 772-43-85. E-mail: duna.szimf@dunapalota.hu

A próbajáték anyaga a zenekari irodában személyesen átvehető vagy a honlapunkról letölthető! www.dunaszimfonikusok.hu

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít.

Az állás betöltése: **2014. január 1.**

Budapest, 2013. október 18.

Szklénár Ferenc
művészeti vezető

Hol tart ma a zenekari muzsikusok képzése Magyarországon? (3)

A napokban nyílt meg ismét az eredeti színeiben pompázó, Liszt Ferenc nevét viselő csodálatos zenepalotánk. Az épület újjászületett, a rektor is új, most már csupán az a kérdés, lesz-e megújulás az oktatás, különösen a vonós oktatás terén. Képes-e a szociális és anyagi szempontok mellőzésével a legtöbb zenészt foglalkozató szimfonikus zenekari terület igényeinek megfelelő szakképzést biztosítani az intézmény. Képes lesz-e a jelenlegi oktatóktól elvárni, hogy a zenekari gyakorlaton felül, a hangszeres órák anyagaiba is beemeljék a zenekari irodalom, -stílus és -vonóhasználat oktatását, amihez mégiscsak egy életen átívelő zenekari tapasztalat lenne szükséges.

A címben feltett kérdésre sorozatunk olyan karmesterek és előadó-művészek megszólaltatásával keresi a választ, akiknek nem csupán határozott elképzelésük van az oktatásról és a zenekari munkáról, de életpályájuk során bizonyítottak is. Sebestyén András szerint „Németországban nem lehet főiskolai tanár az, aki nem tesz eleget valamennyi követelménynek. Tehát kamarazene, szólista kvalitás, valamint a zenekari repertoár beható ismerete. Keller András „zeneipari munkások kineveléséről” beszél és nagy bajokat lát, amelyek terjednek „mint az influenza vírus.” Falvy Attila arról vallott, hogy pályafutás alatt ritkán találkozott olyan helyzettel, amikor a próbajátékokra jelentkezők a zenekari anyagokkal legalább olyan körültekintően és gondosan foglalkoztak volna, mint a versenyművel. Almási Zoltán hegedűművész, a Berliini Filharmonikusok tagja szerint is mindenki arra készül, hogy elképzele magát nagy koncerttermekben, amint Brahms-koncertet játszik, de valamikor fel kell ismerni, hogy ez keveseknek adatik meg.

„A zenélés szellemi tevékenység”

Takács-Nagy Gábor a zenekari vonósjáték tanításáról

I Úgy tudom, e lap hasábjain egyszer már nyilatkozott a zenekari játékkal kapcsolatos elképzeléseiről.

– Amikor a MÁV Szimfonikusok vezető-karmestere lettem – 2010-től két éven át láttam el ezt a feladatot –, írtam egy cikket *Alap gondolatok a zenekari játékhöz* címmel, amely a *Zenekar* 2011/3. számának 32. oldalán jelent meg. Örömmre szolgált, hogy amikor később egy alkalommal a Fesztiválzenekarral Szombathelyen léptünk fel, a próbaterem előtti folyosón a falra függesztve, kinagyítva láttam viszont az esszét – úgy látszik, mások is érdekesnek találták a gondolataimat. Ma is minden zenekarban játszó muzsikusnak ajánlanám, hogy olvassa el ezt az írást, mert fontosnak tartom, és sok mindent igyekeztem megfogalmazni benne, amit a zenekari munka

szempontjából alapvetőnek érzek. (A cikk jelenleg is megtalálható az interneten, a *Zenekar* honlapján – a szerk.)

I Mai beszélgetésünkben nem csupán a zenekari játék, hanem a zenekari vonósok képzése a fő téma. Bevezetőül arra kérem, emlékezzék vissza hajdani zeneakadémiai tanulmányaira. Milyen zenekari képzés zajlott akkor és ott, a hetvenes években a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán?

– 1974-től 1980-ig jártam a Zeneakadémiára. A szakma által egyöntetűen csak Jumi-ként emlegetett Simon Albert volt a zenekari gyakorlat tanára. Óriási tudású muzsikus, akinek nem sikerült feldolgoznia magában azt a tényt, hogy nem mindig és mindenkor vették körül olyan színvonalú szakemberek,

mint ő maga. Ezért aztán nem volt igazán türelmes, de rengeteget tanultunk tőle, és nagyszerű órák voltak ezek, mert Jumi megkérte a vonós szakma három hatalmas tudású képviselőjét, a Zeneakadémia akkori hegedű-professzorait: Szász Józsefet, Kovács Dénest és Szűcs Mihályt, hogy tartsanak nekünk szólampróbákat. Tőlük rengeteg hasznos tudnivalót lehetett hallani, például a vonókezelésről: a vonósebesség változásairól, a helyes karsúlyról, az adott részletnek megfelelő vibrátorról, a különböző vonásnemekhez tartozó ideális vonóhelyekről. Amit én ott és akkor kaptam tőlük, az nagyon magas színvonalú képzés volt.

I Úgy hallom, manapság sok muzsikus véli úgy, hogy a zeneművészeti főiskolá-

kon nem elég a puszta zenekari gyakorlat, arra is szükség van, hogy a zenekari vonós (és persze fűvós) szólamokat a növendékeknek egyénileg, a főtárgy órák tananyaga keretében is oktassák a professzorai. Történt ilyesmi akkor, a hetvenes években a Liszt Ferenc téren?

– Ilyen direkt módon, a hegedű főtárgy órákon nem.

■ *És ma történik?*

– Ezt sajnos nem tudom, mivel nem Magyarországon élek, s nincs információm arról, hogy a mai tanárok hogyan tanítanak a Zeneakadémián. Ezért aztán nem látok bele annyira a folyamatokba – de úgy vélem, ha történik ilyesmi, az helyes, ha pedig nem, akkor mindenképpen jó volna bevezetni.

■ *Ön Svájcban tanít. Ott mit tesznek a növendékek zenekari képzéséért?*

– A genfi Zeneművészeti Főiskolán (*Haute École de Musique de Genève*) tanítok vonósnégyes-játékot. Eddig ott sem volt igazán kultúrája annak, hogy a fiatalokat megismertessék a zenekari játék fortélyáival. Most azonban felkértek arra, hogy minden évben egy tíznapos kurzus során foglalkozzam szólampróbákon vonósokkal, vonósnégyessel – ott aztán mindenről szó esik, vonókezelésről, vonósebességről, arról, hogyan érdemes együtt játszani, hogyan kell egymást hallgatni. Ide tartozik, hogy az Egyesült Államokban sok fiattal találkozom – például olyanokkal, akik a New York-i Juilliard School of Music növendékei –, s ők arról számoltak be, hogy a zenekari próbajátékok anyagát a professzorok már az első évtől kezdve a vonós főtárgy órákon tanítják. Általában a világon mindenütt, mindenki tudja, hogy amikor egy vonós jelentkezik egy zenekari próbajátékra, mi lesz az anyag. Van körülbelül hússzor-harmincszor húsz ütem, amelyet próbajátékon bármely zenekar kérhet. Ők a Juilliardon megszokták, hogy a hangszeres képzésben részt vevők készülnek arra, hogy zenekarban fognak játszani. A fiataloknak ugyanis meg kell érteniük és el kell fogadniuk, hogy zenekarba kerülnek. Mindenki él a vágy, hogy vonósnégyest alapítson vagy szólista legyen, de azért a vonós muzsikusként nyolcvan-kilencven százaléka végül is zenekarokban helyezkedik el.

Egyébként a magam munkájában mindaz, amiről beszélgetünk, pillanatnyilag abszolút aktuális (*a beszélgetés 2013. november 12-én zajlott – a szerk.*). 138 éves a Zeneakadémia, holnapután koncertet adunk a zenekarával, és ezért az elmúlt egy hét so-

rán a Fesztiválzenekar mellett a zeneakadémistákkal is foglalkoztam. Nekik mondtam a napokban: a zenélés szellemi tevékenység! A zenekari játék egyáltalán nem könnyű dolog, ott ugyanis alkalmazkodni kell, és igenis kamarazenei módon kell hallgatni, hogy kinél van a legfontosabb szólam. Szép és érdekes pálya a zenekari muzsikúsé, de nagyon veszélyes, ha a szólamban pár ember úgy érzi, hogy ő személy szerint nem elég fontos. Ez pszichikai kérdés. Egy kicsit ismerem Simon Rattle-t. Két éve, egy zürichi beszélgetés során ő figyelmeztetett: minden karmesternek tudnia kell, hogy a zenekari játék pszichésen nagyon fárasztó. A zenekari tagok ugyanis nem érzik magukat fontosnak, mert „falkajáték” van (nem szép szó ez, tudom, de kifejezi a lényegét), vagyis a muzsikusként nem egyénileg, hanem együtt játszanak. És ha az egyéni fontosságátudat lecsökken, akkor csökken az energiaszint is, s emiatt az agyunk sem működik már úgy, ahogyan kellene, nem koncentrálnak megfelelően. Ha túl sokan vannak a szólamban olyanok, akiknek lecsökkent az egyéni fontosságátudata, akkor ők „energialyukakat” hoznak létre a szólamon belül, és akkor már nagyon nehéz jó produkciókkal előrukkolni. Erről nemrég a Fesztiválzenekarnak is beszéltem. Nem feltétlenül az aktivitásról van szó, inkább arról, hogy lélekben és intellektuálisan mindenkinek jelen kell lennie, és előre kell készülnie – például – a játékmód-váltásokra.

■ *Mennyiben mások a követelmények egy zenekari muzsikussal, mint egy szólistával vagy kamarazeneésszel szemben? Mert ugye jól gondolom, hogy egy szólista nem feltétlenül jó zenekari muzsikusként?*

– Nagyon szeretem a teniszt, és ha időm van, nézem. A legjobb egyéni játékosok nem feltétlenül jók párosban. Szerintem rengeteg szólista nem lenne jó zenekari tag. De beszéljünk inkább a kamaramuzsikusról. Ott más a helyzet. Ha ugyanis valaki vonósnégyesben játszik, az nagyon jól tesz a zenekari játéknak. Vonósnégyesben játszani, az szintiszta csapatmunka, az ember hallgatja a többiekét, megvalósul az egyszint leszorítása. Nem magamat hallgatom, nem én számítok, hanem az, hogy hogyan illeszkedhetem a csapatba – illetve tudnom kell, mikor vagyok én a fontos, mikor milyen a funkcióm, dallamot játszom éppen, vagy kíséretet. Szerintem nem sok különbség van a vonósnégyes-játék és a zenekari munka között. Az a különbség – az viszont nagy –, hogy nem fejezheti ki magát egyénileg az ember, mert bele kell illeszkednie a

közös játékmódba, és alá kell vetnie magát a karmester akaratának.

■ *Mint egykori koncertmester, nyilván tudja, hogy mennyire hallja az ember saját magát a zenekarban.*

– Hát, nem nagyon.

■ *Egyáltalán: milyen bangképzzéssel kell játszani? Más bangképzzéssel játszik a hegedűs, ha vonósnégyesben ül, és más képp, ha zenekarban?*

– Ez érdekes kérdés, hiszen a koncertmester és a tuttista között nagy a különbség. A koncertmester az első közvetítő a karmester és a játékosok között, ő egy icipicit lehet szólistikusabb is. A tuttistának viszont alkalmazkodnia kell. A koncertmester nagyon közel esik a vonósnégyes-primáriushoz. Egyetlen vonatkozásban más. Erre van is egy példám. A Fesztiválzenekarral a kilencvenes években dolgoztunk egy Mahler-szimfónián (én voltam a koncertmester), és Fischer Iván azt mondta: Gábor, úgy játszol, mintha vonósnégyest vezetnél, de ez itt már egy kicsit túl sok, mert egy kvartettben ki-keverhetsz milliányi spontán színt és váltást, alkalmazhatsz vibratókat, de gondold meg: nyolc méterre mögöttem ebből itt már senki nem vesz észre semmit, sőt már a szomszédod sem tudja felfogni, amit játszol. Mindez azt jelenti, hogy őrizd meg önmagad, légy színes, de csak egy bizonyos fokig, mert ha azon túllépsz, az már „kilóg”. Itt a nehéz probléma: egy zenekari játékosnak színesen kell játszania, de folytonosan figyelembe véve, hogy többen vagyunk együtt. És ez már emberi tényező. Egy zenekar nagyon szövevényes emberi kapcsolatrendszer, amely tele van kisebb és nagyobb frusztrációkkal. Mondom is mindig a növendékeimnek: készüljete fel rá, hogy ha zenekarba kerültek, ott nem mindenki szereti egymást... De jó esetben a zene szeretete összekovácsolja a közösséget. Mindenki egymásért is játszik.

■ *Észlel a zenekari játékkal kapcsolatos elégedetlenség okaiból valamit, amikor hazai zenekarokat vezényel?*

– Amikor nagyon fiatal muzsikusként játszik egy zenekarban, olyan, aki nemrég került ki a Zeneakadémiáról, akkor néha észlelek bizonyos képzetlenséget: a vonósebesség, a vonóhelyek, a vibrató, az összejáték, az egymásra hallgatás – ezekben sok a pótolnivaló náluk.

■ *Ha karmesterként betanít egy zenekari kompozíciót, vonós pedagógusként is ad instrukciókat a zenekari tagoknak?*

– De még mennyire! A kottáim tele vannak firkálva ilyesmivel... Miközben vezénylés közben belül éneklek a darabot, érzem a kezemben a vonósebességet. Rengeteg mindent mondok a vonósoknak a próbákon: ez a szólám már tastóra menjen (*sul tasto = a húr fogólap közeli részén történő játék. A szerk.*), ez bent a húrban, vagy a kápanál... Az az igazság, hogy a zenekar rendszerint veszi a lapot, de mindig akadnak fiatalok, akik csak néznek, mint a moziban...

■ *A zenekar előtt fokozott bítele van egy vonós múltú karmesternek?*

– Alighanem. De én mutatok is ám sok mindent! Elkérem a koncertmester hegedűjét, és minden tíz-tizenöt percben mutatok valamit. És sajnos nem érzem, hogy a fiatalok igazán képzettek lennének. A vonóhelyek, a bal kéz, hogy hogyan billent... Van mit csinálni! Azt látom, hogy nagyon sok fiatal nem érti, miről van szó. Például azt is tudni kell minden muzsikusnak, hogy a dinamikai jelzés még nem karakter. Egy forte lehet drámai, de lehet boldog is. Egy piano lehet fenyegető, de lehet fáradt is. A dinamika még csak egy decibelszint. Nekünk meg kell állapítanunk, mi van a hangjegy mögött, mert a hangjegy csak egy halott dolog. Meg kell állapítanunk, milyen forte, milyen piano, milyen mezzoforte. Ez mind különböző játékmódo-

kat követel. Szerencsére én ezt meg tudom mutatni, illetve pontosan körvonalazva kérem. Minden karakternek megvan egyfajta játékmódja, amihez van egy jobb-kéz-technika. Ezt mind meg lehet tanulni szakmailag, és nem érzem, hogy ezt a fiatalok tudják. Olyan ez, mint a golf: mindenfajta domborzati viszonyhoz másfajta ütő kell.

■ *Mi a tapasztalata Genfben?*

– Ott is ugyanez a helyzet.

■ *Vajon nem arról van-e szó, hogy mindent, amiről beszélünk, a zenekari játék fortélyait, már a középiskolákban, a konzikban is tanítani kellene? Hiszen már a konzis növendékek is játszanak zenekarokban.*

– Dehogynem, ez messzemenően így van! Már a konzikban el kellene – és el is kell – kezdeni a magasrendű zenekari játékra való nevelést. Ezáltal nemcsak még jobb zenekarinak lennének, de sokkal kevesebb frusztrált zenekari zenész és karmester lenne. Mindezzel a zeneszerző-társadalom és a közönség járna a legjobban. De a kamarazene-oktatás szerepe is ugyanilyen fontos lenne, kezdettől mindvégig.

■ *A Zenekar egy korábbi számában jelent meg interjú Almási Zoltánnal, a Berli-*

Filharmonikusok hegedűművészeivel (Kaizinger Rita: Rengeteg kamarazenét kell játszani, Zenekar 2013/3, 43. oldal), s ebből megtudjuk, hogy a Berli-ni Filharmonikus Zenekarnak saját akadémiaja van, ahol a zenekari játékok el lehet sajátítani. Nem lehetne ehhez hasonlót Magyarországon is létrehozni?

– Lehetsé, persze, de lássuk be, hogy ez viszont mindenekelőtt pénzkérdés. Az ilyesmihez óriási összegek kellene, a berliniek Karajan Akadémiaja is számos különböző helyről kap támogatást. Egészen biztos vagyok abban, hogy a legjelesebb magyar karmesterek, Kocsis Zoltán éppúgy, mint Fischer Iván, foglalkoztak már ilyen zenekari akadémia létrehozásának gondolatával, de erre idehaza egyelőre nincs lehetőség, túl sok pénz kellene hozzá. Helyette azonban lényegében minden magyar szimfonikus zenekarnál megvalósulnak a zenekar tagságát mozgósító kamarazenei koncertsorozatok és házi versenyek (utóbbiak például a Fesztiválzenekarnál). A kamarazene jelentősége óriási, mert az egyéni megmérettetés lehetőségét rejti magukban, stimulálják a muzsikust, kedvet csinálnak a gyakorláshoz, fejlesztik a hallását, fokozzák az egyéni kezdeményező kedvét – és még sorolhatnánk tovább az áldásos hatásokat. Csengery Kristóf

Munkaeszköz-e a hangszer?

Hangszerhasználati díj, vagy szolgálati hangszer

A jelenlegi fenntartói és támogatási rendszer nem veszi kellően figyelembe, hogy a szimfonikus zenekarok működtetésének – a többi művészeti ágtól eltérően, az álláshelyek fenntartásán és a művészi feladatok teljesítésén felül – egy rendkívül költséges, ugyanakkor a minőség és a teljesítmény szempontjából alapvetően fontos feltétele a megfelelő szintű hangszerpark. Ez pedig akár a zenekar, akár pedig a muzsikusz tulajdonát képezi, komoly kiadási tételként jelentkezik a zenekarok költségvetésében. A Munka törvénykönyve szerint a munkáltatói jogok gyakorlójának kötelessége a munkavégzéshez szükséges eszközök biztosítása. A muzsikusz esetében ez természetesen a hangszert jelenti, mégis sokan a saját instrumentumukon játszanak. Ezért elvileg járna a hangszerhasználati díj, amelyet azonban a hazai zenekarok döntő többsége képtelen kifizetni.

Kovács Géza, a Nemzeti Filharmonikusok ügyvezető igazgatója beszélt arról, hogy együttesében hogyan oldják meg ezt a kérdést, emellett a külföldi gyakorlatot is ismertette. Ízelítőt nyújtva a kisebb költségvetésű együttesek hangszerhasználati gyakorlatáról, Dr. Gyimesi László, a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szövetségének főtítkára, a Magyar Művészeti Szakszervezetek Szövetségének elnöke pedig szakszervezeti szempontból járja körül a hangszerhasználati díjat.

■ *A Nemzeti Filharmonikusoknál milyen gyakorlatot követnek?*

– A mi zenekarunk a kormány által működtetett társaság együttese, amelyben kivétel nélkül munkavállalók tevékenyked-

nek, tehát a munkáltatói jogok gyakorlója kötelességének érzi a Munka törvénykönyve alapján, hogy a munkavégzéshez szükséges eszközöket, kottát, kottaállványt, munkaruházatot és hangszereket is

biztosítson – mondja Kovács Géza – Ezért elmondhatjuk, hogy a zenekar által használt hangszerek kétharmada állami tulajdon. Ez különösen igaz a fúvós hangszerekre, amelyeknél köztudottan sokkal na-

gyobb az amortizáció, mint a vonós hangszeréknél. Viszont a magas-vonósok túlnyomó része, azaz 44 fő saját hangszerén játszik. Ezt is a szakszervezettel, üzemi tanácsal kialakított rend szerint honorálja a munkáltató. Minden hónapban fizetünk használati díjat, hiszen a muzsikások saját munkaeszközzel segítik elő a legmagasabb művészeti színvonal elérését.

■ Ha érkezne egy fiatal muzsikos, tudnának neki megfelelő hangszert biztosítani?

– Természetesen, hiszen akadnak hangszerek raktáron, de azok nem olyan minőségűek, mint a saját tulajdonúak, amelyek között néhány százezret és sokmillió forintot érő is akad. Mi igazságügyi szakértővel mérettük fel az állapotot, tíz évvel ezelőtt, amikor nagyjából stabilizálódott a pénzügyi helyzetünk. Akkor alakítottuk ki a most is működő modellt. Azóta érték és hangszertípus alapján kompenzálunk. Főleg hegedűk és brácsák vannak magántulajdonban. Nekünk megvolt rá a lehetőségünk, és erkölcsi kérdésnek tartottuk, hogy kifizessük ezt a díjat. A hazai együttesek nagy része – úgy tudom –, nem engedheti meg magának, hogy kompenzáljon.

■ Mi a helyzet a külföldi zenekaroknál?

– Roppant sokszínű a kép. Vannak együttesek, mint például a Bécsi Filharmonikusok, és sok nyugat-európai, valamint tengerentúli zenekar, ahol a próbajáték és az alkalmazás feltétele a saját tulajdonú mesterhangszer birtoklása. Ilyenkor természetesen olyan együttesekről beszélünk, ahol akkora a fizetés, hogy szóba sem kerül, hogy a hangszerért az együttesnek még külön juttatást kellene adnia. A német és a francia zenekaroknál általában biztosítják a megfelelő hangszert, de sokan ragaszkodnak a saját instrumentumukhoz, és ahol a munkáltató tudja, ott ezt kompenzálja. Jelentős összegekről van szó, hiszen egy fuvola is több millió forintot ér, a jobb minőségű trombitáért pedig kétfélmilliót is kell fizetni... A magyar zenekarok finanszírozási rendjébe alig-alig fér bele, hogy instrumentumokat vásároljanak, ráadásul akkor a személyes kiadásokra jut kisebb összeg. Bizony vannak zenekarok, ahol a tagok 100 000 forint alatti bérért muzsikálnak. Ebből megélni sem lehet, nemhogy mesterhangszert vásárolni... Annak pedig Magyarországon nem alakult ki a gyakorlata, ami Bécstől nyugatra már igen gyakori, hogy mecéná-

sok biztosítanak hangszereket a muzsikosoknak.

■ Nálunk az állam gyakorol még mindig basználó gesztusokat.

– Igen, noha úgy gondoltuk, ez csak a letűnt rendszernek volt a sajátja... Annak is megvolt a maga logikája, hiszen azok a hangszeres művészek, akik a nemzetközi mezőnyben megállták a helyüket, a külföldi fellépésük honoráriumának csak egy részét kapták meg, a többit az állam tette el. Viszont ezért cserébe munkaviszonyt adott, s a kimagasló előadók mesterhangszert kaptak.

■ Utána ezek a hangszerek a Nemzeti Filharmonikusokhoz kerültek...

– Aminek nagyon sajátos volt a deponálási módja, hiszen a mesterhangszerek az Operaház, illetve a Zenetudományi Intézet leltárában szerepeltek, a Filharmonia-hoz a teremhangszerek kerültek, a zongorák, csembalók, orgonák. Később úgy gondolták, hogy a Nemzeti Filharmonikusok leltárában nagyobb biztonságban vannak, mint a háromfelé szakadt, regionális kht-nél. Ez a mai napig furcsa teher, hiszen 15 év alatt nem sikerült elérni, hogy a valós felhasználók leltárába kerüljenek. Nálunk szerepelnek, miközben az ország különböző pontjain található.

■ Visszatérve a hangszerhasználati díjra, a Nemzeti Filharmonikus Zenekar mennyit fizet a saját instrumentumokért?

– Ez értéktől függ. Tízezertől negyvenezer forintig. A húrokat is mi vesszük, de a karbantartás a muzsikosok feladata. Ha turnéra megyünk, akkor a biztosítást is ők intézik. Úgy gondolom, ez kölcsönösen jó helyzet. A számára legjobb hangszereken játszik a muzsikos, és a munkáltató is örül. Hiszen ha hosszú távot nézünk, akkor sem biztos, hogy ezekért a bérleti díjakért megfelelő instrumentumokat kapnánk... A rendszer működik, nincs panasz egyik oldalról sem. Teljességgel jogszerű, és kiállta minden ellenőrzés próbáját.

Hangszer-helyzet a kisebb költségvetésű zenekaroknál

A Kodály Filharmonia-ban a saját hangszer használata mellett 8 tag kivételével szükség szerint mindenkinek tudnak zenekari hangszert biztosítani. Jellemzően egy-két kivétellel a vonósok (bőgősök

részben) saját hangszereken játszanak, a többi hangszert a zenekar biztosítja. Pótlékok nem áll módjukban fizetni, de a hangszerek karbantartását anyagi lehetőségeikhez mérten biztosítják. Hangszervásárlásra 2008-ban 5 930 414 forintot, 2009-ben 16 585 725 forintot, 2010-ben pedig 9 053 200 forintot költöttek. 2011-ben és 2012-ben az fenntartói támogatás radikális csökkenése miatt viszont egyetlen fillért sem. Somogyi Tóth Dániel leginkább azon aggódik, hogy nem lesz kinek a kezébe adni a hangszereket, ha a bérhelyzet nem oldódik meg sürgősen.

* * *

A Szegedi Szimfonikus Zenekar hangszerparkja nagyrészt a zenekar tulajdonában van – mondja el Lukácsné Győző. Az elmúlt esztendőben sikerült átlagon felüli szinten ellátni a muzsikosokat a megfelelő instrumentumokkal. A fúvósok és ütősök csaknem teljes egészében kaptak új hangszert, azon vannak, hogy azt a néhány hiányt is mielőbb pótolják. A vonósoknál sem rossz a helyzet, csellóból és nagybőgőből kizárólag zenekari hangszerekkel bírnak, a hegedűk és a brácsa esetében is kevesebb, mint a fele zenész használ saját hangszert. Ez a két csoport egyébként 41 főt számlál. A saját hangszerekkel rendelkező kollégáknak nem fizetnek hangszerhasználati díjat, de 2-3 évenként felvállalják a hangszereik karbantartási munkáinak költségét. Mivel a rendszeres használat, a fokozott igénybevétel sietteti hangszerek amortizációját, rendszeresen konzultálnak a zenészekkel az esetleges nagyjavításokról – legyen az saját, vagy zenekari hangszer – illetve lehetőségehez képest új hangszerek vásárlásának igényéről.

* * *

A Duna Szimfonikus Zenekarnál

Szklénár Ferenc véleménye szerint, amíg nem kezelik egységesen a szimfonikus zenekarok támogatását, hanem egy megörökölt és többszörösen csökkentett költségvetésből kell gazdálkodniuk, addig fel sem merülhet a rendszeres hangszervásárlás. Mivel a Belügyminisztériumtól kapott jelenlegi támogatás összege még a nonprofit kft. által kifizetett béreket sem fedezi, rendkívüli erőfeszítéseket kíván tőlük és a Duna Palota vezetésétől, hogy megvalósítsák szakmai terveiket. Hangszerhasználati támogatást nem kapnak; a hangszerek mi-

Szakszervezeti vélemény

„Mint számos kérdés, a hangszerhasználati díj is másnak látszik, mint ami valójában – mondja dr. Gyimesi László – A jogok léte egy pillanatra nem kérdéses, hiszen a Munka törvénykönyve minderről rendelkezik, mégpedig úgy, hogy a munkáltatónak gondoskodnia kell a munkafeltételekről és a munkaeszközökről. Ez a zenész esetében elsődlegesen a hangszer. Azt a Munka törvénykönyve valóban nem mondja, hogy a legjobb minőségűt kell biztosítani, viszont abból kiindulva, hogy a munkáltató jó munkát vár el, ahhoz jó minőségű munkaeszközre van szükség. A jogi rész rendben van, a magyar valóságban azonban nagyon gyakran találkozunk olyan helyzettel, amikor a jog rendben van, csak nem érvényesül, mert vagy a pénz, vagy a szándék hiányzik mögüle. Ehhez még a munkavállalók részéről aggodalom is társul, ami ugyancsak dupla fenekű. Ha nagyon határozottan lép fel egy szegényebb fenntartónál a zenekar vagy a szakszervezet, akkor sok minden veszélybe kerülhet... A munkavállaló mindig zsarolható, hiszen a munkáltató erre a kérésre azt felelheti: jó, akkor csökkentem a létszámot, mert ezt a díjat csak abból a pénzből tudom biztosítani. Ilyenkor a kollektív munkahely is veszélybe kerülhet, vagy ha valaki

egyéni lép fel, akkor ő maga tarthat attól, hogy az egzisztenciáját veszélyezteti, hiszen mondhatják azt neki, akad olyan tehetséges ember, akinek remek saját hangszere van, boldogan jön a helyére, és az instrumentumáért nem vár ellentételezést. A helyzet ezért nagyon összetett, s együttese válogatja, hogy hol milyenek a lehetőségek. A nemzetközi tapasztalat is hasonló, azzal az alapvető eltéréssel, hogyha külföldön van egy állami vagy közpénzből fenntartott zenekar, akkor ott betartják a szabályokat, amelyek ehhez a támogatáshoz vannak rendelve. Más a helyzet persze az alkalmi együtteseknél.

A közvélekedés szerint pedig, ha valaki valamilyen instrumentumon játszik, akkor valószínűleg ő maga is rendelkezik azzal a hangszerrel...

Az intézmények jelentős részére igaz a pénzszüke, s az, hogy ezért nem kompenzálják a saját instrumentumokat. Persze a korrekt megoldás az lenne, ha fizetnének érte, hiszen egy hangszer folyamatos használata költségekkel jár, ráadásul amortizálódik is... Az említett okok miatt azonban kérdéses az erőteljes fellépés, hiszen ha béremelésre sincs lehetősége egy zenekarnak, akkor valószínűleg erre a tételre sem jut pénz. A legfinomabb eszköz, és ez be szokott válni, az az, ha a kollektív szer-

ződésbe is bekerül a passzus, mely szerint a munka törvénykönyve alapján a munkáltató gondoskodik a munkaeszközről, s utána már könnyen meg lehet kérdezni, ezt milyen módon teszi. Az is lehetséges, hogy harmadik személytől vesz bérbe instrumentumot. Sokszínű kérdés ez. Amikor a kilencvenes évek elején elindult a zenekarok külön támogatása – ameddig meg nem változott a szabályozás –, akkor ennek jelentős részét hangszervásárlásra költötték az együttesek. Most, amikor ismét van állami támogatás, sehol nincs leírva, hogy ebből ne vegyenek instrumentumokat. A zenekar és a művész érdeke, hogy jó színvonalú hangszerezen játsszon. Most nőtt az együttesek költségvetése, és ebbe hangszervásárlás vagy a használati díj fizetése is beleférne.

A szakszervezeti gondolkodás azonban az, hogy első helyen a foglalkoztatás áll, utána az alappérek következnek. A harmadik helyen pedig még mindig ott vannak a különböző egyéb juttatások. Ha ezeknél sikert érünk el, akkor következik a teljesítményhez kötött plusz pénz, és csak ezek után lehet a hangszerhasználati díjra gondolni, miközben tudjuk, hogy a jogok alapján máshol kellene tartanunk...”

(R.Zs.)

nimális, állagmegőrző javításait a jegyárbevételekből és a Zenekar egyéb felkéréseiből származó bevételekből tudják fedezni.

* * *

A Savaria Szimfonikus Zenekarnál

Mérei Tamás igazgató szerint azt, hogy náluk hány muzikus játszik a saját hangszere, egzakt módon nem lehet megmondani, mert pl. akad olyan muzikusuk, aki darabtól függően váltja a saját és a zenekari hangszereit. Elmondása szerint jellemzően a fúvósok használják inkább a zenekari, a vonósok pedig a saját hangszereket. Ma már ezért nem tudnak pótlékot fizetni. Korábban, hat-hét esztendővel ezelőtt erre volt még lehetőség, az utóbbi években nem. Ezen szükség lenne változtatni a Nyugat-Európában, vagy akár világviszonylatban bevett gyakorlatnak megfelelően.

Mi a hangszerjavításhoz tudunk csak hozzájárulni, ha valaki a sajátján muzsikál. Ha pedig szállítás közben történik a sérülés, azért természetesen az intézmény felel. Egyébként 2000-ben vásároltunk a zenekarnak utoljára hangszert, egy zongorát, remélem azonban idén végre már meg tudjuk venni azt a timpanit, s a hat darab trombitát, amire oly régóta várunk.”

* * *

A Zuglói Filharmónia

A hangszervásárlásokat pályázati pénzből finanszírozta. Az elmúlt évben körülbelül 10 millió forint értékben kaptak hangszerjavításra, hangszerbeszerzésre támogatást. Ezen összegből vásároltak új hangszereket. Így jutott az együttes új harsonához, fagotthoz, brácsához. Sikerült a timpanin kicserélni a bőrt, beszereztek egy nádfaragó gépet, amely nagyon költséghatékonyan segíti a

zenekar mindennapi munkáját. Sikerült továbbá ütőkhöz, és különböző hangszer-tartó eszközökhöz hozzájutni. Az együttesben, akinek van saját hangszere, azt használja, ellenszolgáltatás nélkül. Kisebbségi javításokat indokolt esetben rész-finanszíroz a Filharmónia.

* * *

A Szolnoki Szimfonikus Zenekarnál

minőségi bérpótlék rendszer működik, ahol sok más szempont mellett figyelembe veszik például a saját hangszer használatát is. A zenekar vezetői úgy gondolják, hogy „egy-két különleges hangszer kivételével jobb, ha a művészek a saját hangszereiket használják. Ez az esetek többségében jobb minőségű, mint a zenekari, az ő életükben pedig az egyik legkényesebb munkaeszköz.”

R. Zs.

BUDAFOKI DOHNÁNYI ERNŐ SZIMFONIKUS ZENEKAR

November 29. péntek 19.00
Klauzál Gábor Budafok-Tétényi Művelődési Központ

Budafoki Hangversenyesték
 Brahms: III. szimfónia
 Haydn: Nelson-mise
 Budapesti Akadémiai Kórustársaság
 Vez.: Kovács János

December 8. vasárnap 19.30

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem
Zene plusz...
 JELENKOROK
 Philipp Glass: Concerto fantasy
 Dubrovay: Zongoraverseny
 Berlioz: Fantasztikus szimfónia
 Vez.: Hollerung Gábor

December 14. szombat 11.00

Klauzál ház
Megérthető JUNIOR
 KARÁCSONYI
 Előad és vez.: Hollerung Gábor

December 15. vasárnap 19.30

Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem
CINEMUSIC 2013
 Vez.: Hollerung Gábor

BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG ZENEKARA

December 16.

Karácsonyi koncert
 P. Halffter: Grand Canaria harangjai
 Rodrigo: Concerto Aranjuez
 de Falla: Tanc a La Vida Breve című operából
 de Falla: Háromszögletű kalap – szvit
 Vez.: Pedro Halffter
 Km.: Csáki András – gitár

DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR

December 13. péntek 19.00

A Duna Palota Színházterme
Őszi bérlet 6.
 „EMLÉKEZÉS”
 Kara Karajev: A hét szépség szvit
 Bogár István: Tubaverseny
 Beethoven: I. (C-dúr) szimfónia, op. 21
 Km.: Bazsinka József (tuba)
 a bakui Operaház énekművésze
 Vez.: Deák András

December 15. vasárnap 10.30

A Duna Palota Színházterme
Családi Szimfonikus Matiné Bérlet 3. – „A KÉT MOZART”
 L. Mozart: Gyermekszimfónia (részletek)
 W. A. Mozart: Kis éji zene (I. tétel)
 g-moll szimfónia K 550 (I. tétel)
 B-dúr fagottverseny (III. tétel)
 D-dúr fuvalaverseny (II. tétel)
 Esz-dúr kürtverseny (III. tétel)
 Figaro házassága – nyitány
 Vez.: Deák András
 Műsorvezető: Zelinka Tamás

GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR

November 24., vasárnap, 16.00 Győr, Egyetemi Hangversenyterem (Volt színháza, 9025 Győr, Kossuth u. 5.)

Flesch Károly bérlet
 HÚROK

M. Ravel: Bevezetés és Allegro
 C. Debussy: Szonáta fuvalóra, brácsára és hárfára
 Kodály Z.: 6 dal – részletek
 Bárdos L.: 5 korál – részletek
 A hangversenyen közreműködnek a Győri Filharmonikus Zenekar művészei. Művészeti vezető: Berkes Kálmán.

November 25., hétfő 19.00

Dunaszerdahely Filharmonikus bérlet
 ILLÉNYI KATICA
 A klasszikus hegedűirodalom gyöngyszemei, filmzenék, tangók és világlágerek szimfonikus hangszere-lésben. Dunaszerdahely, Dunaszerdahelyi Városi Művelődési Központ
 Vez.: Silló István
 Km.: Illényi Katica – hegedű, ének

December 1., vasárnap 19.00

Győr, Richter Terem
Varga Tibor bérlet
 SZULÁK
 Világlágerek, karácsonyi örökzöldek nagyzenekari kísérettel
 Vez.: Silló István
 Km.: Szulák Andrea – ének

December 7. szombat 18.00

Győr, Richter Terem
KÉSZ hangverseny
 A Keresztény Értelmiségiek Szövetsége (KÉSZ) győri szervezetének hagyományos jótékony célú hangversenye
 Km.: Berecz András

December 9., hétfő 19.00

Győr, Richter Terem
Nikisch Artur bérlet
 BOGÁNYI
 D. Scarlatti, I. F. Sztaravinszkij, P. I. Csajkovszkij, S. V. Rahmanyinov, M. Balakirev művei
 Bogányi Gergely zongoraestje

KODÁLY FILHARMÓNIA DEBRECEN

November 28., 19.30, Bartók terem

Rost Andrea ária- és dalestje
 Rost Andrea – ének
 Harazdy Miklós – zongora

December 21., 19.30, Bartók terem

Karácsonyi koncert
 A. Corelli: Karácsonyi concerto grosso, op. 6. No. 8.
 J. Pachelbel: D-dúr kánon
 D. Buxtehude – C. Chávez: e-moll chaconne, BuxWV 160
 J. S. Bach: Magnificat, BWV 243
 Kodály Kórus Debrecen (karigazgató: Pad Zoltán)
 Vez.: Somogyi-Tóth Dániel

2014. február 6., 19.30, Bartók terem

Bécsi klasszikusok II.
 W. A. Mozart:
 B-dúr („Vadászat”) vonósnégyes, K. 458
 W. A. Mozart: Esz-dúr Grande Sestetto Concertante, K. 364
 W. A. Mozart: D-dúr („Hafner”) szimfónia, K. 385
 Vez.: Bényi Tibor

2014. február 13., 19.30, Bartók terem

Paulus oratórium
 F. Mendelssohn-Bartholdy:
 Paulus, op. 36
 Km.: Szutrély Katalin,
 Nagy Bernadett, Kálmán László,
 Cser Krisztián – ének
 Kodály Kórus Debrecen (karigazgató: Pad Zoltán)
 Vez.: Vashegyi György

MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR

December 6. 19.00

Zeneakadémia, Nagyterem
Erdélyi Miklós-bérlet
 Brahms-est
 Akadémiai ünnepi nyitány
 D-dúr hegedűverseny
 II. szimfónia, D-dúr, op. 73
 Km: Baráti Kristóf (hegedű)
 Vez.: Csaba Péter

December 7. 11.00, Olasz Kultúrintézet, Giuseppe Verdi terem

Varga László-bérlet
 Brahms-est
 Akadémiai ünnepi nyitány
 D-dúr hegedűverseny
 II. szimfónia, D-dúr, op. 73
 Km: Baráti Kristóf (hegedű)
 Vez.: Csaba Péter

December 12. csütörtök 15.30

Musikverein Goldener Saal, Bécs
Ariák
 W.A. Mozart: Versenymű hárfára, fuvalóra és zenekarra
 J. Brahms: III. szimfónia
 Km.: Albert Pae, Jana Bouskova
 Vez.: Leonardo Martínez
 Az áriákat az SMC Schönbrunn Music Consulting Corporation bécsi meghallgatásának győztese fogja előadni.

December 14. 10.00 és 11.30

Magyar Nemzeti Múzeum, Díszterem
„Unokák és nagyszülők hangversenyei”
 Száz éve született Benjamin Britten (1913. november 22.)
 H. Purcell: Abdelazar – szvit (részlet)
 B. Britten: Variációk és fűga egy Purcell-témára (Fiatalok zenei kalauza)
 Vez.: Csányi Valéria

December 20. 18.00, Festetics Palota, Tükkörterem

Festetics-bérlet
 J. Haydn: C-dúr szimfónia Nr. 2
 W.A. Mozart: B-dúr szimfónia, K. 319
 C. Debussy: g-moll vonósnégyes, op. 10 (vonószekari átirat)
 Vez.: Takács-Nagy Gábor

2014. január 11. 2013. December 14.

10.00 és 11.30
Magyar Nemzeti Múzeum, Díszterem
„Unokák és nagyszülők hangversenyei”
 Zenes mesék
 S. Prokofjev: Péter és a farkas
 Vez.: Károlyi Sándor
 Mesélő: Tóth Augusztá

2014. január 16. 19.30

Művészetek Palotája, BBNH
Szőke Tibor-mesterbérlet
 A. Berg: Hét korai dal
 E. Korngold: Straussiana
 E. Korngold: Marietta áriája
 A halott város c. operából
 L. van Beethoven: IV. Szimfónia
 Km.: Rost Andrea (szoprán)
 Vez.: Kesselyák Gergely

MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR

December 2. 19.00

Művészetek Háza, Miskolc
Népszerű bérlet
 ROMANTIKUS ÚTKERESŐK
 Weber: A bűvös vadász – nyitány
 Reger: Változatok és fűga egy Mozart-témára

Schumann: IV. (d-moll) szimfónia
 Vez.: Werner Seitzer

December 9. 19.00

Művészetek Háza, Miskolc
Szezonbérlet
 HEGYEN-VÖLGYÖN ÁT
 Muszorgszkij:
 Egy éj a kopár hegyen
 Wolf: Zongoraverseny
 Grofé: Grand Canyon szvit
 Zongora: Balog József
 Vez.: Kovács László

December 17. 18.00

Selyemréti Szent István templom, Miskolc
Karácsonyi koncert
 Vez.: Kovács László

2014. január 11. 19.00

Generali Aréna, Miskolc
Újévi koncert
 Vez.: Kovács László

2014. január 30. 19.00

Művészetek Háza
Gyöngy bérlet
 ÖRÖM ÉS FÁJDALOM GYERMEKE
 Beethoven: II. (D-dúr) szimfónia
 Rossini: Stabat Mater
 Ének: Alföldi Zsuzsa, Wiedemann Bernadett, László Boldizsár, Claudio Danuser
 Km.: a Kassai Állami Színház Énekkara
 Vez.: Kovács László

NEMZETI FILHARMONIKUSOK

November 30., 18.00, Művészetek

Palotája Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem, Budapest
Próbatermi vendégség – Kamarazenei bérlet
 Vez.: Kocsis Zoltán
 KARLHEINZ STOCKHAUSEN
 Kreuzspiel
 Horváth Béla oboa
 Salamon György basszusklarinét
 Fejérvári Zoltán zongora
 Joó Szabolcs, Weisz Nándor, Bíró Gergely ütőhangszerek
 HOLLÓ AURÉL Darab ütőre és hárfára
 Sipkay Deborah hárfá, ütősök
 GERARD BROPHY Pearl licks, pearl rub, pearl dub (1997)
 Salamon György klarinét
 Galla Ákos harsona
 Joó Szabolcs vibrafon
 ANDRÉ JOLIVET Pastorales de Noël
 Kovács Imre fuvala, Bokor Pál fagott
 Sipkay Deborah hárfá
 ARNOLD SCHÖNBERG A megdicsőült éj, op. 4
 Papp Dániel, Miczki Rita hegedű
 Kertész Sándor, Balogh Enikő brácsa
 Deák György, Zsoldos János gordonka

December 4., 19.30, Művészetek Palotája Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem, Budapest
Ferenccsik-bérlet
 Bruckner: IX. d-moll szimfónia
 Bruckner: Te Deum
 Vez.: Hubert Soudant
 Közreműködik: Bátoriné Éva (szoprán), Gál Erika (mezzoszoprán), Balczó Péter, Gábor Géza (basszus), Nemzeti Énekkar (karigazgató: Antal Mátyás)

December 8., 11.00 és 15.00
Művészetek Palotája – Fesztivál Színház, Budapest
Muzsikusi akcióbőssök – ifjúsági bérlet
 Csemiczky Miklós:
 A brémai muzikusok
 Vez.: Antal Mátyás

Km.: A Nemzeti Énekkar szólistái,
Nemzeti Énekkar (karigazgató: Antal Mátyas)

**December 11., 17.00, Művészetek
Palotája Bartók Béla Nemzeti
Hangversenyterem, Budapest**
Otónai bérlet

Téli esték Brahms-szal
Brahms: Akadémiai ünnepi nyitány, op. 80
Brahms: a-moll kettősverseny, op. 102
Brahms: I. szimfónia c-moll, op. 68
Vez.: Kocsis Zoltán
Km.: Baráti Kristóf (hegedű),
Perényi Miklós (cselló)

**December 18., 19.30, Művészetek
Palotája Bartók Béla Nemzeti
Hangversenyterem, Budapest**
Klemperer-bérlet

Téli esték Brahms-szal
Brahms: Tragikus nyitány, op. 81
Brahms: d-moll zongoraverseny, op. 15
Brahms: II. szimfónia
Vez.: Kocsis Zoltán
Km.: Fülei Balázs (zongora)

**December 23., 18.00, Művészetek
Palotája Bartók Béla Nemzeti
Hangversenyterem, Budapest**

Csajkovszkij: A diótörő – színjáték
bábokkal
Vez.: Kocsis Zoltán
Km.: A Budapest Bábszínház művészei

**2014. január 10., 19.30, Művészetek
Palotája Bartók Béla Nemzeti
Hangversenyterem, Budapest**
Téli esték Brahms-szal

Brahms: Variációk egy Haydn-témára,
op. 56/a
Brahms: II. zongoraverseny B-dúr, op. 83
Brahms: III. szimfónia F-dúr, op. 90
Vez.: Kocsis Zoltán
Km.: Ránki Dezső (zongora)

**2014. január 14., 19.30, Művészetek
Palotája Bartók Béla Nemzeti
Hangversenyterem, Budapest**
Ferencsik-bérlet

Téli esték Brahms-szal
Brahms: Párkák éneke, op. 89
Brahms: D-dúr hegedűverseny, op. 77
Brahms: IV. szimfónia e-moll, op. 98
Vez.: Kovács János
Km.: Banda Ádám (hegedű)

**PANNON
FILHARMONIKUSOK**

**November 29., péntek 19.00
Kodály Központ**

Zenekari szenedély
Rahmanyinov: II. zongoraverseny
(c-moll)
Wagner – Henk de Vlioger: Trisztán és
Izolda – zenekari keresztmetszet (egy
zenekari szenedély)
Km.: Bogányi Gergely – zongora
Vez.: Bogányi Tibor

**November 30., szombat 18.00
Kodály Központ**

Segítség, komolyzene!
Rahmanyinov:
II. zongoraverseny (c-moll)
Km.: Bogányi Gergely – zongora
A koncertek állandó közreműködői:
Beck Zoltán – moderátor
Gönczy László – zenei mesélő
A koncertek állandó karmestere:
Vass András

**December 7., szombat 10.00 és 15.30,
Jézus Szíve (Pius) templom (Pécs,
Ifjúság u.)**
Csigabáz

A hangszerek királynője

Km.: Breinich Beáta – szoprán,
Balatoni Sándor – orgona
A koncertek állandó közreműködői:
Kiss Szabolcs – Csigabáz
Szendrői Zsuzsanna – Csiganyó

**December 8., vasárnap 19.00
Kodály Központ**

EURÓPA & PFZ
Glinka: Ruszlán és Ludmilla nyitány
Csajkovszkij:
b-moll zongoraverseny
Borodin: Poloveci táncok
Rimszkij – Korsakov: Seherezade
Szólót játszik: Deák Márta – hegedű
(2013. évi Fischer Annie-ösztöndíjas)
Km.: Andrei Gavrilov – zongora
Vez.: Michael Zukernik

**December 14., szombat 18.00
Kodály Központ**

KOCSIS & BARTÓK
Wagner: Tannhäuser – Nyitány
Bartók: III. zongoraverseny
Dvořák: IX. „Újvilág” szimfónia,
(e-moll) op.95
Km.: Várjon Dénes – zongora
Vez.: Kocsis Zoltán

**December 19., csütörtök 19.30
Pécsi Bazilika**

Karácsonyi ünnepi hangverseny
J. S. Bach: Karácsonyi oratórium IV-VI.
részt
Km.: Kertesi Ingrid – szoprán, Meláth
Andrea – alt, Kéringer László – tenor,
Kovács István – basszus, Kodály Kórus
Debrecen (karig.: Pad Zoltán)
Vez.: Vass András

**December 28., szombat 19.00
Kodály Központ**

Vermes Tímea & barátai
opera-, operett- és musicalgála
Közreműködnek: Vermes Tímea –

szoprán, Megyesi Schwartz Lúcia –
szoprán, Massányi Viktor – bariton,
Horváth István – tenor, Balázs Fecő,
Csengeri Attila, Király Linda, Sasvári
Sándor, Szolnoki Péter, Pécsi
Szimfonietta
Vez.: Várdi Katalin
Rendező: Moravetz Levente
A koncert a Bencez Produkción és a
Pannon Filharmonikusok koprodukció-
jában valósul meg.

**2014. január 2., csütörtök 19.00
Kodály Központ**

Újévi diszhangverseny

**2014. január 14., kedd 19.00
Kodály Központ**

Csajkovszkij: Változatok egy rokokó
témára op.33 – eredeti változat
Nocturne op.19, No.4
Pezzo capriccioso op.62
Andante cantabile op.11
Km.: Várdai István – gordonka
Vez.: Bogányi Tibor

**SAVARIA SZIMFONIKUS
ZENEKAR**

**December 6., péntek, 19.30
Bartók Terem**

Szimfónia bérlet 4.
Orosz est Jurij Szimonovval
P. I. Csajkovszkij: 1. g-moll szimfónia
M. P. Muszorgszkij:
Egy kiállítás képei
Vez.: Jurij Szimonov

**December 10., kedd, 9.30 és 2013.
december 11., szerda, 9.30
Bartók Terem**

Zenemanók bérlet 2.
Ünnepvárás

A MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR
művészeti vezető: Csaba Péter

**BRÁCSA SZÓLAMVEZETŐ PRÓBAJÁTÉKOT
HIRDET**

Időpontja: 2013. december 1. (vasárnap), 10 óra
Helye: a zenekar próbaterme (1088 Budapest, Múzeum u. 11).

A próbajáték anyaga:

I. forduló:

- 2 szabadon választott tétel (gyors és lassú) J.S.Bach hegedűre írott Szólószonátáiból és Partitáiból, vagy a Csellószvittekből
- Az alábbi versenyművek valamelyikének 1. tételle kadenciával:
K. Stamitz: D-dúr brácsaverseny op. 1.
F.A. Hoffmeister: D-dúr brácsaverseny

II. forduló:

- és az alábbi versenyművek valamelyikének 1. tételle kadenciával:
Bartók Béla: Brácsaverseny op.post.
Hindemith: Der Schwanendreher
Walton: Brácsaverseny

III. forduló:

Zenekari anyag

Jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával és elérhetőségével együtt a zenekar titkárságára (1088 Budapest, Múzeum u. 11.) vagy e-mailben (office@mavzenekar.hu) kérjük eljuttatni **2013. november 29-ig.**

A zenekari állások részletes listája és kottaanyaga a titkárságon átvethető 2013. szeptember 30-tól.

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

További információ a zenekari titkártól 0620/539-9554

Budapest, 2013. szeptember 26.

Lendvai György
ügyvezető igazgató

A MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR
művészeti vezető: Csaba Péter

BRÁCSA TUTTI PRÓBAJÁTÉKOT HIRDET

Időpontja: 2013. december 3. (kedd), 14 óra
Helye: a zenekar próbaterme (1088 Budapest, Múzeum u. 11).

A próbajáték anyaga:

I. forduló:

- 2 szabadon választott tétel (gyors és lassú) J.S.Bach hegedűre írott Szólószonátáiból és Partitáiból, vagy a Csellószvittekből

II. forduló:

- Az alábbi versenyművek valamelyikének 1. tételle kadenciával:
K. Stamitz: D-dúr brácsaverseny op. 1.
F.A. Hoffmeister: D-dúr brácsaverseny

és szabadon választott romantikus, vagy 20. századi mű (legalább 10 perc)

III. forduló:

- Zenekari anyag

Jelentkezéseket a pályázók rövid szakmai önéletrajzával és elérhetőségével együtt a zenekar titkárságára (1088 Budapest, Múzeum u. 11.) vagy e-mailben (office@mavzenekar.hu) kérjük eljuttatni **2013. november 29-ig.**

A zenekari állások részletes listája és kottaanyaga előzetes egyeztetést követően átvethető **2013. október 24-től** a HR menedzsertől.

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

További információ a zenekari titkártól a 0620/539-9554-es telefonszámon kérhető.

Budapest, 2013. október 16.

Lendvai György
ügyvezető igazgató

December 21., szombat, 19.30

Bartók Terem

Karácsonyi hangverseny

December 29., vasárnap, 19.30,

december 30., hétfő, 19.30

Bartók Terem

Szilveszteri gálakoncertek

2014. január 17., péntek, 19.30

Bartók Terem

Szimfonia bérlet 5.

Az angol és francia romantika bástyái
E. Elgar: Cselloverseny, e-moll, op. 85

H. Berlioz: Fantasztikus szimfonia

Km.: Szabó Ildikó – gordonka

Vez.: Thomas Herzog

Savaria Szimfonikus Zenekar

SZEGEDI SZIMFONIKUS ZENEKAR

November 29. péntek és 30. szombat 19.00,

Szegedi Nemzeti Színház

Verdi-betek

Verdi: Traviata

Vez.: Pál Tamás

December 6. péntek 19.00

Szegedi Nemzeti Színház:

Verdi-betek

Verdi: Luisa Miller – koncertszerű előadás

Vez.: Pál Tamás

December 12. csütörtök 19.00

Szegedi Nemzeti Színház

Huszka Jenő:

Bob herceg – elő-bemutató

Vez.: Koczka Ferenc

December 12. csütörtök 19.30

Honvéd téri ref. templom

Kamarabérlet/B/1

A szegedi kamarazenekar adventi hangversenye (hangversenymester: Kosztándi István)

Corelli: Karácsonyi concerto grosso

Vivaldi: Versenymű két trombitára és kamarazenearra

J. S. Bach: III. Brandenburgi koncert, BWV. 1048

Km.: Boros József – trombita, Pintér Attila – trombita, Kosztándi István – hegedű

December 13. péntek 19.00

Szegedi Nemzeti Színház

Huszka Jenő: Bob herceg – bemutató

Vez.: Koczka Ferenc

további előadások: dec. 14. 19 h, dec. 15. 15 h, 19., 20., 21. (mind 19 h), dec. 22. 15 és 19 h.

Vez.: Koczka Ferenc/ Kardos Gábor

December 17. kedd 12.00

Szegedi Nemzeti Színház

Ifjúsági hangverseny délidőben/2

19.30

Fricsay-bérlet/2

Mozart: Don Giovanni – nyitány, K.527

Mozart:

Klarinétverseny, A-dúr, K.622

Beethoven: Románc, G-dúr, op.40

Beethoven:

VIII. szimfonia, F-dúr, op.93

Km.: Tamás Péter – klarinét, Behán László Dezső – hegedű

Vez.: Norbert Pfaffmeyer (Ausztria)

SZOLNOKI SZIMFONIKUS ZENEKAR

November 25. hétfő 19.00

Szolnoki Főiskola, Campus főépület

Campus & kamara bérlet

Adiemus – Gyermekhangok

I. rész: A Szolnoki Kodály Zoltán Gyermekkórus önálló műsora

II. rész:

A zenekarral közös műsorszámok:

Karl Jenkins: Adiemus – részletek

John Leawitt: Missa Festiva – Festival Sanctus című misétetele

Km.: Kodály Zoltán Gyermekkórus

A kórust vezényli:

Juhász Zsákai Katalin

Vez.: Hámosi Máté

December 12. csütörtök 19.00

Aba-Novák Kulturális Központ

Aba-Novák-bérlet

Német mesterek – Beethoven és Schubert

Ludwig van Beethoven:

D-dúr hegedűverseny op. 61

Franz Schubert: IX. („Nagy”)

C-dúr szimfonia D. 944

Km.: Baráti Kristóf – hegedű

Vez.: Gál Tamás

2014. január 4. szombat 19.00

Városi Sportcsarnok, Tiszaliget

Aba-Novák-bérlet Campus & kamara bérlet

Újévi tánckoncert

Az operairodalom remekei

Közreműködők:

Nemzeti Énekkar (Antal Mátyás)

Budapesti Ifjúsági Kórus (Gerenday Ágnes)

Magyar Táncművészeti Főiskola hallgatói (Sziitt Melinda)

Szolnoki Bartók Béla Kamarakórus (Molnár Éva)

Mozdulat Táncműhely (Sziitt Melinda)

Szolnoki Kodály Zoltán Gyermekkórus (Juhász Zsákai Katalin)

Vez.: Izaki Maszahiro

2014. január 13. hétfő 19.00

Városháza díszterme

Fantázia bérlet

Zenei társalgó II. – A bécsi triász

Joseph Haydn: 92. (G-dúr)

„Oxford” szimfonia

Wolfgang Amadeus Mozart: XXIII. (A-dúr) zongoraverseny K. 488

Ludwig van Beethoven: II. (D-dúr) szimfonia op. 36

Km.: Kocsis Krisztián – zongora

Vez.: Dubóczky Gergely

ZUGLÓI FILHARMÓNIA – Szent István Király Szimfonikus Zenekar

December 7., szombat 18.00

Művészetek Palotája

Stephanus bérlet

Debussy: Egy Faun délutánja

Poulenc: Csemhalóverseny

Km.: Dobozy Borbála

Ariel Ramirez: Kreol mise

Ariel Ramirez – Pacitti: „Navidad Nuestra” – „A mi karácsonyunk”

Közreműködnek:

Horváth István – tenor

Szent István Király

Oratóriumkórus

Szent István Gimnázium

Vegyeskara

Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskola

Vegyeskara

Hunyadi János Általános Iskola

Gyermekkara

Liszt Ferenc Általános Iskola

Gyermekkara

karigazgatók: Igaliné Büttner Hedvig, Kovács Katalin, Szilágyiné Mátyus Elvira, Tőkés Tünde, Zarándy Ákos, Záborszky Kálmán

Vez.: Kocsár Balázs

December 15., vasárnap 11.00 és 15.00, MŰPA Fesztivál Színház

Ifjúsági hangverseny

Dohnányi Ernő:

Váltakoztat egy gyermekdalra

Km.: Fülel Balázs

Vez.: Záborszky Kálmán

December 21., szombat 15.00

Zuglói Zeneház

Tea koncert

2014. január 25., szombat 15.30

Zeneakadémia

Gaudeamus bérlet

Bartók Béla: 20 magyar népdal (Bartók Béla és Kocsis Zoltán átdolgozásai)

L. van Beethoven: IX. szimfonia

Km.: Szakács Ildikó, Wiedemann Bernadett, Horváth István, Pálérdi András

Szent István Király

Oratóriumkórus

Vez.: Kocsis Zoltán

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK TAGJAI:

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar

Közhasznú Nonprofit Kft.

Cím: 1221 Budapest, Tóth József u. 47.

Levélcím: 1775 Budapest, Pf. 122

Művészeti titkárság: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/b. IV. ép.

Telefon: 322-1488 • Fax: 413-6365

E-mail: info@bdz.hu

www.bdz.hu

Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara

1061 Budapest, Andrassy út 22.

Tel.: 331-2550 • Fax: 331-9478

http://www.bpo.hu

Duna Szimfonikus Zenekar

Duna Palota Nonprofit Kft.

1051 Budapest, Zrínyi u. 5.

Tel./fax: (+36-1) 355-8330

E-mail: duna.szimf@dunapalota.hu

www.dunaszimfonikusok.hu

Bérletvásárlás, jegyrendelés:

Tel.: (+36-1) 235-5500

Györi Filharmonikus Zenekar

9021 Győr, Aradi vértanúk u. 16.

Tel.: (96) 312-452 • Fax: (96) 319-232

E-mail: office@gyfz.hu

www.gyfz.hu

Kodály Filharmonia Debrecen

4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.

Tel.: (52) 500-200 • Fax: (52) 412-395

E-mail: info@kodalyfilharmonia.hu

www.kodalyfilharmonia.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar,

Enekkar és Kottatár Nonprofit Kft.

1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.

Tel.: 411-6600 • Fax: 411-6699

E-mail: kovacs.g@filharmonikusok.hu

www.filharmonikusok.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar

1088 Budapest, Múzeum u. 11.

Tel.: 338-2664 • Tel./fax: 338-4085

E-mail: office@mavzenekar.hu

www.mavzenekar.hu

Miskolci Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft.

3525 Miskolc, Fábrián u. 6/a.

Tel.: (46) 323-488

E-mail: missy@hu.inter.net • www.mso.hu

Óbudai Danubia Zenekar

1061 Budapest, Liszt Ferenc tér 5., I. em 4., kapucsengő: 26.

Levélcím: 1399 Budapest, Pf. 716

Tel.: (+36-1) 373-0228 • Tel./fax: (+36-1) 269-1178

E-mail: info@danubiazenekar.hu

www.danubiazenekar.hu

Pannon Filharmonikusok – Pécs

7622 Pécs, Breuer Marcell sétány 4.

Tel.: (72) 500-320 • Fax: (72) 500-330

E-mail: info@pfz.hu

www.pfz.hu

Savaria Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Rákóczi u. 3.

Tel.: (94) 314-472 • Fax: (94) 316-808

E-mail: info@sso.hu

www.sso.hu

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6720 Szeged, Széchenyi tér 9.

Korzó Zeneház

Tel.: (62) 426-102

E-mail: orch@symp-hszeged.hu • www.symp-hszeged.hu

Szolnoki Szimfonikus Zenekar

5000 Szolnok, Hild tér 1

Aba-Novák Kulturális Központ

Tel.: (30) 9358-368

E-mail: info@szolnokiszimfonikusok.hu

www.szolnokiszimfonikusok.hu

Zuglói Filharmonia Non profit Kft. – Szent István Király Szimfonikus Zenekar

1145 Budapest, Columbus u. 11.

Tel./Fax: (36 1) 467-0788; 467-0788;

E mail: zuglofilharmonia@szentistvanzene.sulinet.hu

http://www.szentistvanzene.hu

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK, VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSEK ÉS TÁNCMŰVÉSEK SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA, A NEMZETI KULTURÁLIS ÁLLAPROGRAM TÁMOGATÁSÁVAL.

ALAPÍTOTTA: POPA PÉTER

A szerkesztőség címe:
MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE
1068 Budapest, Városligeti fasor 38.
e-mail: info@zenekarujsga.hu
www.zene-kar.hu
Felelős kiadó és szerkesztő: POPA PÉTER

A kiadvány a PRESS TIME KFT. gondozásában készült.
Felelős vezető: Schmidt Dániel

ISSN: 1218-2702

Az interjúkban elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul.
Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.

VICTORIA music

HANGSZER

KOTTA

JAVÍTÁS

A 20 éves szakmai tapasztalattal rendelkező **Victoria Music** Hangszerüzletben egy helyen mindent megtalál, ami a muzsikáláshoz szükséges.

A hangszereket saját próbahelységünkben próbálhatja ki. Kiegészítők mellett kották és zenei témájú ajándéktárgyak gazdag választékát is kínáljuk.

Vonós és fúvós hangszereiket kiváló hangszerészeink várják beállításra és javításra.

Ügyfeleink között művészek, tanárok, tanulók, amatőrök, zeneiskolák, és zenekarok egyaránt megtalálhatóak.

Rendelhet postai szállítással is!

Minden lapszámban új akciót hirdetünk, amely a következő szám megjelenéséig érvényes!

AKTUÁLIS AJÁNLAT:

20 éves évfordulónk alkalmával **20%-os kedvezménnyel** kedveskedünk az újság olvasóinak, az alábbi termékekből és szolgáltatásokból:

Pirastro húr, hegedű javítás és vonószőrözés, Vandoren klarinét nád, Yamaha 211 fuvola, fagottnád, oboa nádanyag, Yamaha 1335 trombita, Yamaha 314 F-kürt, Yamaha 280 szaxofon, Salvi kishárfa, K&M kottaállvány, hangoló.

1024 BUDAPEST, FÉNY U. 15.

NYITVATARTÁS: H-P: 10-18 ; SZO: 10-13

TELEFON/FAX: +36-1-316-0100,

E-MAIL: INFO@VICTORIAMUSIC.HU

WWW.VICTORIAMUSIC.HU

FACEBOOK.COM/VICTORIAMUSICICKFT